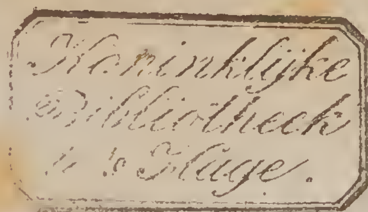
COMMENTARII
DE REBVS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLVMINIS XII. PARS I.

LIPSIAE MDCCLXIV.
APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH.
Venduntur etiam
Amſtelodami apud I. Schreuder, Pariſiis apud Briaſſon, Patauiiapud I. Manfré,
Holmiae apud L. Saluium.

I.

Histoire de l' Academie Royale des Sciences. Année MDCCLVII. Avec les Mémoires de Mathematique et de Physique pour la même année etc. à Paris, 1762. 4. Hist. 1. Alph. 5 pl. Comment. 3 Alph. 2 pl. 18 tab. aen.

h. e.

Historia et Commentarii Academiae regiae Scientiarum Parisinae, ad annum MDCCLVII.

Ad *Physicam generalem* spectantes obseruationes duae duntaxat in huius anni Historia occurrunt. Prima est de me- p. 25.
teoro igneo, quod figuram stellae caudatae habuit, et per aera semicirculum intra minutum primum horae percurrere visum est: ac prope horizontem ingenti cum fragore disparuit. Altera
est de vapore, qui ex orificio cloacae obstructae p. 26.
retecto ascendens a flamma candelae ignem concepit, et in forma columnae, plus quam octodecim pedes altae, totus per dimidiam horam arsit, fortem sulphuris odorem late spargens.

p. 28. In *Obseruationibus anatomicis* narratur, 1) puerum octennem ab epilepsia, qua laborauerat, liberatum esse, dum fractura occipitis, quam a casu pas-
p. 29. sus fuerat, sanaretur; item iuuenem, qui ab infantia stupidi ingenii fuerat, quum fractura, quam in latere capitis grauis lapsus ipsi effecerat, feliciter curata esset, ad dextrum mentis vsum peruenisse: 2)
p. 31. in vesica viri, qui, post vsum remediorum *Stephaniae* contra calculum, per plus quam duodecim annos vix vllos in vesica dolores senserat, adeo vt, postquam minores aliquot calculos eiecerat, semet omnino a calculis liberatum crederet, tamen post mortem inuentum esse magnum calculum, sed crusta mucilaginosa obductum: 3) in infante trium annorum febrem tertianam duplicatam, quae aliis medicamentis non cesserat, solo laudani liquidi vsu, cuius XV guttae hora vna ante horrorem, qui paroxysmum semper antecedebat, exhibitae sunt, prorsus victam
p. 32. esse; 4) iuuenem, qui ex aquis, sub quibus per semihoram mersus delituerat, pro mortuo extractus erat, in vitam reuocatum esse, magna fumi Nicotianae copia in anum, nares, et os immissa, venis quater sectis, totoque corpore pellibus ouium, recens mactatarum, obuoluto.

p. 40. Sequitur *obseruatio chymica.* Cl. HELLOTUS in aqua regia stanni triplum fere pondus soluerat. Quae solutio dum siccescebat, aeris in fundo lagenae residui particulae perrumpebant massam, pellucidam factam, et in ea formabant meatus vacuos, ita dispositos, vt vegetationis genus referrent.

Inter *commentarios* leguntur

1) BOUGUERI *meditationes de modis lumen metiendi, eorumque ad praxin accommodatione.*

2) Cl.

2) Cl. LASSONII *Commentatio de combinatione acidi ſalis marini cum antimonio, et hinc oriundo ſale, qui ſali ſedatiuo ſimilis eſt, nec non de alia ſubſtantia ſalina, quae boraci ſimilis eſt, et ope antimonii paratur* *). Haec commentatio in tres partes diuiſa eſt. In prima parte Cl. Auctor enarrat ea, quae obſeruauit, butyrum antimonii per ſaepe repetita deliquia et deſtillationes tractans. Vidit illud poſſe ſublimari in cryſtallos leni igne, quae non ſolum fortiori igni fundantur, ſed etiam a contactu aeris conſumantur et auolent, adeo vt non niſi certa aquae copia ſuperfuſa totalis earum euaporatio impediri queat. Exiſtimat, ſpiritum ſalis, dum phlogiſton ex partibus regulinis extricet, cum eo ſe combinare, et repudiata primae ſuae miſtionis aqua concentrari; et ſic ipſum, volatiliorem redditum, partes regulinas, quibus iunctus ſit, etiam volatiles reddere. In ſecunda parte agit de ſale, quem ſpiritus vitrioli philoſophici deſtillatione nactus eſt ea ratione, vt, quum poſt phlegma et ſpiritum ſulphureum deſtillare acidum coepit, ſtatim ignis minueretur. Sublimatus tunc in ſuperiori parte retortae haeſit ſal, in forma ſubtiliſſimarum acuum et lamellarum, argenti et talci ſplendore conſpicuarum. Hic ſal, quem *ſalem antimonii* appellat, linguae impoſitus ſaporem praebet primum acerbum, qui deinde in ſubdulcem, ſapori ſachari Saturni ſimilem, mutatur; non liqueſcit in aere, et ne quidem in aqua ſoluitur frigida, ſed in ſpiritu vini, cui viridem flammam conciliat; ferro candenti impoſitus vitrificatur; et haec vitrificata maſſa, in aqua ebulliente ſoluta, iterum cryſtallos praebet, quarum tamen ſapor non tam fortis eſt, quam antea. Sali ſedatiuo admodum ſimilem hunc ſalem Auctor deprehendit, eo quod vterque e baſi vitreſcibili et phlo-

p. 26.
p. 30.
p. 33.

*) Lecta d. 13 Iun. 1757.

phlogiſto valde concentrato, et per acidi actionem extricato conſtare videtur: in hoc tamen alter horum ſalium ab altero differt, quod ſal ſedatiuus in aere non mutatur, ſal autem antimonii, aeri expoſitus poſt ſeptem vel octo menſes in farinam inſipidam et terream abit. In tertia huius commentationis parte V. Cl. propria experientia illuſtrat et confirmat, quod alicubi STAHLIUS (in *Specim. Beche-*
p. 36. *riano*) dixerat, ex croco antimonii per alcalia parato veram boracem ſibi obtigiſſe.

p. 41. 3) Cl. LEGENTIL *obſeruatio duarum iridum ſingularium.* In prima, Pariſiis d. 27 Iunii 1756 viſa, hoc erat ſingulare, quod in extremitate arcus, ad orientem aeſtiuum poſita, ſub colore violaceo apparebat color viridis, interiecto inter hunc et violaceum ſpatio tantae latitudinis, quantam colores viridis et coeruleus in ipſo arcu ſimul occupabant. Al-
p. 40. tera iris, quae d. 18 Nouembris hora decima antemeridiana ibidem conſpiciebatur, ex arcubus quatuor conſtabat. Nempe ſub arcu, qui in iride duplici interior eſſe ſolet, poſiti erant duo alii arcus, quorum ſuperior tangebat cauitatem arcus primarii, alter autem ab illo disiunctus erat ſpatio, tertiae circiter parti latitudinis arcus primarii aequali. Color vtrique horum intimorum arcuum coeruleus erat.

4) Cl. DE CHABERT *commentatio, in qua oſtenditur, quam neceſſarium et vtile futurum ſit iter, a Cl.* PINGREO *in partem occidentalem et meridionalem Africae, tranſitus Veneris per ſolem d. 6 Iunii* 1761 *obſeruandi gratia auctoritate Academiae ſuſcipiendum, et quaenam res quibusque mediis in hoc itinere gerendae ſint.*

5) *Eius-*

5) *Eiusdem commentatio de quarundam inſularum maris auſtralis valde commoda poſitione ad introitum Veneris in diſcum Solis d. 6 Iunii 1761 obſeruandum.*

6) Cl. GUETTARDI *de fodinis ardeſiae tegularis circa Andegauum* *). In hoc commentario V. Cl. primum deſcribit ipſas has fodinas, modumque, quo lapidem in illis excidunt foſſores. Deinde commemorat quaedam diſcrimina, quibus varia ardeſiae genera differunt; nam color non idem prorſus eſt omnibus; et quarundam ardeſiarum ſuperficies magis continua et polita apparet, aliarum minus; quaedam curuae ſunt, quanquam pleraeque planae inueniuntur; nonnullae acidis mineralibus, ex parte ſaltim, ſoluuntur, ceteris ab acido non laeſis. Quod autem nonnullae ſpecies ardeſiae acidi actione mutentur, eius rei rationem hanc eſſe coniicit, quod illae particulas ſpataceas ſibi innatas habere videntur, quum in nonnullis fodinis adeo reperiatur ardeſia, in aliquot ſtrata diuiſa per interiecta ſtrata, quae ex ſpato albo conſtant. Pergit deinde Auctor ad quaeſtionem, vtrum ardeſia lapis ſit calcarius, an vitreſcibilis; et examinatis CRAMERI, WALLERII, LINNAEI, POTTII de hac quaeſtione ſententiis, prioribus accedit, qui ardeſiam inter lapides vitreſcibiles retulerunt. Addit autem hunc characterem, quod ardeſiae partes figuram quandam determinatam, et quidem plerumque parallelogrammi affectent. Hunc characterem praecipue in ſummis ſtratis obſeruabilem eſſe ait. Tandem de figuris exponit, quae ardeſiis circa Andegauum impreſſae cernuntur. Referunt illae partim fucos marinos, partim animalia cruſtacea ex claſſe cancrorum. Quanquam color ferrugineus, quem fucorum figurae oſten-

p. 52. p. 58. p. 61. p. 66. p. 68.

*) Lecta d. 8 Iun. 1757.

oſtendunt, perſuadere alicui poſſet, has figuras caſu ortas eſſe ex liquore aliquo ferrugineo, inter lami-
p. 70. nas ardeſiae forte diffuſo: tamen ex maculis rotundis et ſulcis leuiter impreſſis lapidi iudicat Auctor, eas veras eſſe plantarum impreſſiones, ſiue hae plantae primitus ferruginea quadam aqua fuerint imbutae, ſiue poſt factam iamiam impreſſionem liquor eiusmodi ſeſe inter laminas lapidis inſinuauerit. Quod ad animalium cruſtaceorum impreſſiones attinet, ſpecies adhuc incognitas eae oſtendunt; non-
p. 81. nullae ad pulicis marini ſimilitudinem proxime accedere videntur.

7) De *variationibus apparentibus in obſeruata inclinatione orbitae quinti ſatellitis Saturni, de limitibus atmoſphaerarum ſolis ac planetarum, et de peculiaribus vſibus teleſcopiorum et catalogi generalis fixarum in Zodiaco.* Auctore Cl. LEMONNIER.

8) Cl. PINGREI *commentarius de cometa, qui anno* 1757 *apparuit.*

9) LACALLII *Commentatio de theoria ſolis.*

10) Cl. D'ALEMBERT *Reſponſio ad articulum quendam commentationis* LACALLII *de theoria ſolis.*

11) *Exempla, quae oſtendunt, poſſe incendia ſponte oriri, enarrata a* Cl. DU HAMEL. Duobus po-
p. 150. tiſſimum exemplis rem declarat Auctor. Videlicet anno 1741 Breſtiae ingens cumulus carbonum foſſilium, quo repletus erat locus, aſſibus clauſus et tectus, ignem occultum concepit, qui omne inflammabile in carbonibus, medio in cumulo poſitis, conſumſit, et fumo multo ſeſe prodidit. Et Rupeforti aeſtate anni 1757, quum magna copia telarum, bolo rubra

cum

cum oleo trita coloratarum, ex ſole, in quo ſiccabantur, ſubito conuolutae in locum clauſum, velis aſſeruandis deſtinatum, delatae eſſent, calor ſponte in mediis telis natus eſt, qui fila in carbones redegit.

12) Cl. VAUCANSONI *Deſcriptio nouae machinae, cuius ope lamellae argenti aurati, quibus fila ſerica in quibusdam textilibus obducta ſunt, attenuantur et explanantur.*

13. 14) *Eclipſis lunae d. 30 Iul.* 1757 *obſeruationes a V. Cll.* THURIO, MARALDO, et PINGREO *habitae.*

15) Cl. LALANDII *Obſeruationes aſtronomicae menſibus Octobri, Nouembri, et Decembri anni* 1757 *habitae Lutetiae Pariſiorum.*

16) *Cl.* LEGENTIL *Inueſtigatio obliquitatis eclipticae, et annotationes in ſyſtema* Cl. LOUVELLE.

17) *Obſeruationes geographicae et phyſicae, quibus nituntur coniecturae de poſitione terrarum circa polum antarcticum, et maris glacialis, inter illas comprehenſi: nec non monita de globo quodam artificiali terreſtri, qui montes et phyſice conſideratam ſuperficiem terrae exhibet.* Auctore Cl. BUACHE.

18) Cl. DU HAMEL *Obſeruationes botanico-meteorologicae ad annum* 1756.

19) Cl. LALANDII *commentarius de tranſitu Veneris per diſcum ſolis annis* 1761, *et* 1769 *obſeruando.*

A 5 20)

20) Cl. LEGENTIL *Inueſtigatio poſitionis punctorum principalium in theoria planetarum ſuperiorum. Commentarius primus: de inclinatione vera orbitae Martis ad planum eclipticae.*

21) Cl. TILLET *Obſeruationes ad agriculturam ſpectantes* *). Harum obſeruationum pleraeque mere oeconomicae ſunt, quarum ergo enarrationem a nobis non exſpectabunt lectores. Eſt tamen
p.304. ſub finem commentarii propoſita haec obſeruatio, in plantis eiusdem ſpeciei, quamuis inaequaliter magnis, ſemina tamen ſemper paris eſſe magnitudinis, in cuius rei rationem phyſice inquirere promittit Cl. Auctor. Verum enim vero, quemadmodum vehementer dubitamus, hanc obſeruationem eſſe generalem, ita nec videtur nobis Auctor eam explicaſſe, ſed potius, mutata quaeſtione, rationem reddere conatus eſſe, cur in plantis cerealibus eiusdem ſpeciei, quae ex ſeminibus aeque bonis et magnis prouenerunt, ſaepe aliae aliis et qua culmos, et qua ſpicas, ſint minores et debiliores.

22) Cl. DE THURY *Monita de coniunctione Veneris cum ſole d. 6 Iunii anni 1761 obſeruanda.*

23) Cl. DE LA CONDAMINE *Excerpta e Diario itineris ſui per Italiam* **). Ex his nonnulla nobis enotanda ſunt, quae ab inſtituto noſtro haud
p.341. ſunt aliena. Vas illud, quod Genuenſes pro miraculo magna cum veneratione oſtendunt, et ex ſmaragdo elaboratum praedicant, Cl. Auctori vitreum
p.375. eſſe videtur. Romae plateas obſeruauit materia ſtratas eſſe prorſus ſimili illi, quam Veſuuius mons

*) L. d. 25 Apr. 1759.
**) L. d. 20 Apr. 1757.

mons candentem euomit, et quae frigefacta ad inſtar lapidis indureſcit: qua etiam vrbis Neapolis plateae ſtratae ſunt. Eodem lapidis genere, Italis *Laua* dicto, totam viam Appiam ſtratam eſſe animaduertit, idemque in viis, quae Roma Neapolin, Viterbum, et Lauretum ducunt, vbique deprehendit. Coniicit inde, per magnam Italiae partem antiquiſſimis temporibus fuiſſe montes ardentes; et huic coniecturae, ait, non ſolum montium Apen- p.377. ninorum faciem fauere, ſed etiam hoc, quod in monte eo, in quo Tuſculum fuit, in collibus, qui inde ad lacum vsque Albanum pertingunt, in magna parte montis, cui Tibur impoſitum fuit, nec non in iis, qui Viterbo et Caprarolae adiacent, diuerſa ſtrata lapidum calcinatorum, cinerum, ſcoriarum, et lapidis *laua* dicti deprehenſa ſunt. Neapoli p.382. vidit Cl. Auctor fila ex Apocyno parata, et ex iis textas telas, quae holoſericis admodum ſimiles erant. Methodum variolas inſerendi et Romae, p.385. et in multis aliis Italiae vrbibus introductam, et ab ipſis Theologis probatam eſſe memorat.

24) Cl. DE LALANDE *Commentarius de aequationibus ſecularibus, et motibus mediis ſolis, Lunae, Saturni, Iouis, ac Martis; cum obſeruationibus Martis, a* TYCHONE *anno* 1593 *habitis, et ex MSto eiusdem erutis.*

25) Cl. PINGREI *obſeruationes aſtronomicae habitae anno* 1757.

26) Cl. DE LALANDE *Problema gnomonicum.*

27) *Noua theoria eclipſium, in quibus parallaxis ratio habenda eſt, ad eclipſin Solis d.* 25 *Iul. an.* 1748 *applicata,* Auctore Cl. DE L'ISLE.

28) *Exa-*

28) *Examinatio errorum, qui in metiendo altitudines meridianas, vel respondentes, stellarum committi possunt; cum tabulis eorum correctioni inseruientibus.* Auctore Cl. DE LALANDE.

29) Cl. CLAIRALTI *commentatio altera de modis perficiendi tubos opticos ope lentium obiectiuarum, e vitris lucem diuersimode refringentibus compositarum.*

30) Cl. NOLLETI *noua experimenta circa radios solis, et per reflexionem, et per refractionem*
p. 551. *collectos.* Haec experimenta docent, spiritum vini, et liquorem illum, qui *aetheris* nomine venit, a radiis solaribus in foco lentis vel speculi vstorii collectis incendi non posse, etiamsi illi liquores antea fuerint calefacti. Quod iam ab Academicis *del Cimento* obseruatum fuisse, Cl. Auctor, quum haec experimenta caperet, ignorabat. Etiam olea et resinae in hoc foco nullum conceperunt ignem, sed post fusionem in fumum dissipata sunt. Omnes autem hae materiae inflammatae sunt, quum prope eas in foco lentis vel speculi corpus quoddam solidum inflammabile, veluti lignum, positum et accensum fuit. Colligit hinc V. Cl. ignem electricum non esse purum ignem, qualis est solaris, sed cum materia quadam alia coniunctum.

31) *Commentatio de sale lixiuioso tamarisci, in qua demonstratur, illud esse sal mirabile Glauberi, ac cineris tamarisci vsus ad nitrum conficiendum exponitur; nec non de sale thymelaeae.* Auctore Cl. MONTET,
p. 555. *Acad. Sc. in Monte Pessulano Sodali.* Hoc sal, e lixiuio cineris tamarasci, vel tamaricis, natum easdem habet notas externas, quas sal GLAUBERI. Aeri enim expositum non liquescit, sed in puluerem redigitur, et eodem sapore grato, ac sal GLAU-

BERI,

BERI, ſe commendat, et in aqua facillime ſoluitur. Sed inſuper plura experimenta, a Cl. Auctore cum eo capta, oſtenderunt etiam, illud cum nullo acido efferueſcere. Acidi potius vitriolici praeſentia in hoc ſale intelligitur ex eo, quod mercurii per acidum nitroſum ſolutio, mixta cum ſolutione ſalis huius in aqua deſtillata, praecipitatum exhibet, quod verum turbith minerale ex colore agnoſcitur. Magnam autem vtilitatem hoc ſuum inuentum in Medicina habere monet Auctor, propterea quod ſal hoc tamariſci, cuius plantae largus eſt in Gallia Narbonenſi prouentus, longe viliori pretio parari poſſit, quam ſal mirabile GLAUBERI, cui tamen omni ex parte aequipolleat. Quod attinet ad vſum cineris tamariſci, in Occitania inferiore ad purificandum lixiuium nitri adhiberi ſoliti: Auctor hic refellit eo- p. 562.
rum ſententiam, qui lixiuium nitri, cineri ſuperfuſum, baſin ſuam alcalinam a cinere accipere arbitrantur, eosque monet, quum nullum alcali fixum in tamariſci cinere inſit, vſum eius, ad hoc negotium, in eo tantum conſiſtere, vt particulas pingues, quibus iſta lixiuia abundant, ab ipſis auferat, et in ſe retineat; cui rei hunc cinerem aptiorem eſſe, aliarum arborum vel fruticum cineribus, operariis perſuaſum eſt. Tandem de thymelaea refert, ex eius cinere bonum tartarum vitriolatum ſibi natum p. 566.
eſſe; itemque faecem oliuarum, ex quibus oleum eſt expreſſum, combuſtam multum tartari vitriolati, et parum alcali fixi, praebere confirmat.

32) Cl. ALEMBERTI *monitum, commentario ſuo, in hoc volumine pag. 145 edito, adiiciendum.*

II. Hi-

II.

Hiſtoire d'un inſecte, qui devore les grains de l' Angoumois, avec les moyens, que l'on peut employer pour le detruire. Par M. M. DU HAMEL DU MONCEAU et TILLET, de l' Academie Royale des Sciences. A Paris chez H. L. Guerin et L. F. Delatour, rue S. Iacques, a S. Thomas d' Aquin. 1762. 8uo. avec priuilege du Roi. oct. p. 314. tab. aen. 3.

i. e.

Deſcriptio inſecti cuiusdam, quod frumenti grana in agris Inculimenſibus corrumpit, vna cum remediis de frumento ſeruando.

Eſt genus quoddam inſectorum in agris Inculimenſibus (*Angoumois*) copioſe ſe propagantium, quod maximo incolarum damno frumenta corrumpit, et, quod ſaepe ſactum eſt, grauem annonam efficit. Hac pernicioſa re agrorum poſſeſſores afflicti, academiae regiae, quae Lutetiae Pariſiorum floret, huius mali mentionem fecerunt, vt, ſi fieri poſſet, quosdam eiusmodi rerum peritos delegarent, qui, re diſquiſita, conſilia contra ingens hoc malum do-
p. 8. cerent. Annuit laudata academia, miſitque celeberrimos viros, nominatim DU HAMEL DU MONCEAU, cuius exquiſitam rerum ruſticarum cognitionem optimus quisque valde admiratur, atque alterum Cl. TILLET. Hi neceſſariis adminiculis inſtructi iter inſtituunt, in vniuerſum omnia, quae experientia incolas docuerat, mira ſedulitate colli-
p. 15. gunt, atque ex aliis audiunt, hoc malum tam late
p. 17. eſſe extenſum, vt iam 200 parochiae fuerint infectae. Quae cum ita eſſent, in animum induxerunt,

runt, de ipſo inſecto accuratam tradere deſcriptionem delineationemque, ſecundo in cauſam propagationis inquirere, denique remedia, quibus poſſit frumentum contra inſecta defendi, detegere.

Eſt autem inſectum, niſi fallimur, phalaena tinea granella LINNAEI, oblonga, anguſta, alis cinereis ſubfuſcis, ad ſolem micantibus, margine tenuiore ciliatis, antennis articulatis, duabus inter antennas prominentiis barbae aſſimulantibus. Cauendum tamen eſt, ne hanc tineam, cum alia, quae veſtimenta corrodit et conſumit, vt optime iam celeb. REAUMUR obſeruauit, confundamus. p. 20.
Sola cura animalculorum, dum phalaenarum ſpeciem induunt, ea eſt, vt ſuum genus omni niſu propagent. Nocte fit coitus ſimili modo, quem in bombycibus mori conſpicimus; adhaerente vna ad alteram per aliquot horas. Feminae 60, 80, ad 90 vsque pariunt oua; 3, 4, 6 vno iactu. Ouula p. 29.
haec intermixta ſunt materie aliqua viſcoſa, vt commode aliis rebus affigi poſſint. Eſt ouorum affinitas cum iis, quae a formicis ponuntur, longe tamen minora ſunt, ſuperficie ſtriata, colore ferme roſeo; oculis armatis puſilla larua in quibusdam ouulis conſpici poteſt, altera extremitate apertum eſt ouum, ibi egreditur larua tunc quartam vel quintam lineae partem longa. A phalaena affiguntur ouula ſpicis inter glumas plerumque, vbi granum baſi adhaeret. Excluſa larua conatur in granum in- p. 34.
gredi ibique farina veſci. Saepe ouula in ipſa grani rima deprehenduntur affixa, folliculo filis tenuiſſimis conſtante incluſa. Femella plura ouula ad glumas granorum ponit, mirandum itaque eſt, cur vna potius larua, et non plures in grano reperiantur. An forſan vna alteram ita perſequitur, vt vna demum modo ſuperſit, quae eſt Celeb. REAUMUR opinio. Tamdiu larua in grano perſiſtit, quamdiu farina adeſt,

eſt,

est. Praeter farinam sua excrementa saepe come-
p. 50. dit. Eiusmodi larua consuetam magnitudinem adepta prope duas lineas longa est. Corpus aequale; caput ore, duobus oculis, et genere quodam cornuum ornatum; colore magis fusco, quam reliquum corpus, pedes 16, quorum 8 intermedii tam parui, vt non nisi microscopii ope conspiciantur. Con-
p. 57. sumpta farina larua se filis implicat, post dies aliquot Chrysalis apparet diuersae magnitudinis, semper tamen larua minor. Tandem in conspectum prodit phalaena, saepe iucundo spectaculo, palea ex
p. 64. parte obtecta. Non eadem est phalaenarum vitae duratio, plerumque vitam 15 dierum, aut 3 hebdomadum attingunt. Calor promouet chrysalidum explicationes, frigor autumnalis impedit, quo minus se propagent. Explicatio phalaenaram duplex est, altera, quae statim post messem contingit, duratque ad mensem Septembrem vsque, altera fit mense Iunio, vbi egrediuntur ea, quae per hiemem vt larua in granis latuerant. Experientia docuit, phalaenas nocte, nulla alia ratione tanta copia granaria petere, quam vt ibi oua magno numero pariant; porro, laruas, granis inclusas, per hiemem sine vllo periculo in terra, cui grana commissa sunt, perdurare valent.

p. 140. Quanta sit horum insectorum progenies, ex eo, quod Clar. de TAPONNAT expertus est, optime intelligitur. In lagenam mense Iulio d. 21 an. 1761 immisit 7 grana laruis his viuis infecta. Die 17 Aug. egrediebantur phalaenae, statimque moriebantur; supra vnum granum reperiebantur 15 oua. Fingamus iam in eorum numero fuisse 3 femellas, quarum quaelibet 60 oua posuisset, summa erit 180 laruae, quae prorepere potuissent; his mutatis ante mensem Septembrem in phalaenas, earum 90 sumantur femellae. Quodsi quaelibet 60 oua posuisset, statua-

ſtatuamus, ſumma granorum ab inſectis deſtructorum erit 5400. Modius, genus quoddam frumenti menſurae in Gallia, diſtribuitur in 16 partes, quarum quaeque 33600 grana continet. Ergo granorum numerus pro modio erit 537600. Ponamus, inde 33600 phalaenas oriri, ſupererunt 504000 grana ab inſectis non tacta. Iam largiendum quidem eſt, multas perire phalaenas, verum hoc non obſtante commode 126000 inſectorum paria poſſunt aſſumi. Quibus poſitis et vna ſimul cuilibet pari 60 ouis attributis, ſumma granorum ex altera generatione inſectorum erit 7560000. Haec de prima parte ſufficiant, ſequitur altera de ortu et progreſſu horum inſectorum.

Non eadem omnium incolarum opinio. Sunt, qui exiſtiment, e putredine materiei granorum farinoſae, a certa quadam aeris temperie pendente, haec inſecta capere originem. Verum nullo modo haec opinio poteſt admitti. Calorem ouorum excluſionem promouere, humoremque laruarum ingreſſum, facile intelligitur. Sunt alii, qui ſibi perſuadeant, haec inſecta eo tempore, quo incolae Inculimenſes, illud frumenti genus, quod mais dicitur, coeperunt colere, eſſe introducta. Neque haec opinio vlla eſt digna fide, quoniam in iis etiam terris, vbi nulla colitur mais, inſecta haec ſaepe inveniuntur v. c. in Germania, Suecia etc. Ad hoc accedit, qvod femellae ſua ouula ſolum modo ad tritici, hordei, ſecalis, nunquam in mais, auenae, piſorum, fabarum etc. grana ponere ſoleant. Atque, permultis inſtitutis experimentis, nunquam larua tineae granellae in mais grano eſt reperta. Longe veriſimilior eſt eorum opinio, qui perhibent, eo tempore, quo acri annona incolae laborarent, atque aliunde frumenta adduci curarent, corrupta grana eſſe introducta. Frumentorum genera, quibus damnum inſectum infert, inprimis haec ſunt:

p. 147.
p. 168.
p. 175.

hordeum, triticum, secale; horum priora magis, tertium parcius corrumpuntur. Auenam insectum raro
p.184. vel nunquam laedit. Denique insectorum minuendorum remedia atque alia, quibus contra ea frumentum possit defendi, traduntur. Solent incolae quidem variis vti adminiculis, sed infelici saepe successu. Sunt enim ea aut inutilia, aut insufficientia, aut periculosa, aut permagni pretii. Quidam frumentum ventilant; alii frumenta tantis aceruis, quantum fieri potest, congerunt. Sunt, qui grana in locis temperatis et subfrigeratis collocant. Alii aceruum cum sale communi commiscent eumque cum vini aceto adspergunt. Palam alii, qua grana ventilantur, oleo aspidis aut essentia terebinthini superliniunt. Solent quidam frumentum in instanti in aquam bullientem infundere. Alii fumum sulphuris commendant; alii parietes granarii atque solum calce viua, aut allio, aut oleo iuglandis, aut vrina vaccarum foetida inducunt. Sunt denique, qui grana in furnum, pane cocto et extracto immittunt.
p.211. Nullum tamen, opinamur, remedium magis commendandum, quam id, quod illi supra laudati cum aliis communicant. Mergites statim post messem triturentur, frumentaque sementitia asseruentur. Trita grana in furnum calefactum possunt quidem immitti, sed, propter definiendi caloris gradum, admodum
p.215. periculosum adminiculum. Cl. DE TAPONNAT permultis institutis experimentis tandem inuenit, frumentum 150 librarum in furnum immissum requirere 50° thermometri Reaumuriani, grana 600 librarum 60° caloris, 900 librarum 70°. Sed missis his videamus nunc aptius remedium, quod DU HAMEL experientia doctus tradidit. Eadem die, quo frumentum metitur, tantum terendum et purgandum, quantum ad frumentum sementitium necessarium esse putatur. Tum lixiuium quoddam ex cinere tali

modo

modo, quali ad purganda lintea requiritur, praeparandum eſt. Quo effecto, calx viua apta ratione in id iniiciatur. Finita praecipitatione, ſeparetur lixiuium cum calce ſaturatum infundaturque frumentum in labrum; ſpatula continuo miſceatur granaque ſupra natantia tanquam caſſa ſedato hauriantur. Quibus rite factis ſiccentur grana, quae ſiccata in granario congerantur, atque ſtrato cineris et alio ex calce obtegantur. Experientia docuit, quod 20 granorum ab inſectis laeſorum 18 inſtaurata ſint. Conſeruando frumento, quod venale futurum eſt, vel p.222.
ex quo panis coquendus, haec conſeruandi ratio conuenit: Fiat, vt ſupra commemorauimus, ſtatim poſt meſſem vel ipſo meſſis die, quod longe melius, frumenti tritura; ſic multa a phalaenis ad glumas poſita oua deſtruuntur. Cribrentur grana, ſeparentur ſolida a fatuis; iniiciantur in furnum, vt areſcant; quo facto adſeruentur in ſaccis frumentariis ſupra fulcrum, cuius pedes ex ferro polito parati ſunt, poſitis: ſic impeditur, quo minus a gliribus et muribus corrodantur. Praetermittamus experimenta eo conſilio excogitata, vt debitus in areſcendis granis caloris gradus obtineatur; porro furni cuiusdam, quem DU HAMEL inuenit, deſcriptionem. Vltimo loco de diminuendis, penitusque deſtruendis inſectis p.294.
exponitur. Quae praeſcribuntur adminicula, his regulis continentur: vna eademque omnium incolarum coniuncta ſedulitate in exſtirpandis inſectis opus eſt: ſecundo, prima lex eſto, vt, qui rerum ſummam gerant, rigore quodam imperent, vt omni ſtudio praecepta minuendorum inſectorum remedia applicentur; tertio grana fatua a ſolidis et incorruptis ſeparentur; denique lex ſancienda, ne ex alienis regionibus infecta grana introducantur.

III.

Hiſtoria medica biennalis morborum ruralium, qui a verno tempore anni 1759 vsque ad finem hyemis anni 1761 Laxenburgi et in vicinis vndique oppidis pagisque dominati ſunt; complectens memorabilem rarioremque febrium intermittentium et de earum genere remittentium epidemiam, authore FRANC. IOSEPHO LAUTTER, Med. Doctore et Caeſ. Reg. Laxenburgenſi Phyſico. Vindobonae typis I. Th. Trattner. 1761. 8 mai. pl. 14.

Febrium acutarum miliarium petechialiumque vim, vt late anno 1757 et 1758 in quam plurimis Europae prouinciis vagatam fuiſſe conſtat, ſic quoque eadem Laxenburgum eiusque viciniam eſt depopulata. Perniciosis his febribus poſtea ibidem ſuccedebant vere 1759 aliae, intermittentes, varii generis ab initio facilis, accedente vero aeſtate paullo difficilioris, curationis, quibus ſe adiungebant diarrhoeae atque dyſenteriae frequentes, ortae ob torrentis ſolis aeſtum, cui meſſores, in propinquis impuris aquis refrigerationem refectionemque potu quaerentes, expoſiti erant. Hos morbos demum excipiebant febres deterioris imo peſſimae indolis, remittentes potius quam intermittentes appellandae, quae tamen ob typum, qui obſeruari in iis ſolebat, ab illarum tribu non poterant ſeparari, ſed ad genus tertianarum vel ſimplicium vel duplicatarum eas pertinere, multa ſatis luculenter docebant phaenomena; atque cum hae febres in vicinis locis inſignem adorirentur hominum copiam, epidemicam ſuam et periculoſam indolem oſtendebant exploratam. Non eadem ſae-

uitie

uitie hi morbi continuo procedebant, ſed pro anni tempeſtate indolem ſuam ſaepius mutare, imo per maximam hiemalis temporis partem, ea plane exuta et aliis morbis locum occupantibus, quieſcere videbantur. Nulla aetas, nullus ſexus, nullum hominum genus ab iis immune erat, omnes inuadebant cum pandiculatione, horripilatione exigua breui, rariſſime verum accedebat frigus, ſequebatur mox ingens calor et aeſtus vrens mordaxque, dolor, capitis ingens, artuum lancinans oſteocopus, ſitis inſatiabilis, anxietas et inquietudo corporis ſumma, lingua ſicca ſqualida, nauſea et vomitus difficilis, torminoſae et crebrae ventris deiectiones; diu paroxysmus durabat et per maximam nychthemeri partem protrahebatur et, licet poſtea febris imminueretur, non tamen plenaria oriebatur apyrexia, ſed tantummodo remittebat terminoque ſolito citius reuertebatur: inde aegri poſt paucos paroxyſmos viribus quaſi exhauſti videbantur. Haec erat facies priorum febris huius inſultuum, quae longe periculoſior truculentiorque in tertio ſequentibusque apparebat paroxyſmis, cui quippe longe grauiora ſe adiungebant ſymptomata atque in variis varia. Accedebant enim ſenſuum ſtupor, affectus comatoſus, fere apoplecticus, deliria phrenitica, tremores artuum vehementes, vomitus frequens inanis, alui profluuium ingens dyſentericum, artuum rheumata ingenti cum dolore, acutus dolor lateris, mox cum, mox ſine tuſſi, inani, in vtroque vero caſu cum pulſu duro, ſanguine inflammatorio, vt itaque haec febris modo veram pleuritidem, modo apoplexiam plenariam, lethalem, modo epilepſiam, modo choleram, dyſenteriam, tum febrim continuam acutam referret. Vtut grauiſſimus morbus, facillimae tamen erat curationis, modo ei ob paroxyſmos longius protractos commodus inueniri poterat locus. Omnem

 etenim

etenim curationem, qualemcunque hic morbus indueret formam, absoluebat cortex peruuianus, larga manu et illico praebendus, ac aegrotus epidemico hoc morbo laborare intelligeretur, nec vllus fuit eorum, qui cum hoc morbo conflictati fuerunt, quin hoc remedio fuerit seruatus, praeter vnicum, qui, quod corticem respueret, altero iam paroxysmo apoplecticus obibat. Bina hinc momenta in hoc morbo maxima cum difficultate erant coniuncta: alterum, hunc morbum cognoscere et ab aliis, quorum indolem simulabat, discernere; alterum, efficere, vt aegrotus, nunc in periculosissimo hoc morbi paroxysmo constitutus, tanto ex vitae periculo, salua vita, tutus possit euadere. Vtrumque vero erudite et satis luculenter docet Auctor in primo atque quarto capite huius libelli, quem in genere in quinque dispescuit capita, in quorum *primo* historiam generalem omnium morborum, qui successiue in binis his annis dominati sunt in ea regionis parte, cuius salubritatis inuigilandae ab Imperatrice ipsi erat demandata prouincia; in *secundo*, quod nostro iudicio, praecipua et maxime aestimanda libelli pars, 24 casubus morbi huius epidemici, eiusque variae atque diuersae faciei generatim in priori descriptam historiam specialius recenset; quo inde in *tertio* corollaria quaedam coniicit, quae ad clariorem huius morbi cognitionem, comparationemque cum similibus morbis, ab aliis auctoribus annotatis, quamplurimum conferunt; in *quarto* postea, vt iam monuimus, signa diagnostica colligere atque discernere docet, ex quibus truculenti huius morbi cognosci poterit praesentia; et in *quinto* tandem causarum huius epidemicae constitutionis suscipit scrutinium, cui denique nonnulla in laudem corticis peruuiani contra eius detrectatores addit. Nulli dubitamus, fore, vt non solum rara et curatu difficilis morbi huius indo-

indoles plures ad libellum hunc peruoluendum alliciat, ſed etiam vt lectorum neminem peruoluiſſe illum poeniteat; merito igitur luget praematurum Auctoris obitum *) optimus quisque medicorum.

IV.

Nobiliſſimo-Illuſtriſſimo ALB. V. HALLERO, Societ. Regiae Sc. Gotting. Praeſidi etc. de variolis, apoplexia et hydrope S. A. D. TISSOT. M. D. Soc. Regiae ſcient. Londin et Acad. Phyſic. Medic. Baſilienſis Socius. Lauſannae, ex typographia Ant. Chapuis, 1761. 12 mai. plag. $10\frac{1}{2}$.

Adeo inter eruditos TISSOTI inclaruit nomen, vt quicquid, eo inſignitum, prodire in publicum ſolet, nulla egere videatur commendatione ſummoque applauſu ab erudito orbe accipiatur. Nec ipſum eo indignum eſſe, praeter alia ſcripta, haec quoque, quam non ſine animi voluptate peruoluimus, epiſtola docet, in qua ea argumenta, quae hypotheſi ſuae robur addant, et ſolide et erudite proponit; licet non negemus, nos, quoad rerum capita cum ipſo conſentientes, in quibusdam et in primis in eo, quod de ſomno ſpontaneo et naturali, quem in omnibus febribus inflammatoriis et acutis damnat, repetit argumentis, ab eo diſſentire. Candide interim primaria afferamus. Iam inſcriptio epiſtolae momenta exhibet, de quibus in ea agitur. p. 20.

Sine dubio in Heluetia propinquisque prouinciis ille mos, qui noſtris in terris maxima ex parte iam

*) Comment. hor. Vol. XI. P. I. p. 171.

iam dudum obſoleuit, huc vsque valet, vt opium, eique ſimilia medicamenta in febribus acutis, et vel maxime in variolis, copioſe et frequenter medici exhibeant. Hanc conſuetudinem, ab aliis iam refutatam, nouis Cl. Auctor debellare ſuſcipit argumentis, nec paucos fore lectores credimus, quin iis perſuadeantur.

Affirmat itaque, opium nulli variolarum et malignarum et benignarum generi conuenire. Id com-
probat ſequentibus rationibus: quod opium ſit cali-
p. 13. diſſimum, acerrimum et corroſiuum medicamentum:
quod ad alcalinam vergat indolem, hinc putredi-
nem augeat gangraenamque adferat; quod cohibeat
ſaliuae profluuium ſanguinemque expandat; quod
p. 16. ſomnum inferat artificialem, eo peiorem, cum na-
turalis ſaepe minus prodeſſe ſoleat, qui ſemper no-
p. 26. cere dicitur, vbi febris viget; quod opium refraga-
tur criſibus afferatque ſymptomata grauia, lethifera,
anxietatem, delirium, phrenitidem, orthopnoeam;
quod agat vt vinum; quod opium humores, ſudore
diſſipandos, ad cutim quidem rapiat: in inflammato-
rio autem variolarum ſtadio ea ſit cutis diſpoſitio, vt ſu-
dor ſuccedere nequeat; quod hinc pruritum augeat;
quod optimus quisque medicorum non ſine ratione
illud diſſuadeat in omnibus acutis febribus: ſecun-
daria vero variolarum febris omnium ſit acutiſſima;
quod, etſi peritiſſimorum quidam eius vſum commen-
darint, id rariſſime tamen adhibuiſſent, alias certo cer-
tius noxias intellexiſſent, et ſuſpicatur Auctor, iis
p. 33. forte, qui id tantopere laudant, ſyrupum diacodii
frequenter in vſu fuiſſe, cuius vis ſalutaris non ex
opio, ſed ex acidula indole ſacchari admixti ſit de-
riuanda. Nec tamen opium prorſus ex variolarum
cura reiiciendum, ſed omnino adhibendum ſuadet
Auctor in aegris, debilibus, quorum vires ſunt eri-
gendae; in iis, per quorum corpus peruerſo motu

mate-

materia variolosa oberrat et vagatur, praeterquam quod illa ad superficiem corporis inueniat viam; in miti morbi decursu, vbi aegroti lectis contineri detrectant, quippe quod opium refrigerium impediat; in nimia diarrhoea, quae vel per se, vel post commissos errores orta, pustulas exinanit ita, vt collapsas vesiculas ostendant, cutis pallescat, artus frigeant, syncope, delirium sequatur. Quo in statu opium et vesicatoria ceu vnica supersint auxilia; et praestet illud his, quod citius vim exserat. Interdum ambo vna adhibuit Auctor remedia. Vtrumque vires cordis erigit, fluxum humorum repellit ad cutim, diarrhoeam compescit. Abstineas vero, ait Auctor, ab opio, si decubitus ad pulmones deprehendatur, substituas cantharides, quorum interim vim tantopere in variolis extollendam esse negat et contra FREINDIUM eos in vehementi suppuratoria febri nocere asserit. Suadet etiam in fine suppurationis post purgantia lene narcoticum.

Cum itaque vsum opiatorum in variolis valdopere restringit, alia substituit his medicamina. Mirum quantum itaque laudat acida mineralia, vt medicamen omnibus symptomatibus et cuilibet morbi p. 50. variolarum tempori conuenientissimum, quae, quod grauia symptomata, delirium, phrenesin et alios ex pure resorpto decubitus, vt Cl. Auctor vidit, arceat, etiam ipsi cortici Peruuiano anteponit, cuius vires febri secundariae tollendae, vel maxime si ea post morbum vere inflammatorium grauior deprehenditur, non sufficerent. Magis corticem conuenire credit iis malignis variolis, quas laxitas solidorum, sanguinis nimia resolutio et gangraenae metus comitari solent. Mala quoque variolis superstitia, febrim lentam et tabem, abigere hic valet. Camphoram pluribus opii virtutibus pollere et plerisque vitiis carere, hinc saepe opio hoc in morbo substituen-

dam esse ostendit, eam quoque coniungit cum acidis. Venaesectionem in miti morbo inutilem, in mitissimo aut maligno nociuam, in graui repetendam censet.
p. 60. Dissuadet, continuo aegrotos, grauiter variolis affectos lecto contineri: foeminam grauidam confluentissimis obsessam variolis per septuaginta horas medio in cubiculo, aere vndiquaque perflato, sedentem detinuit. Hypocaustorum latera aqua conspergi iubet. Indusiorum mutationem commendat. Pediluuia, balnea vniuersalia, quae quondam BOUVARDO, nunc Ill. SENAC in vsu sunt, balnea vaporosa et particularia fomenta, quod cuncta summam habeant vtilitatem, laudat. Recentes fructus acidiusculos, fraga, rubos, cerasa, et dulcia et acida, copiose aestate, vuas parce autumno concedere aegrotis non dubitat. Pauperes in Heluetia serum lactis huic morbo opponunt, cuius probata sane virtus in grauiori morbi decursu, adiecto aceto potest augeri. Occlusas nares, iniecto oxymelle aqua tepida diluto, aperit.
p. 66. Vt pustulae frequenter incidantur, magni esse perhibet momenti ad plurima mala praecauenda, inprimis febrim secundariam (si modo huic operationi non tot obstarent obstacula). Anginam in variolis a pustulis, in faucibus efflorescentibus, esse posse negat, arbitratus, variolas rarissime cutis terminos transilire; adscribit eam phlogistico pharyngis infarctui. Vlcuscula linguae quidem, non veras vidit variolas. Quatuor dissecuit cadauera copiosissimis consperfa variolis, nec vlla interior pars quoddam variolae vestigium ostendit.
p. 72. Cito in variolis benignis, dummodo in facie flauescere incipiunt pustulae, in confluentibus vero statim ab initio suppuratoriae febris, mannam, cassiam, tamarindos et his similia exhibet: infantibus, pharmaca respuentibus, in quorum aluo si saburra latet, ab initio morbi tartari emetici, clam in potu ordinario

nario ſoluti eam praebet copiam, vt aluus, non vomitus inde moueatur.

Alter morbus, quem Cl. TISSOT contemplatur, eſt apoplexia, quam, praemiſſis cauſis et ſignis *feriationem ſenſuum motuumque voluntati* ſubditorum nuncupat. Primo loco eam expendit, quae ex abundantia ſanguinis oritur, in cuius curatione venaeſectio, clyſma et ſuccus citri copioſe ingeſtus primaria ſunt remedia. Praeterea aegrum iubet erecto trunco, decliuibus cruribus, nudo capite, parum tecto reliquo corpore poni et ſupra genu ligatura conſtringi venas. Damnat valdopere omnem concuſſionem, volutationem, frictionem, potum ac fotum calefacientem, ſpirituoſum, et omnes res, quae vllo modo excitant. Aegris per aliquot dies omnem detrahit victum et tenuiſſimo potu vitam tantum modo conſeruat. In hac morbi ſpecie nunquam, nec poſt largam quidem venaeſectionem, adhibuit canthari- des, quod eae ipſi videntur apoplexiam magis allicere quam fugare; ſuris tamen, reuulſionis ergo, ſinapiſmos applicare amat. Facilius vero apoplexia praecauetur, quam curatur, hinc prophylaxin Cl. Auctor ſtudioſius perquirit, quae in eo conſiſtit, vt impediatur, quo minus plethora in corpore colligatur, et vt ſtimuli euitentur, qui ſanguinis nimiam copiam in motum agere et ad encephalon trudere poſſent. Ad primum itaque ſcopum pertinet victus vegetabilis et parcus ſomnus; hinc iterum iterumque ſuadet Auctor, vt e coena deſint animalia alimenta, ne ex duplici fonte, victu et ſomno nimia proueniat ſanguinis copia. Eadem ex cauſa interdicitur ſomnus pomeridianus. Quibus regulis licet non nulli aegroti ſtricte obediant, plethoram tamen arcere et ſequelas inde oriundas ſupprimere nequiuerunt. Foeminam vidit Auctor, quae vnico anno 412 libras ſanguinis effudit et tamen vixit. Cauſas tantae ſanguificatio-

nis

p. 86.
p. 99.
p. 107.

nis ſe ignorare ingenue fatetur; forte minorem tranſpirationem huc aliquid conferre ſuſpicatur. Venaeſectio interim nec optima nec vnica eſt prophylaxis, quam modo concedit, vbi ſpontaneae deficiunt euacuationes ſanguineae, quas, vbi per ſe contingunt, venaeſectione non turbandas cenſet, ſed ſpontaneam hanc prophylaxin naturae committendam. Res, quae ſtimulo quaſi ſanguinem commouent, non ignorantur, eas itaque leuiſſime tangit; ad eas vero, quae ſanguinem ad caput terminant, refert frigus pedum, inſolationem, magnos niſus, qui longam inſpirationem deſiderant, narcotica, ſpirituoſa, cephalica, iram et profuſum gaudium, aluum obſtructam, vel maxime vero hypocauſta calefacta, in quibus lege phyſica iſte aer longe calidior eſt, qui caput, quam qui pedes ambit. Hinc nocet profunda meditatio, vel inprimis in calefacto hypocauſto, eruditis, ad hunc morbum procliuibus, quos Auctor capite leuiter tecto incedere, tenui victu vti, abſtemiosque viuere iubet. Delineat quoque non nullos morbos apoplexiae affines, adeoque eadem methodo tractandos: nauſeam et vomitum cum ſumma debilitate pulſuque inaequali coniunctum; alternantem ſoporem et cephalalgiam; nimiam in ſomnum procliuitatem etc.

p. 127. Prohibita in ſanguinea apoplexia medicamina cuncta ſeroſae conducunt. Fonticulos interim adeo praedicatos, Auctor temnit, niſi apoplexia ſucceſſerit fluxui alicui ſuppreſſo; quo in caſu tantum adiumentum, quantum alias detrimentum ab iis allatum iri affirmat. Poſtea apoplexiam ex obeſitate contemplatur, quae ſoluentiſſimis medicamentis, ſapone, oxymelle ſquillito et victu tenui praecauenda. Huic tandem addit eam, quae ex defectu ſpirituum oritur, et quae in longis morbis ſubito aegros interimere, ſenilem maraſmum ſequi et eos aggredi ſolet,

let, qui *continua medela mortem arcessunt*, *quem effugere* conantur. Longe diuersa hic medicatio. Roborantia atque nutrientia eam et arcent et curant. Hysterici quoque insultus interdum apoplexiae aequant, quae vt plurimum sine discrimine transit, nonnunquam tamen lethifera esse potest, quod binis exemplis, quae attente legi merentur, Cl. Auctor comprobat. Mortis caussam esse suspicatur paralysin cordis. Vsum herbae nicotianae, quae tum pulueris forma naribus, cum fumi specie ore attrahi solet, et apoplexiae prophylaxis praedicatur, iustis i. e. arctis restringit limitibus. Paralyseos, quae est apoplexiae vel nuncia, vel comes, vel pedissequa, caussa non semper in encephalo, sed quolibet in neruoso ramo latere potest, qui a turgentibus partibus proximis comprimi solent. Eae partes vero sunt vel arteriae vel venae, vel tela cellulosa; obstructionis vero adeoque inflammationis veram sedem raro in arteriis, frequentius in venis et tela cellulosa esse, anatome edoctus Auctor affirmat. Hinc vtplurimum ab his caussis paralyseos origo, adeoque in attenuante incidenteque sine stimulo diaeta praecipuum quaeri oportet auxilium. Thermarum vsus, si ipsi locus, cum prudentia instituatur. Iuscula viperina, quod circulationem augeant, humores ad caput trudant, sanguinem alcalina indole rarefaciant, exprobranda et tunc modo concedenda, vbi vel defectus humorum vel sanguis, appidus acescens deprehenditur. Electricitas iis modo conuenit, in quibus nec a febre, nec a spasmo, nec a plethora mali quid metuendum, hinc ea in paralysi deauratorum atque in ea, quae colicam saturninam excipit, tentanda.

p.136. p.141. p.147. p.158. p.162.

Hydropis nunc caussas et concise et plane explicat, quibus superstruit varias medelae species. Leuiter non nullas tangamus. Spirituosa fasciatio non nocet, vbi ex sola laxitate partis externae oedema oritur. Stagnantes aquae euacuandae quidem sunt, p.172.

non tamen iis remediis, quae febrim excitant, ne graues obstructiones magis compingantur humoresque acrem induant indolem. Hoc optime fit resorptione, quae succedit tenui diaetae: alimenta itaque eligenda nec laxantis nec septicae indolis, quibus addenda sunt acida oxysaccharata; quorsum et-
p.185. iam pertinet vsus cremoris tartari, a MENGHINO *) laudati, quem tribus includit conditionibus 1) sub initio, si fibra nondum laxa, humores non acidi deprehenduntur; 2) in subiectis atrabiliariis; 3) dum lotii deficit secretio et plenitudinis accedunt symptomata. Vbi sitis et calor, prosunt spiritus nitri aut
p.197. sulphuris. Purgantia nunquam conducunt, nisi in ea specie, quae ex visceribus obstructis oritur, quem
p.207. in finem commendat rheum. Scilla, etsi in hoc morbo potens remedium, attamen tunc nocet, si vetus scirrhus cum febricula coniunctus est; cum praeterea ventriculi imminuit vires, sanguinem soluit et dolores exitat, hoc praecaueri potest, si pro rei ratione vel cum camphora, vel cortice Peruuiano,
p.212. vel aromate quodam combinatur. Abiicienda medicamenta nasturtina, si hydropem iam comitatur calor, febris, sitis, putredo, vbi quoque abstinendum a marte, qui vnice a summa solidorum laxitate indicatur. Asciticum abdomen manu, oleo oliuarum madida, fricare copiosum saepe prolicuit vrinae profluuium. Modum, quo salutaris hic effectus possit oriri, sic animo sibi Auctor concipit: frictione frequenti tenacia et concreta conteruntur absorptionique idonea, praeparantur; illitu vero tollitur nimis copiosa inspiratio cutanea, non vltima profecto hydropis causa, qua sublata, cutis ad exspirationem, quae prius deerat, disponitur. Cui hoc paradoxon videa-

*) vid. De Bononiensi sc. et art. instit. atque acad. commentariorum. T. IV. p. 260. et nostror. Comment. Vol. VII. P. III. p. 398.

deatur, ille adeat ipſum libellum. Hinc frictio oleoſa in hoc morbo medela non inepta, qua tamen caute vtaris, ne viſcera tabe iam laeſa, ruda frictione magis laedas. Seri per cutim turgidam eductio fit vel per cantharides, vel per ſcarificationes, vel reiterata applicatione radicis bryoniae. Priores modos ſemper infelici ſucceſſu, aliquoties feliciori vltimum adhiberi vidit. Haec ſunt praecipua praecepta atque opiniones, quas de his morbis Cl. Auctor profert, quibus, vt eas firmaret, vbique copioſas immiſcuit obſeruationes ſcite, vt omnia, ſcriptas et dignas, quae diligenter legantur. p. 198. p. 220.

In appendice, quam epiſtolae adiecit, tres obſeruationes, de colica ſaturnina cum artuum paralyſi, recudi curauit, quas inſeruerat iam *Excerpto totius Italicae nec non Heluecticae litteraturae* *). Ortum duxerant hi morbi ex vſu medicamentorum ſaturninorum externo. p. 227.

V.

MAXIMILIANI LOCHER, Medici Viennenſis in noſocomio ad S. Marcum et in orphanotrophio Phyſici obſeruationes practicae circa luem veneream, epilepſiam et maniam, tria morborum genera in praedicto noſocomio prae aliis maxime obuia. His accedunt caſus varii, qui vlteriorem cicutae vſum internum et externum in morbis curatu difficillimis confirmant. Viennae Auſtriae, typis Io. Th. Tratner 1762. 8. pl. 7.

Medicamenta noua, vel eorum nouae compoſitiones, etſi cum rectae rationis vſu excogitantur, ab

*) Ann. 1759. Tom. IV. p. 142. ſeqq.

ab experientia demum maximam adipiscuntur fidem. Eiusmodi igitur de medicamentis vt experimenta instituantur, et institutorum obseruationes bona fide cum orbe erudito communicentur, labor est, ingenuum decens medicum: quo sane nomine libellus hic meretur, qui euoluatur.

Cum amplo praeest Cl. LOCHER nosocomio, in quo frequens accessus venereorum, ab anno 1754, sublata saliuationis methodo, recepit normam, ab Ill VAN SWIETEN propalatam, mercurium sublimatum in spirituoso vehiculo exhibendi. Quales itaque inde oriri effectus, quos morbos eo curari, Cl. Auctor vidit, et quae cautelae in eius vsu obseruandae sint, hoc in libello aphoristice proponit. Quorum plurima cum iam ex aliis scriptoribus sint cognita, silentio praetereamus, et pauca, quae ipsi propria sunt cogitata, vel in quibus ab aliis recedit, tantum attingamus. Post quamlibet assumtam dosin aegrum in hypocausto calido sudorem expe-
p. 16. ctare oportet. Citissime ii a malo liberantur, in quibus aluus inde frequenter mouetur. Viri citius a malo liberantur, quam foeminae; vtplurimum intra sex vel septem hebdomadum spatio cura absoluitur, raro tres pluresque protrahitur menses. Non impar est remedium, non solum qualibuscunque morbis ex venerea labe ortis, sed etiam in multis aliis et inprimis variis oculorum vitiis, albugine, panno,
p. 34. cataracta etc. Intra octennium 4880, in nosocomium receptos, huic methodo subiecit Auctor, ex quibus paucissimi eam ob idiosyncrasiam ferre, et pauci ea curari non potuerunt.

p. 36. Alterum caput obseruata continet de epilepsia. In eodem nosocomio Viennensi ad S. Marcum aedificium ad epilepticos recipiendos et sanandos exstructum est, cuius curam habet Auctor In hoc varia tentauit medicamina. Puluerem radicis vale-

rianae

rianae ſylueſtris omni mane a drachma dimidia ad binas per ſemeſtrium exhibuit; ab initio quidem aegroti eo alleuari videbantur, ſed poſtea id medicamen omni carebat effectu. Simile phaenomenon et ab aliis obſeruauit rebus, quas in auxilium vocauit, nimirum, vt a nouo quocunque adhibito remedio aegroti mirum quantum acciperent auxilii, quod vero ſub continuato vſu iterum euaneſceret. Spiritus ſupra memoratus antiuenereus et malum venereum et epilepſiam ſuſtulit in viro aliquo, cuius cranio inſignis inſidebat tophus, quo quippe perſanato diſparebat epilepſia. In alio viro epilepſiae inſultum praegrediebatur dolor in cubito dextro; applicato veſicatorio et vlcere inde orto, diu aperto ſeruato, ſimulque interne ſumto cortice Peruuiano cum camphora, malum hoc plane fuit profligatum. Omnium p. 42.
optime in hoc malo profuit medicina, compoſita ex camphorae dimidia, ſacchari vero mucilaginisque gummi arabici integra drachma, quibus inuicem in mortario vitreo tritis, aceti calidi vncia dimidia, ſyrupi florum papaueris rhoead. integra, et aquae florum ſambuci ſex affuſae erant; interdum quoque pro rei neceſſitate triginta guttulas laudani liquidi SYDENHAMI huic miſcelae adiecit Auctor. Suaſu Ill. V. SWIETEN tentauit etiam folia aurantiorum, mox p. 47.
in infuſo, mox in puluere propinata, quae in ſex aegris plane nihil, in nouem aliis vero multum attulerunt auxilii; licet dici non poſſit, omnem epilepſiam inde ceſſaſſe, ſufficit, hoc remedium effeciſſe id, vt inſultus ipſi aliquo modo refraenati fuerint, atque vltra conſuetum terminum ſiluerint.

In tertio capite facta cum maniacis narrat Au- p. 57.
ctor experimenta. In multis methodo vſitata, cauſis cognitis oppoſita, malum abſtulit omne. Se- p. 62.
nis maniacis moſchi optimi grana quindecim, vel ſcrupulum in boli forma quotidie exhibuit et tres men-

ses continuauit, magnam inde quidem vidit mutationem, non tamen plenariam curam: excipi verum
p. 64. ex his debet vnicus, qui perfecte resipuit. Felicius tentamen instituit cum mixtura superius descripta ex camphora et aceto, vtpote quae non paucos quotannis integram restituit in sanitatem. Aliis dedit siccam camphoram, pineis subactam, ad dimidium drachmae per binos menses, sed sine vllo fere, quod mirum, salutari effectu; vix vero in iisdem adhibuit mixturam, cum post paucas septimanas maniaci resipiscentiae suae ostenderent signa. Quod tentamen saepius repetiit, semperque eundem habuit effectum; quoinde sequitur, acceptum auxilium alii ingredienti, non camphorae, esse tribuendum, quod et noua experimenta docuerunt. Nam cum in mixtura, praeter acetum, nihil esset, a quo quadam ratione tantus expectari posset effectus, illud merum in auxilium vocauit et laetus id maniacis admodum prodesse didicit, atque octo aegrotis, vel in bimestri certe trimestri spatio, sanum reddidit rationis vsum. In tribus aliis nihil praestitit, quod forte nimis diu huic malo succubuerint. Ad omnia corporis colatoria humores disponit, maxime sudore fundit, in foeminis catamenia prolicit antea vel suppressa, vel parce fluentia. Nonnulli mane ieiuno ventriculo illud ferre nequeunt, his praebet Auctor decoctum saturatum hyperici, inter antimaniaca remedia a ve-
p. 71. teribus et inprimis ab ANGELO SALA relati, post meridiem vero acetum. Solum infusum herbae hyperici saturatum, neglecto aceti vsu, plane nihil valuit. Sectionem venae iugularis ceu vtile remedium in hoc morbo Auctor expertus praedicat.

p. 75. Vltimo in capite virtutes cicutae multis exemplis confirmat. Summae vtilitatis fuisse ea dicitur in vlceribus inueteratis, cacoethicis, venereis, cancrosis, in scabie, serpigine, herpete, in con-

contractura membrorum ex arthritide, nec nocuisse infantibus, sed in iis celerius attulisse malorum lenimen, interdum quidem frustra eius vsus fuisse, attamen in iis aegrotis, in quibus nec alia remedia plus valuerunt.

VI.

Elemens de Pharmacie theorique et pratique: contenant toutes les operations fondamentales de cet art, avec leur definition, et une explication de ces operations, par les principes de la chymie; la maniere de bien choisir, de preparer, et de meler les medicamens, avec des remarques et des reflexions sur chaque procédé; les moyens de reconnoitre les médicamens falsifiés ou altérés; les recettes de medicamens nouvellement mis en usage; les principes fondamentaux de plusieurs arts dependans de la pharmacie: tels que l'art du confiseur, et ceux de la préparation des eaux de senteur et des liqueurs de table. Avec une table des vertus et doses de médicamens. Par M. BAUME, maitre apothicaire de Paris, et demonstrateur en chymie. A Paris, chez la Veuve Damonneville et Musieur fils, P. F. Didot jeune, De Hansy, 1762. 8 mai. Alph. 2. pl. 9. tabb. aen. 2.

h. e.

Elementa Pharmaciae theoreticae et practicae: quae omnes huius artis operationes, solido

ſundamento nitentes, vna cum definitione et explicatione earundem, chemiae principiis eruta; modum eligendi, praeparandi et miſcendi medicamenta, cum annotationibus et meditationibus ſuper quouis proceſſu; media cognoſcendi medicamenta adulterata et immutata; formulas medicamentorum noſtro aeuo vſurpatorum; prima principia multarum artium a pharmacia dependentium; artis v. g. condiendi, et aquas odoratas nec non potulenta praeparandi continent; vna cum tabula virtutum doſiumque medicamentorum. Auctore Cl. BAUME etc.

Hic liber, vti ampliſſima eiusdem inſcriptio iam indicat, ex quatuor partibus compoſitus eſt: prima de cognitione, ſecunda de electione, tertia de praeparatione et quarta de mixtione medicamentorum agit. Vltimam Noſter in duas rurſus partes diuiſit, inque priore medicamenta interna, in poſteriore autem externa expoſuit, ita tamen, vt ea, quae de vtriusque natura participant, illis in primis adiungeret, quibuscum plurimas proprietates communes habent. His plurium remediorum notitiam ſubnexuit, quae quidem in vſu ſunt, minus tamen cognita, tum quia formulae nondum publici iuris factae ſunt, tum etiam, quia in operibus minus diuulgatis continentur. Caeterum regulae etiam a Cl. Auctore traduntur, quae remedia, magiſtralia dicta, ſeu quae a medicis praeſcripta illico a pharmacopoeo conficienda ſunt, praeparare docent, quorum quidem nullum a Noſtro exhibetur exemplum, principia tamen traduntur, ſecundum quae accurate procedere diſcunt pharmacopoei.

Haec

Haec in genere de hocce libro annotare licuit; quod ad praeparationes remediorum ſpectat, certe non paucae hic occurrunt, quae vero quantum nosmet cognouimus, niſi omnes, plurimae tamen in aliis pharmaceuticis et chemicis libris reperiuntur. Plerisque Noſter ſuas adiecit annotationes, in quibus vel procedendi modum vel mutationes corporum et alia expoſuit, ita tamen, vt ea tantum, quae ad artem pharmaceuticam pertinent, traderet, quae vero ad medicinam ſpectant, neutiquam tangeret. Licet vero non negandum ſit, complures hic deprehendi remediorum, in primis compoſitorum praeparationes, quae vel correctione opus habent, vel ex officinis pharmaceuticis proſcribendae eſſe videntur, iſtum tamen librum iis, qui artem hanc addiſcere cupiunt, vtilitatem quandam allaturam eſſe, opinamur.

VII.

Noſologia methodica, ſiſtens morborum claſſes, genera et ſpecies, iuxta SYDENHAMI mentem et Botanicorum ordinem; Auctore FRANCISCO BOISSIER DE SAUVAGES, Regis Conſiliario ac Medico, in Monſpelienſi Vniuerſitate Medicinae, olimque Botanices, Profeſſore regio; Academiae Scientiarum Monſpelienſis, Londinenſis, Vpſalienſis, Berolinenſis, Florentinae, Phyſico-Botanicae, Suecicae, Naturae curioſorum, et Inſtituti Bononienſis Socio. Tom. I. complectens morborum claſſes X, cum prolegomenis. Amſtelodami, 1763. Alph. 1. pl. 9. tab. aen. 1. Tom. II. Pars 1, complectens ge-

nera et ſpecies morborum ad claſſes I. II et III. pertinentium, nempe vitia, febres et phlegmaſias ib. eod. an. Alph. 1. pl. 11. Tom. II. Pars II, complectens genera et ſpecies morborum ad claſſes IV. V et VI. pertinentium ſc. ſpaſmos, anhelationes et debilitates ib. eod. an. Alph. 1. pl. 6½. Tom. III. Pars I. complectens genera et ſpecies morborum ad claſſes VII et VIII. pertinentium ſc. dolores et veſanias ib. eod. an. Alph. 1. pl. 4. Tom. III. pars II. complectens genera et ſpecies morborum ad claſſes IX et X. pertinentium ſc. fluxus et cachexias ib. eod. an. Alph. 1. pl. 12½. ſumtibus Fratrum de Tournes 8 mai. Voll. 5.

Cuius phyſiologiae elementa *), et pathologiam methodicam **) alio tempore iam cum lectoribus Noſtris communicauimus Cl. BOISSIER, ipſius noſologiam methodicam eo lubentius iisdem nunc tradimus, quo maiorem vtilitatem a lectione huius operis in quosuis ſolertes medicinae rationalis cultores redundaturam nobis perſuademus, licet negare non poſſimus, valde nos etiam inſimul vereri, ne medicina, quam ab erroneis ſcholaſticorum opinionibus purgare, prorſusque reformare laudabili conſilio Cl. Auctor ſuſcipit, et verborum et ipſorum morborum nimis, atque quidem ſaepius praeter neceſſitatem, aucto numero difficilior, variisque, ſubtiliter caeteroquin excogitatis, hypotheſibus, ſubinde inſperſis obſcurior, minusque certa euadat. Priusquam autem ad ipſius libri recenſionem propius nos accingamus, neceſſe videtur, vt, qualem nor-

*) vid. Comment. noſtr. Vol. VIII. P. IV. p. 663.
**) ib. p. 671.

normam ſibi Cl. Auctor in ſcribendo ſumpſerit, paucis oſtendamus. Secutus quippe methodum botanicorum eſt, ſic, vt quascunque demum aegritudines in claſſes et ordines diſtribuerit, his genera et ſpecies ſubiunxerit, characteres eſſentiales in quouis morbo explanando addiderit, et his omnibus varias denominationes a diuerſis auctoribus cuilibet impoſitas inſimul praemiſerit, quo lectores, huius illiusue deſcriptionem indagaturi, illico intelligant, qualem, et num vere eum morbum habeant, qui variis ſub nominibus a diuerſis auctoribus explanatur.

Diuiditur totum opus in tres tomos, quorum vterque poſteriorum duas partes habet. Tomus primus decem morborum claſſes et prolegomena complectitur; Tomus ſecundus genera et ſpecies morborum ad ſex claſſes priores pertinentium, tertius autem eas aegritudines, quae reliquas claſſes conſtituunt, pariter in genera et ſpecies ſubdiuiſas continet.

In *prolegomenis* exiguos adeo, quos fecit medicina progreſſus, a ſumma artis difficultate, maiorique artificum negligentia Cl. Auctor deducit, poſt *Noſologiae fundamenta hiſtoricae*, vtpote *methodum* et *nomenclaturam* examinat. Illa quadruplex eſt *alphabetica*, *temporaria*, *anatomica* et *aetiologica*, quibus omnibus *ſymptomatica* anteponenda, IONSTONI autem atque SENNERTI, vt confuſa, fallax et incommoda reiicienda eſt. *Nomina generica* a veteribus ob plures ſpecies incognitas apte ſatis definiri non potuerunt, opus itaque eſt, vt ſic definiantur genera, vt omnes ſpecies adhuc obſeruatas contineant. Nomina igitur ex phyſiologia, botanica aliisque ſcientiis deſumta, vt appetitus, fluxus, ſudor etc. termini claſſium et ordinum v. c. morbus, lues; nomina compoſita e. g. vlcus pulmonum, item

p. 6.
p. 22.
p. 52.

item barbara, deceptiua, generica aliarum artium reiicienda, quin etiam nomina caufarum et principiorum, pro ipfis morbis defignandis vfurpata, vel a regione petita non toleranda, fed vna cum fpecificis, tropicis, relatiuis et fesquipedalibus expungenda funt. In *nofologiae philofophicae fundamenti* expofitione vita, fanitas, caufae, principia, phoenomena et fymptomata definiuntur, errorumque in medicina obuiorum fons deriuatur ab eo, quod plerumque non caufa vt caufa confideretur, caufaeque cum principiis faepius confundantur. *Prognofis*
p. 82. *cognitio caufae eft, et vnius certitudo ab alterius certitudine pendet.* *Diagnofis* a cognitione fymptomatum dependet, cum vero morbi definitio fit horum enumeratio, fequitur etiam bonam diagnofin a bona
p. 103. definitione dependere. Sequuntur *vires animatae*, in quarum examine quicunque motus in corpore animae, eosdem pro arbitrio dirigenti, adfcribuntur. Praeter has vires autem, vel aliae adhuc in corporibus noftris dantur facultates, illis fimiles, quae in vegetabilibus foffilibus et cadaueribus confpiciuntur, proindeque non ab anima proueniunt, et abhinc *vires inanimatae* dicendae funt. Facultates illae funt: grauitas, cohaefio, attractio, elafticitas, electricitas, putrefactio, fermentatio, calor, rarefactio, diffolutio et condenfatio. Ab vtrisque his viribus, animatis quippe et inanimatis principia morborum omnium proueniunt. Succedunt *clauis claffium, morbique detegendi methodus*, de quibus poftquam varia Cl. Auctor protulit, ad ipfas *claffes* tranfit, in quibus ordinandis ita verfatur, vt prius nomina morbo defcribendo a variis auctoribus et gentibus impofita, etymologiam et characterem proponat, theoriam deinde ipfamque praxin folide pertractet, tandemque varia fymptomata eleganter fcienterque explicet, nec vnquam quid omittat, quod ad illuftratio-

tionem huius illiusue rei difficilioris deſiderari videatur.

Claſſis prima affectus ſuperficiarios continet. Hi p.155. definiuntur per *vitia in externis partibus conſpicua, quibus magis qualitates, quam ipſarum functiones laeduntur.* Diuiduntur iſta vitia in 1) *vulnera* 2) *vlcera* 3) *maculas* 4) *exanthemata* 5) *phymata* 6) *excreſcentias* 7) *cyſtides* et 8) *procidentias.* De prioribus in pathologia Cl. Auctor expoſuit, easque ſpecies *traumaticas* nominat, de reliquis vero affectibus *ſpontaneis* dictis, quod theoriam ampliorem deſiderant, prolixius agit, et in eorum fiendi modum naturamque altius inquirit.

Febrium, quas *ſecunda claſſis* habet, *character* in p.198. eo conſiſtit, quod *vires pulſus reſpectiue ad vires artuum adauctae* ſint, *vtplurimum vero pulſus ſolito frequentior, cum virium voluntati ſubditarum imminutione* inueniatur. Quare febris adeſt, 1) *quoties viribus artuum iisdem manentibus vires vitales cordis, et arteriarum, maxime quoad frequentiam intenduntur;* 2) *viribus artuum imminutis, vires vitales eaedem permanent, modo nec ſopor, nec anaeſtheſia, ſeu inſenſibilitas artuum adſit etc.* 3) *viribus artuum adauctis, vires pulſus augentur in maiori ratione, vt in phrenitide* 4) *viribus artuum imminutis, vires vitales intenſiores euadunt, aut eaedem perſtant ac in ſtatu ſano, vel demum in minori ratione decreſcunt.* Opus itaque eſt, vt quoties febris adeſt, toties etiam vires cordis, reſpectu ad eas artuum multum adaugeantur, ſiquidem fieri non poteſt, vt a reſiſtentiis in vaſis cordi oppoſitis pulſus maiores aut frequentiores fiant, niſi inſimul maiores vires cordi applicentur, cum ſine his, tardiores potius debilioresque ſint euaſuri. Quodſi enim vis motrix, interuallis aequalibus alio- p.224. quin embolo machinae hydraulicae applicari ſolita, eadem remaneat, et reſiſtentiae adaugeantur, non

ex eo frequentior, ſed rarior emboli itus reditusque euadet. Vires autem illae cordis adaugentur, quoniam natura a partibus easdem reuocat, et ad cor amandat, eo fine, vt quicquid in corpore noxium eſt, aucto ſuo motu ſubigat et eliminet, vel ita mutet, vt minus corpori noceat. Anima itaque ſola eſt, quae ad morboſum corporis ſtatum in melius mutandum, praeuertendamque machinae ruinam inſurgit et febrim accendit. Quam opinionem ideo eo lubentius Cl. Auctori omnibusque ſuis, vt ipſe vocat, animiſtis relinquimus, quo melius vel ab aucta cordis irritabilitate, vel a maiori contentorum vi
p.251. irritante explicari febris poſſe nobis videtur. *Frigus febrile* per *moleſtam ſenſationem, ab imminuto ignearum partium impetu in corpore noſtro dependentem* definitur. *Impetus illa imminutio refrigeratio dicitur, et eſt proportionalis* 1) *quantitati partium ignearum, quae auolant* 2) *duplicatae earum, quae remanent,*
p.261. *tarditati.* Calor moderatus febrium non niſi ſtragulorum remotionem potumque frigidum exigit, nimius vero venaeſectionem, ventilationem et potum frigidulum poſtulat.

Morborum inflammatoriorum ſeu *phlegmaſiarum* GALENI, quas *tertia claſſis* complectitur, *character febris eſt acuta, cum dolore, calore cuiusdam partis moleſto, et ſanguinis in patella extracti cruſta coriacea.*
p.294. *Calor, qui a particularum ignearum vi et impetu in fibras nerueas oritur, ceteris paribus eſt vt ignearum particularum quantitas in corpore, et vt earum duplicata velocitas.* Quo circa duplici de cauſa creſcit, aucta quippe ignearum particularum copia, aut motu earundem adaucto, aut intenditur ex eo, quod igneae particulae expeditius in ſe inuicem ruant. Ex ſecunda cauſa creſcit calor, aut in ratione duplicatae velocitatis, aut in denſitatum ratione. *Vbi itaque in corpore maior eſt celeritas, denſitas, et humorum*

morum acrimonia, ibi maxumus calor; vbi densitas et humorum acrimonia sunt celeritatibus reciprocae, ibi aequalis forte calor. Lymphae in pleuriticorum corporibus ad gradum trigesimum coagulationem peculiari potius miasmati, quam soli calori adscribendam Noster existimat, cum in experimentis eadem infra gradum quinquagesimum et quintum nunquam albuerit. *Rubedo* tumoris inflammatorii a sanguine maiori vi impellente vasaque distendente dependet, quodsi enim haec atonia dilatantur et laxitate, obscurius sanguis rubet, quin imo nigrescit, vt in varicibus, ecchimosi et aliis. *Dolor* eo acerbior est, quo magis fibrae ad ruptionem accedunt. Ad *tumorem* inflammatorium gignendum requiritur, vt vires contentorum in maiori ratione crescant, quam vires continentium, aut vt vires continentium decrescant in maiori ratione, quam illae contentorum. *Causa inflammationis maior sanguinis vasorumque est collisio, a maiori sanguinis nisu et impetu oriunda.* p. 327. Id quod probatur ex eo, quod in humano corpore huic collisioni calor, rubedo, tensio, pulsatio, dolor, omniaque reliqua phoenomena proportione respondent. *Therapia* diuersa est. *Morbi* enim *inflammatorii puri* reiteratam venae sectionem, diaetam liquidam et refrigerantem, febrisque et vrgentium symptomatum moderamen exigunt, cum illi *impura febre comitati* longe aliam curationem desiderent, medicumque, qui in prioribus naturam sequi tenetur, saepius moneant, vt hanc ad vomitionem aliamue excretionem stimulet, languentem excitet, et per cardiaca et sudorifera excitet, ne morbo victa tandem succumbat.

Sequitur *classis quarta*, quae *morbos conuulsiuos* seu *conuulsiones* complectitur. *Est vero conuulsio inuita et violenta musculorum, motui locali inseruientium, contractio.* Considerat Cl. Auctor quascunque con-

uulsio-

uulſiones, vt conatus ſalubres, ad ſtatum machinae in melius mutandum, a natura ſuſceptos, idque adſertum, quoniam plerisque neotericorum paradoxon videtur, variis demonſtrationibus roborat, denuoque in eosdem inuehitur, animiſtarumque ſectam acrius defendit, id, quod eo minus mirabuntur, qui propenſiorem Stahlianorum principiorum patronum, acutumque eorundem defenſorem Noſtrum iam norint.

p.376. In *claſſi quinta, morbos dyſpnoeicos ſeu anhelationes* continente, varias difficultates circa reſpirationem naturalem, et praeternaturalem atque difficilem occurrentes ſoluit, et vtramque viginti et quatuor propoſitionibus illuſtrat.

p.419. In *ſexta* vero *morbos paralytodaeos ſeu debilitates* pertractat. Claſſis huius *character eſt partialis vel integra ſenſuum, appetituum, motuum tum liberorum, tum naturalium ſenſibus prius obuiorum debilitas.* Ad hanc inducendam requiritur, vt vel fluxus fluidi neruei ab animae ſede ad organon, aut ab hoc ad illam intercipiatur. Id quod fieri ſolet, vel quia vis animae imminuitur, vel quoniam fluido tranſituro reſiſtentia opponitur. Morbi ſoporoſi paralytodaei Noſtro illa genera morborum ſunt, quae in paroxyſmis ſoporem comitem habent, vt apoplexia.

p.444. *Morbi dolorifici ſeu dolores*, de quibus in *ſeptima claſſi* ſermo ſit, *morbi ſunt, quorum praecipuum ſymptoma eſt ingrata et moleſta ſenſatio, aut imaginatio, qualis ex partium neruearum laceratione, roſione, uſtione, preſſione, aut diſtractione oritur.* Patet ex hoc charactere, duplicem eſſe dolorem, alterum, qui ab actione corporis cuiusque in neruos producitur, alterum, qui ſine hac, a ſola actione ſimili in medullares cerebri fibras proficiſcitur. Ille *ſenſitiuus*, hic *imaginarius* Cl. Auctori dicitur. *Principia dolorum* ſunt 1) *inſtrumenta* vel mechanice pungentia, vel pre-

prementia, vel trahentia, vel vulnerantia aut contundentia; 2) *infarctus* vaſorum a copioſo vel ſpiſſo fluido, quo vaſa infarcta aggrauantur et diſtenduntur, vnde dolor grauatiuus, vel etiam fortius diſtrahuntur, vnde dolor tenſitiuus, vel pars inflammata in apice fere rumpitur, vnde punctorius, perterebrans, pulſansque dolor naſcitur; 3) vitia ſolidorum maiori *erethyſmo* pollentium; 4) acrimonia humorum, illi parti magis inhaerens, cui grauitate ſpecifica magis affinis eſt, vnde materia arthritica articulos, ſcabioſa cutim etc. aggreditur; 5) *conatus naturae* ad materiam quamcunque morbificam corrigendam aut inuertendam, qui quidem, vt Noſtro videtur, frequentiſſimum dolorum principium conſtituunt. His etiam dolores ad partum Cl. Auctor adnumerat, eosque non a pondere fetus, vterum ſollicitante, ſed a ſola natura, hoſpitem extruſura deriuat. In curatione doloris ſenſitiui eo enitendum eſt, vt fibrae nerueae diſtractae tenſio-relaxantibus minuatur, animae ſenſibilitas anodynis imminuatur, aut plane ſufflaminetur, et principia ſuperius enumerata remoueantur.

Morbi veſani ſeu veſaniae, octauam claſſem conſtituentes, ſunt illi, quorum praecipuum ſymptoma eſt animae error, alienatio, delirium, aut dementia, ſeu imaginationis, iudicii, aut cupiditatis, vel voluntatis deprauatio. Diuiduntur errores a Cl. Auctore in *theoreticos* et *practicos*, etenim aut falſum quid pro vero agnoſcimus, ſine eo, quod ſubſequatur animi pathema, et error ille *theoreticus* eſt, aut idem vitium cum ſubſequente animi pathemate committimus, et error *practicus* exſurgit. Prior *hallucinatio* dicitur, alter vero, ſi pathema animi ipſi ſaltem aegro nocet, *delirium* vocatur, qui, vbi animi pathema vel et aliis infenſum eſſe incipit, *furoris* nomen adipiſcitur. p.461.

Morbi

P.475. *Morbi euacuatorii seu fluxus*, de quibus *nona classis* exponit, *illi sunt*, *quorum praecipuum symptoma quilibet est effluxus*, *vt sanguinis*, *seri*, *vrinae*, *sudoris*, *puris*, *alui*, *vteri*, *etc.* Diuiduntur isti fluxus a Cl. Auctore in *sanguifluxus*, *serifluxus*, et *aluifluxus*, qui theoriam eorundem a Neotericis excogitatam vt falsam atque erroneam reiicit, et veterum illam, quae in omnibus vim expultricem, retentrice maiorem, ponit, vt veram vereque mechanicam adsumit.

P.497. *Morborum cachecticorum seu deformitatum*, quas *decima classis* tradit, *character est aegritudo chronica*, *cuius praecipuum symptoma est vitium formae in magnitudine*, *figura*, *vel colore*. Molis deformitatem pertractans, sequentem tabulam exhibet Cl. Auctor, in qua comparationem ponderis corporis totius et partium in macilento ostendit.

Pondera	*vnc.*	*dragm.*
Corpus totum	1140.	0
Cerebrum	56.	0
Pulmo cum mediastino et pericardio	66	0
Cor nudum	10.	0
Hepar	45.	0
Intestinum tenue	21.	6
crassum	17.	4
Mesenterium	8.	0
Lien	6.	4
Ventriculus	5.	3
Vesica	5.	0
Ren sinister	4.	4
dexter	4.	3
Pancreas	2.	4
Epiploon	1.	0
Capsulae renales duae	0.	3
Cutis sine adipe	160.	0

Gene-

Generalia in chronicis morbis indicata ſunt 1) colatoria quaecunque aperientia 2) vitioſas digeſtiones corrigentia, 3) roborantia, 4) acrimoniam edulcorando viſcidaque fluida reſoluendo obſtructa vaſa viſceraque reſerantia.

Abſolutis nunc iis, quae in primo tomo comprehendebantur, ad reliquos duos totius operis tomos, ordines, genera et ſpecies morborum complectentes, deſcendimus, in quibus, quum fuſiores eſſe, arcti nimis recenſionis limites non patiantur, tabulam ſaltim ſynopticam claſſium et ordinum, in fronte tomi ſecundi a Cl. Auctore exaratam, Lectoribus noſtris tradimus, cui ſpeciminis loco, ſpecialiorem claſſis cuiusdam ſynopſin, ordines cum generibus exponentem ſubiungimus, ſpecies dein alicuius generis enumeramus, et, ne negligentiores vtique fuiſſe videamur, quae tandem in toto opere potiora nobis viſa ſunt, quam breuiter fieri potuit, cum delectu adducimus.

Synopſis claſſium et ordinum

Claſſis I. *Vitia.* Symptomata cutanea leuidenſia, vel mechanicis chirurgiae auxiliis curanda. Ordo 1) *maculae,* coloris natiui mutationes; 2) *efflo-reſcentiae*, tumores humorales exigui gregales; 3) *phymata*, tumores humorales ſolitarii; 4) *excreſcentiae*, tumores a ſolidis adauctis; 5) *cyſtides*, tumores capſulati fluido referti; 6) *ectopiae*, tumores a partibus a ſua ſede dimotis.

Claſſis II. *Febres.* Pulſus frequens, fortisue viribus artuum imminutis. Ordo 1) *continuae*, quarum pyrexia ſemel creſcit ſemelque decreſcit in decurſu aegritudinis; 2) *remittentes*, quarum pyrexia pluries creſcit et decreſcit in decurſu aegritudinis; 3) *intermittentes*, quarum pyrexia pluries accedit et omnino recedit in decurſu aegritudinis.

Claſſis

Claſſis III. *Phlegmaſiae.* Concurrit pyrexia continua vel remittens cum interna inflammatione, vel cum exanthematis. Ordo 1) *exanthematicae*, eruptiones cutaneae cum pyrexia ſaepius maligna; 2) *membranaceae*, viſcera membranoſa dolent, tument cum pyrexia acuta; 3) *parenchymatoſae*, adeſt dolor obtuſus, calor et tumor in viſceribus farctis, non ſacciformibus cum pyrexia acuta, ſuppurationis apparatu.

Claſſis IV. *Spaſmi.* Contractio inuita conſtans vel interpolata muſculorum organis loco motiuis, non vitalibus inſeruientium. Ord. 1) *tonici partiales*, rigiditas et immobilitas artus vel organi determinati; 2) *tonici generales*, rigiditas totius fere corporis; 3) *tonici partiales*, agitatio coacta, non libera organi vel artus, eiusue motus vitioſus; 4) *tonici generales*, agitatio coacta totius fere corporis, ſenſibus ſaepe obſcuratis.

Claſſis V. *Anhelationes.* Agitatio inuita, defatigans, muſculorum pectoris, vnde reſpiratio difficilis, frequens, ſine febre acuta. Ord. 1) *ſpaſmodicae*, inſultus fugaces agitationum pectoris cum exſpiratione vel inſpiratione ſonora; 2) *oppreſſiuae* conſtantes in ipſis paroxyſmis pectoris agitationes, eaeque frequentes ac laborioſae.

Claſſis VI. *Debilitates.* Vires ſolitas in agendo exercendi impotentia. Facultates virium diſpenſatrices ſunt tres; facultas cognoſcendi, appetendi et mouendi. Ord. 1) *dyſaiſtheſiae*, debilitates ſenſuum, vt viſus, tactus, auditus ſine ſopore; 2) *anepithymiae*, debilitas vel abolitio cupiditatum, vt famis, ſitis, libidinis ſine ſopore; 3) *dyſchineſiae*, debilitas motuum in organis locomotiuis, non in vitalibus; 4) *lypopſychiae*, ſeu morbi ſyncoptici, debilitates motuum vitalium, adeoque totius corporis; 5) *comata*, ſeu morbi ſoporoſi, debilitas, omnisque ſenſus nec non phantaſiae obſcuratio, motuumque liberorum imminutio vel ſuppreſſio.

Claſſis

Claſſis VII. *Dolores.* Cuiusuis experientia cognoſcendi, nulla definitione diſtincte explicabiles ſunt. Ord. 1) *Dolores vagi*, qui nomen a ſede fixa non habent; 2) *Dolores capitis*, vt oculi, oris, cranii, dentium; 3) *dolores*, thoracis, vt lateris, oeſophagi, dorſi; 4) *dolores abdominis*, vt ſtomachi, inteſtini, hepatis, etc. 5) *dolores artuum*, vt iſchias, gangraena, etc.

Claſſis VIII. *Veſaniae.* Character eſt imaginationis, iudicii, voluntatis, etc. deprauatio. Ord. 1) *hallucinationes*, errores imaginationis, ſaluo intellectu, ab organorum externorum vitio; 2) *Deliria*, errores iudicii ab imaginationis vitio, quod intellectus corrigere nequit; 3) *Moroſitates*, voluntatis et cupiditatis deprauatio in appetendo aut auerſando; 4) *anomaliae* morbi prioribus affines.

Claſſis IX. *Fluxus.* Character eſt eiectio fluidorum aut contentorum, quae quantitate, qualitate, deſuetudine notabilis eſt. Ord. 1) *ſanguifluxus*, eiectiones cruentae, vel ſanguineae vndecunque procedant; 2) *aluifluxus*, deiectiones ex ano, vel reiectiones ex oeſophago, eorum, quae in primis viis latebant; 3) *ſerifluxus*, eiectiones vrinae, lymphae, muci, lactis, puris ex aliis locis quam e primis viis; 4) *aerifluxus*, flatuum, vaporum, etc. eiectiones.

Claſſis X. *Cachexiae.* Coloris, figurae, molis in corporis habitu deprauatio. Ord. 1) *macies*, corporis partium mollium extenuatio; 2) *tumores*, corporis generalis intumeſcentia, ſeu adauctum volumen; 3) *hydropes*, partium quarundam intumeſcentia a contentis adauctis, ſapius fluidis collectis; 4) *tubera*, partium quarundam intumeſcentiae firmae; 5) *impetigines*, cutanei tumores puſtuloſi, cruſtacei, gregales; 6) *decolorationes*, coloris natiui deprauationes; 7) *anomaliae*, continent morbos prioribus affines.

Claſſis ſecundae ſynopſis

Febres. Charact. Syndromes frigoris, ſucceſſiuique caloris cum artuum debilitate et pulſus vi adaucta, ſaepe quoad frequentiam.

Ordo I. *Continuae.* Pyrexia ſemel creſcit, et ſemel decreſcit in decurſu aegritudinis. Genus 1) *ephemera*, decurſus aegritudinis intra dimidiam ſeptimanam abſoluitur. Vigor morbi ſubito accedit; 2) *ſynocha*, decurſus intra ſeptimanam, incrementum ſucceſſiuum; 3) *ſynochus*, decurſus intra duas ſaltem ſeptimanas, pyrexia maior; 4) *typhus*, decurſus ad tres ſeptimanas et vltra, pyrexia nulla, aut exigua, debilitas maxima; 5) *hectica*, decurſus vltra menſem, pyrexia exigua, debilitas parua.

Ordo II. *Remittentes.* Pyrexia pluries in decurſu morbi creſcit et decreſcit, non omnino recedit, typus ſaepe confuſus. Genus 6) *amphimerina*, remiſſio quotidianae typum ſeruat, frigus in paroxyſmis; 7) *tritaeophia*, remiſſionis typus tertianarius, frigus fere nullum; 8) *tetartophia*, remiſſio quartanae typum ſeruans.

Ordo III. *Intermittentes.* Pyrexia pluries in decurſu aegritudinis deſerit et recurrit cum interuallis lucidis. Genus 9) *quotidiana*, acceſſus ſimiles quolibet die accidunt; 10) *tertiana*, acceſſus ſimiles alternis diebus reuertuntur; 11) *quartana*, acceſſus ſimiles, duobus interpoſitis diebus recedunt; 12) *erratica*, acceſſus ſimiles diſtantes ab inuicem pluribus quam quatuor diebus, aut typi omnino incerti.

Poſſemus quidem commode hic loci huius alteriusue generis febrium ſpecies nominare, ſed ne in his toti eſſe videamur, e claſſe ſexta eas cataractae depromere placuit. Sunt autem illae: 1) cataracta vera *Maitreian*; 2) cataracta virgata *S. Yues*; 3) cataracta purulenta *Antonii Maitreian*; 4) cataracta argyrias *Wolhouſii* et *Maucharti*; 5) cataracta clauata

uata *Wolhousii*, albula et tophus *veterum*; 6) cataracta laxata; 7) cataracta a synchysi *Maucharti*; viua *W.lhousii*; glaucoma *Heisteri*, 8) cataracta antiglaucoma *Ant.Waitreian*; 9) cataracta glaucoma *Ant. Maitreian* 10) cataracta membranacea *Wolhousii*, a tela *Hist. Acad. Paris.* cataracta vera *veterum*; cataracta membraneo-floccosa *Maucharti*; 11) cataracta secundaria *Hoin Acad. Chirurg.*

Sequuntur nunc pauca, hinc inde excerpta, digna prae aliis visa, quae Lectoribus tradantur. Dolores, morsus apum insequentes, veneno acido corrosiuo, cum aculeo vulneri immisso Cl. Auctor tribuit, qui aculeos, vrticae vrenti insidentes, pariter succo venenato plenos esse adserit; syrones autem pro veris insectis intra manuum pedumque cutem se insinuantibus, eandemque in pustulas pruriginosas attollentibus, habet. In pernionibus acrimonia alcalina accusanda est, vnde optumum remedium spiritus salis est. T. II. P. I. p. 22.

Vidit Cl. Auctor aegrum vehementioribus capitis doloribus ac febre alternis diebus diuexatum, quem iteratus quotidie bellici tympani sonus ita subleuauit, vt vel huius aliorumque auxiliorum ope perfecte conualuerit. p.249.

Malignus Nostro dicitur morbus, qui cum spontanea virium prostratione inuadit, et cuius symptomata nec stadiis morbi, nec signis externis v. c calori respondent. In febre castrensi hungarica inter alia medicamenta, putredini humorumque dissolutioni resistentia, sequens commendatur iulapium: Rec. Fol. ruth. scord. an. Mij. cort. citr. vnc. ij. succ. citr. vnc. iij. aut acet, vin. vnc. semiss. aqu. com. lib. iv. liquori filtrato misc. rob. sambuc. vnc. iv. aqu. stillat. cinnam. vnc. j. bibat aeger vnc. j. quauis hora de die et noctu, nisi somnus impediuerit. In hectica scrophulosa vsus aquae marinae proficuus iudicatur. p.252.

In hemitritaei diſquiſitione bene monet Noſter, quod ex ſola pulſus frequentia non debeat iudicari, vtrum febris intermittens vel remittens adſit, et quod, vbi grauiora vrgeant poſt paroxyſmum ſymptomata, aut vires depreſſae remaneant, ad praeſentiam febris minime intermittentis concludendum ſit, quantumuis pulſus non amplius frequens tangatur. Malignitatem in morbis admittit Cl. Auctor, eamque per ſummam nocendi facultatem a ſolis principiis, phyſicis, neutiquam mechanicis dependentem definit. Curatio intermittentium duplex, alia nempe palliatiua, alia radicalis eſt. Illa raro, niſi radicalis praegreſſa fuerit, locum habet, interim tamen adhibenda eſt, vbi neceſſitas poſtulat, id quod narcoticis cortici peruuiano adiectis obtinetur. Venaeſectionem in aeſtu febrili inſtituere, catharctica immediate poſt aeſtum ingerere, corticem vero peruuianum tempore intercalari propinare Noſter praecipit, qui ſemina paſtinacae ad drachmam ſumta, teſtas autem ouorum calcinatas et in puluere bis vel ter per diem ad ſemidrachmam ingeſtas febres feliciter profligaſſe expertus eſt. Tertiana, venae ſectione et catharcticis praemiſſis, cortice peruuiano propellitur, qui, quamdiu febris ſaeuit, extra paroxyſmum quarta quauis hora diu noctuque ad drachmam vnam in ſubſtantia adſumendus, vbi vero febris iam ceſſauit, per ſeptem dies bis in die, et tunc per alios ſeptem adhuc dies, ſemel, aut alternis ſaltem diebus deglutiendus eſt. Huic in quartana, cum aeger ſenex et pituitoſus, aut ſummum in acceſſu frigus eſt, guttae aliquot elixirii proprietatis, vel pauca grana ſalis ammoniaci, vel theriacae recentis admiſcenda ſunt.

p. 371. Optumo iure Cl. Auctor optat, vt a mortis periculo, quod variolae inferunt, miſeri infantes inſitionis ope liberentur, meritoque miratur, quod vel hodienum adhuc ſint, qui de felici hoc euentu dubitent,

bitent, quum experientia compertum ſit, vix e trecentis aut quingentis, quinimo millenis, inſitionem admittentibus, vnum tolli, eorum vero, quibus ſpontaneae variolae ſuperueniunt, ex Cl. IURINI calculo vix ſeptimum ſeruari. Curationem diſcretarum malignarum et confluentium ita inſtituit Noſter, vt ante eruptionem ſemel vel bis venam pertundat, poſt emeticum et, ſi eruptio non vrgeat, catharcticum exhibeat. His praemiſſis ptiſanam, in calidis temperamentis ſpiritu vitrioli impraegnandam, ordinat. Poſt eruptionem vero veſpere ſyrupum papaueris albi propinat, quem in confluentibus vel et mane, et ſi phrenitis imminet, in magna doſi, in infantibus autem parcius ingerit. Iſchuriam ſuperuenientem obambulatione diſſipat, viſcidiorem vero ſaliuam gargariſmate ex aqua hordei cum melle diluit. Soporem veſicatorio in nucha, aut allio plantis pedum applicato profligat.

In amphimerina ſecundaria, vndecima die vtplurimum ſuperueniente, ſi mors imminere videatur, venae ſectionem in pede inſtituit, in ſequentibus diebus reiterandam, poſt catarcticum, imo ſi vires patiantur, vomitorium exhibet, nec paregorica omittit. Vbi puſtulae exareſcunt, per biduum faciem pomata, quae oleum amygdalarum excepit, inungit, oculis autem iisdem conſpurcatis, ipſisque palpebris inſigniter tumentibus, infuſione croci in aqua roſarum intra palpebras immiſſa proſpicit. Balnea in cacochymicis, et vbi metus eſt, ne malignae variolae progerminent, diſſuadet. In aphthis, quae virtute antialcalina pollent, vt acida, vel edulcorantia ſanguinemque depurantia commendat. p.429.

In phlegmaſiarum membranoſarum examine Ill. HALLERO, membranis ſenſum deneganti, non modo contradicit, ſed et inflammatas eas acerrime dolere adſerit, et ad experimenta in viuis animalibus capta

 pro-

pronocat, In pleuritide putrida, miſſo ſemel vel bis ſanguine, praemiſſoque enemate, leue emeticum, cum guttis aliquot ſyrupi Glauberiani, duabusque mannae vnciis, optumo cum ſucceſſu exhibet, eodemque remedio non minori cum fructu in peripneumonia putrida vtitur.

T. II. Viro, qui ad ſitim extinguendam baccas coria-
P. II. riae comedit, ſuperueniunt poſt horae quadrantem,
p. 85. cardialgia, vertigo, conuulſiones, ſenſuum abolitio, facies liuida, et horum omnium ſequax comes, mors. Aperto cadauere, exiguae in tunica villoſa ſtomachi maculae rubrae, et vndecim baccae comparuerunt. Sanguis fluidiſſimus. Idem triſte fatum ſex alii diuerſae aetatis homines experti ſunt. In baccis, nec guſtu, nec ipſa chemica analyſi, aliquid acris aut corroſiui deprehenſum eſt. In tuſſi
p. 156. conuulſiua, Gallis *Coqueluche* dicta, ſpecifice laudantur lichen pyxidatus in lacte coctus, ſaccharum ſaturni ad grana duo vel tria, cortex peruuianus parua doſi propinatus, et ſuccus pulegii. Vapores mephytidum, vini fermenteſcentis et cellarum diu clauſarum, non tam orthopnoeam, ac illi ſulphuris, vitrioli etc. quin potius aſphyxiam excitant, qua homines fulmine quaſi tacti ſubito extinguuntur.

p. 362. Teſtatur Cl. Auctor, ſe vidiſſe, qui electriſati ſenſum motumque recuperarint, a multis retro annis penitus ſubſlaminatos. Hemiplegia ex epilepſia, vtut inſanabilis, ita tamen perniciosa non eſt, atque illa, cui conuulſiones ſuperueniunt, ſiquidem haec interitum non procul abſentem praenuntiat. Hemiplegia arthritica adfectis primae electriſationes viſcoſum ex digitis adfectis ſudorem eliciunt, febrem praeſentem compeſcunt, ſomnum arceſſunt, ſenſimque cuiuis digito atque manui flexibilitatem et ſenſibilitatem reſtituunt.

Vir

Vir, qui a multis annis vlcera venerea passus erat, gonorrhoea virulenta inconsulte repressa, ipsaque saliuatione frustra adhibita, in paraplegiam incompletam incidit, quae post semicupium, ex aqua liquore saturni dealbata vsurpatum, perfecta euasit. Tentauit Cl. Auctor in hoc aegro per duos menses vsum mercurii sublimati corrosiui a SWIETENIO collaudatum, sed frustra. Asphyxiam, quin ipsam etiam mortem eorum, qui in cupis, in quibus mustum fermentescit, enecantur, a fluidi neruei electricitate suspensa, adeoque omni actiuitate extincta Noster deducit, optumumque hoc in casu esse adserit, si extracti et aeri frigido expositi, frigida prius in facie conspergantur, atque spirituosis deinceps excitentur. Idem auxilii genus etiam praestandum foricariis est, qui quam primum crustam, stercori foetidissimo in foricis supernatare solitam, incautius rumpunt, illico tamquam mortui et asphyctici concidunt, cum apud Mutinenses non asphyxiam, quod mirum est, sed amaurosin contrahant. Inter alias catalepticorum historias lectu vtique dignas, praesertim legi meretur, quam de puella Cl. Auctor refert, cui post varia per aliquot annos frustra adhibita remedia, tandem catameniorum proruptio sanitatem attulit. Carus nystagmus, a nemine adhuc descriptus, bis a Nostro obseruatus est. Ille nimirum is est, qui subito hominem corripit, omnem sensum motumque artuum sufflaminat, pulsu et respiratione pacatissimis, cum nictitatione veloci et continua ciliorum. p.374.

Doloris nomine non tantum viuidam illam sensationem, a neruearum fibrarum distractione oriundam, Cl Auctor intelligit, sed omne id, quod moleste animam adficit, angit, vexat, ex corporis dispositione oriundum; frigus itaque, anxietatem etc. doloribus accenset. In odontalgia obseruat, quod, T. III. P. 1. p. 5.

 si dens

ſi dens cariem admiſerit, ſequenti anno, caries dentis, in latere oppoſito ipſi reſpondentis, ſit expectanda. In odontalgia ſcorbutica ſuccum limonum vel aurantiorum ceteris anteponit, foliaque cochleariae, ſyſimbrii aquatici, et acetoſae ſaepius maſticanda commendat.

p. 165. Inter lithontriptica vſitatiora laudantur: 1) aqua calcis oſtreorum per menſes et annos haurienda, quae vt Noſter obſeruauit, laudabiles effectus praeſtitit; 2) ſapo albus, qui, ſi quotidie ad ſemiunciam deglutitur, dolorem ſaepius compeſcit, ipſumque calculum lente diſſoluit; 3) infuſum vuae vrſi, quod calculos friabiles, granulatos diſſoluto glutine in fragmenta minora diffringit sed ſine cautela adſumtum dyſuriam excitat, et calculi tamen molem vix imminuit, licet maxumam lutulentae vrinae copiam

p. 388. vt infuſum parietariae exturbet. Melancholia errabunda, rariſſima melancholiae ſpecie, mulier ſeptuagenaria Monſpelienſis epileptica, a tribus annis iam laborat, ex quo ad epilepſiam profligandam per triduum magna doſi hepatis lupini exſiccati vſa eſt.

T. III. P. II. p. 27. Sputum ſanguinis, eruptionem puſtularum in variolis confluentibus praecedens, vt certum mortis inſecuturae ſignum Cl. Auctor conſiderat, ipſique, quum a ſanguinis diſſolutione proficiſcatur, potum adſtringentem, ſpiritu vitrioli ad gratam aciditatem ſaturatum, opponit. In vulneribus thoracis ſuaſor eſt, vt vulnus non ſemper apertum ſeruetur, ne aeger aut ſuffocetur, aut in grauiorem inflammationem incidat, illud tamen ſemper clauſum tenere prohibet, via enim cruori effuſo praecluſa hic in cauo thoracis accumulatus aut aegrum ſuffocat, aut putreſcendo mortem maturat.

p. 115. Ad vomitum marinum arcendum ſuadet vt 1) aegri ſupra pontem degant 2) in loco a puppi et prora aequidiſtanti 3) laute manducent 4) decumbant

bant potius quam pedibus insistant. Diarrhoea variolis confluentibus superueniens saluberrima, ideoque minime reprimenda est. Si diarrhoea in variolis discretis ante eruptionem accedit, illa a saburra primarum viarum proficiscitur, et rhabarbarinis et absorbentibus promouenda est, at vero eruptionem si sequitur, vt insalubris summeque nociua diascordio, theriaca aliisque compescenda.

Flatulentiae hypochondriacae obnoxios, post catharcticorum adstringentium, vt rhei, vsum, insanabiles euadere Cl. Auctor adserit, effectumque hunc infaustum alui constipationi, abhinc oriri solitae, adscribit. p.241.

Chirurgus, quem quartana diu male habuit, toto corpore, cum pallore intumuit. Tumor in quibusdam locis erat oedematosus, in facie vero, pectore, manibus atque suris emphysematosus simul et elasticus. Post varia remedia incassum tentata electrisatio quater instituta id effecit, vt vires, somnum, colorem, sanitatemque perfectam aeger recuperaret. p.295.

Anasarcam, quin ipsum etiam ascitem a scabie retropulsa oriundum, induta scabiosa tunica, abindeque scabie restituta, sanatum vidit Cl. Auctor, qui, si vnquam, in hoc casu forte profutura sudorifera existimat. Fluidum hydropicorum, paracenthesi eductum, ad ignem more albuminis ouorum concrescere adserit, id vero non semper ita fieri, experti confitemur. Insignem illam in eradicando cancro cicutae potentiam, vel Monspelii non modo non tantam, ac Cl. STOERK celebrat, quin etiam nullam fuisse Cl. Auctor affirmat, qui ab atropa, belladonna foliisque phytolaccae plus sibi promittit. p.337.

VIII.

Kongl. Vetenskaps Academiens Handlingar för Âr 1761. Vol. XXII. Med Kongl. Academiens Tillstând Trickt i Stockholm hos Direckt. Lars Salvius pâ des egen Kostnad. 1761. 8 mai. plag. 20½ tab. aen. 7.

h. e.

Acta Acad. Reg. Scient. Suecicae An. 1761.

Trimestre primum.

1) IO. CAR. WILCKE *de figurarum niuis varietate* agit. Vt illis similes arte produceret, vsus est bullis, ex aqua, saponibus admixtis viscida, quas ex tubo, quo mediante inflatae erant, pendentes congelari passus est. Ita vero vidit sub initium congelationis superficiem bullae radiis, velut floribus glacialibus, obduci. Post velut stellae quatuor singulae radiorum apparent, tandem vulgares, sex radiorum, angulos 60 gr. continentium. Ex radiis principalibus laterales emergunt, sicque paullatim contextus oritur, in quo stellae figura oculo non satis attento dispareat, aut in hexagonum regulare abeat. Multum vero ad rem facit conditio saponum aut salium, quae in mixtura, vnde facta est bulla, continentur. Primariam vero causam figurarum harum omnium
p. 12. eiusdem generis, nisi quod ob circumstantias accidentales differant, statuit eam aquae proprietatem, qua dum in glaciem abit, certis sub angulis particulae gla-
p. 13. ciales ad se mutuo inclinantur. Deinde memoratu digniores figuras niuis naturalis, quas videt, describit, et in classes dispertitur.

2) PETR.

2) PETR. KALM. *Hyemis, quae annum* 1760 *finiuit, et* 1761 *inchoauit, effectus in plantas* deſcribit. Seuerior, vt notum eſt, fuit haec hyems, ipſamque anni 1709 ſuperauit, niſi quod breuiori tempore regnauerit. Noſter primo meteorologicas obſeruationes, tum ad hanc hyemem, tum ad alios annos pertinentes exhibet, inter quas eſt calor ipſi obſeruatus, d. 22 Iun. 1757 h. 3 p. m. graduum 32 therm. Suecici, maximus, quem per octo annos his obſeruationibus incumbens vidit. Plantarum tres claſſes facit, indigenarum Finniae, earum, quae adhuc in hortis coluntur, et earum, quas ex ſeminibus, quae ex America ſeptentrionali ſecum tulerat, educauit. Ad primam claſſem pertinet fraxinus excelſior omnium fere arborum Finnicarum frigoris maxime impatiens. Nam magnae arbores, altitudinis pedum 18, etiam quae tutamen habuerunt, a borea perierunt, paucis ſaltim ſuperſtitibus; quarum altitudo pedes ſex non exceſſit, eae, quantum extra niuem prominuerant, interierunt, ſed quae pars niue tecta fuerat, aeſtate ſequente ſtolones protruſit. Similia fere reliquis arboribus acciderunt. Ceterum reliquis annis, nouem vero Noſter ibi plantandis etiam fraxinis occupatus fuit, nunquam hanc arborem ab hyeme laeſam vidit. Tota enumeratio iis vtiliſſima eſt, qui, quare plantae hyemes Finnicas tolerent, ſcire geſtiunt. Moro albae non plane intolerabilem fuiſſe hanc hyemem docet Noſter; ribes varii generis nil ab illa ſenſerunt. p. 19. p. 22. p. 29.

3) *Quomodo ceſſerit ſatio ope machinae cuiusdam peracta*, narrat CAR. IO. CRONSTAET. Machina eſt, quam CHATEAUVIEUX inuenit, et DU HAMEL in tr. *de la Culture des terres* Voll. III et IV deſcripſit. Etſi euentus oſtenderit, ita meſſes valde augeri, de vtilitate tamen machinae, inprimis noui illius modi agrum colendi, quem DU p. 41. p. 48.

HAMEL

HAMEL propoſuit, nihil ſtatuit Noſter, antequam experimenta plurium annorum oſtenderint, num fructibus his incommoda ex mutato omnino agrum colendi modo naſcitura penſentur.

p. 50. 4) *Tentamina de Muſcis* (*Moſſars*) *exſtirpandis*, Auctore LAUR. WOLF. ROTHOF. Foſſis aquae abducendae diſſecuit agrum, et varia terrea, vt arenam, calcem, argillam intulit, quorum ſingulorum qui effectus fuerit, enarrat. Ceſpes ex foſſis extractus, vbi in humum dilapſus eſt, quas-
p. 53. dam plantas, ex plurimis immiſſis feliciter nutriuit, vt linum, ſecale, piſa, fabas, cepas etc.

5) *Inſulam Ferdinando Noronho*, vt 1760 illam
p. 55. vidit, deſcribit. CAR. GUST. EKEBERG. Braſiliae vicina eſt, lat. gr. 3 min. 47 long. 31 gr. 6 min. occidentalior Londino. Luſitani illam inprimis militibus praeſidiariis tenent, quos ſaepius mutant.
p. 60. Calor ſolis ventis temperatur; tum ſaltim cum ſol bis quotannis vertici imminet, frequentiores ſunt
p. 64. imbres. Itaque ſaluberrimus eſt aer, et ſeſquianno non niſi duo incolarum ex ſexcentis, ſed ſolum maribus, feminis enim inſula interdicta eſt, mortui ſunt, qui ſub dio dormiuerunt, et ſubito refrigerati, dyſenteriam cruentam ſibi concitarunt. Inſula omnibus naturae donis abundans, optime coli poſſet, ſi perpetuis et agro colendo deditis incolis traderetur-

6) *Superfoetationis* caſus aliquot enarrat. IO.
p. 69. GUST WAHLBOM. Primus eſt feminae, ſecundo partu difficili labore filium viuum et perfectum enixae, ſecundinas vero ſequutus eſt embryo mortuus 3 vel 4 menſium, membranis propriis incluſus, ſed ita alterius membranis adnatis, vt in duplicatura amnii et chorii

ſitus

ſitus videretur. Funiculus vmbilicalis venarum aliquot craſſiorum ſpeciem habebat, per chorion ad placentam adſcendens. Num propria placenta gauiſus ſit, ab alterius placenta ſeparabili examinare Noſter non potuit. Putrefactionis ſignum nullum, ſed caput compreſſum, vt monetae cuiusdam craſſitiem, ſaltim haberet, corpus quoque intortum. Alia fe- p. 70.
mina poſt puellam perfectam, viuacem, foetum, qualis ſex menſium eſſe ſolet, edidit, qui in quintum diem vixit, ſed non niſi duas aut tres guttas lactis materni ſugere potuit, quoties vberibus admoueretur. Matrem praegnantem maritus peregre profectus reliquit, poſt tres menſes rediit, vbi ſecunda vice impraegnatam ſe femina credidit, quod aetate foetus tenerioris confirmatur. Dubio, gemellos p. 72.
fuiſſe, quorum vnus, ab altero oppreſſus, non ſatis creuerit, reſpondet: gemellorum ſingulus ſuo funiculo, ſuaque placenta nutriri, ſimilique argumento ſuſpicionem formari poſſe, vnicum embryonem matris debilioris, nouem ſuis menſibus non ſatis incrementi habiturum, cuius tamen exemplum nullum proſtat. Eos, qui aſſerunt, mortuum infantem diu in vtero iacuiſſe, donec cum altero viuo protruderetur, conceſſa etiam rei poſſibilitate, ſecundo caſum quos edidit, ſatis refutari exiſtimat, vbi vterque infans viuus prodiit. Exempla vero foetuum perfectorum ſecundorum, plurimis ſeptimanis poſt primos editorum, cum ſuis comparans, foetum ſecundo genitum, cum contigit, vt placenta eius ſenioris placentae accreſcat, nimis cito cum eo propelli, hicque abortum fieri infert, cum alias diutius in vtero degens matureſcere potuiſſet. Igitur obſtetrices mo- p. 74.
net, ne, vbicunque duos foetus ſentiunt, gemellos exiſtiment, ſicque arte ſua, teneriorem, quem in vtero relinquere debebant, protrahentes, interimant. Euenit vero vtroque caſuum, quos Noſter enarrat,

vt iu-

vt iunior foetus primo ſe obſtetrici obtulerit, doloribus vero increſcentibus loco pulſus a fratre ſeniore fuerit, eumque primo prodire permiſerit.

p. 77. 7) *Suam methodum, qua ex cupro in fodina Aedelforns commode aurum elicit*, deſcribit: ANDR. SWAB.

p. 79. 8) *Quomodo arbores iuniores hyeme a muribus defendendae ſint, ramuſculi inſititii aeſtate a ſolis calore* docet I. A. HELDENHIELM. Segmentum corticis betulae, aquae calidae ope curuatum, arbori prope radicem bis circumplicatur, quo efficitur, vt mures nunquam illam arrodant, cortex vero creſcenti arbori cedit. Eodem cortice circumpoſito ramuſculos inſititios tuetur. Talpis fugandis lupinus ſylueſtris commendatur in CHOMELII lexico oeconomico. Noſter multa olim in horto ſuo a talpis paſſus, tribus annis, quibus lupinum ſylueſtrem ibi coluit, nullam vidit.

p. 81. 9) *Addit quaedam praecedentibus* E. G. LIDBECK. Corticis velamento addi poſſe cenſet picem liquidam arbori illitam, qua formicae ne aſcendant
p. 82. impediuntur. De talpis monet, recentiorum aliquos ſtatuere, illas non vegetabilibus, ſed animalibus ſubterraneis veſci. Lupinorum effectum aliis experimentis examinandum cenſet, cum quaedam illorum ſpecies inodorae ſint, lutea bene oleat, ſicque non ingrata futura animanti videatur. Sed coriandrum, cuius dum viret, caulis, folia, et ſemina, foetorem cimicum ſpargunt, talpis inimicum obſeruauit, illo ad fugandas talpas feliciter vſus eſt exper-
p. 83. tus. Dubitat vero, an talpa radices aut cortices arrodat, cum dentes ipſi non ſint rodentes, neque ad glires Linnaeanas ſpectent; ſed hoc rattis aquaticis

ticis tribuit, qui etiam cumulos, talparum cumulis ſimiles, eiiciunt poſt diem Bartholomaei, quos ſi forte deſtruxeris, ſtatim reſtaurant, incertum, an quod diem timeant, an quod frigus. Eosdem vel plantando coriandrum expulit, vel pecuriari aliqua machina, in qua apii dulcis radix recondita erat, magna copia coepit.

10) *Ex diario Acad. R. Excerpta.* Praemia aurea Sparreana duo cum quotannis daturam ſe obſtrinxerit Academia, tria hoc anno diſpertita eſt. KLINGENSTIERNA, eminenti Mathematico, Cancellariae Conſiliario, et Principis Regii Informatori, ob commentationem de lucis aberratione in ſuperficiebus ſphaericis, et lentibus. ROSENIO, Archiatro, et ſtellae polaris equiti, ob diſſertationem de vermibus inprimis de taenia, quod in ea nouum et experimentis firmatum remedium edidit. SCHEFFERO, Directori, iam fatis functo, quod in diſſertatione, qua factitii metalli *Pinſchbeck.* compoſitionem oſtendit, varia vtilia ad cupri liquationem pertinentia docuerit. Praeterea vero duabus quaeſtionibus certis ſoluendis Academia quotannis iam bina praemia proponit, ſingula vni Sparreanorum aequalia. Hoc quidem anno, quaerit, 1) de cauſis muſcorum in pratis, et modo illorum prouentui obuiam eundi; 2) Cur arthritis recentius in Suecia frequentior ſit, et quibus remediis praecaueri aut tolli poſſit. p. 84.

Trimeſtre ſecundum.

1) WILKIUS telam, quam trimeſtri ſuperiori exorſus erat, pertexturus, de varietate figurarum niuis naturalis agit. Cauſam illarum repetit a vaporibus aqueis, nota lege in radios angulis 60 gr. inclinatos congelantibus, quibus radiis forte alii vapores poſtea adhaerent, vnde irregularitas ſi qua eſt figura- p. 87. p. 82.

figurarum. Memoratu dignum eſt experimentum, quod Noſter aerem ex aqua dum conglaciatur, ex-
p. 96. primi monſtrat. Notum eſt, aqua in vaſe quodam in glaciem abeunte, extremam ſuperficiem primo indureſcere, et reſtare in medio velut nucleum quendam aqueum, bullis aereis plenum, quae tandem coeuntes et expanſae ſuperficiem glaciei alicubi diffringunt. WILKIUS igitur in vaſe cupreo aquam coctam conglaciari paſſus eſt, quae, cum multo minus aeris quam frigida hauſta, contineret, cortice glaciali multo craſſiore obducta eſt. Illum perforauit, donec ad nucleum quem diximus aqueum perueniret. Tunc vero, aperto foramine, ſubito aqua ex eo aliquot pedum altitudinem proſiluit, indicio, ab aere, in illum locum ex glacie velut expreſſo, proiici. Hinc conſilium cepit, quam primum prima lamina glaciali aqua tegi inciperet, illam perforandi, et ſiphunculo aquam prorumpentem auferendi. Interdum integram lagenam aqua ſic hauſta repleuit, nullo in loco vnde hauſta erat vacuo conſpicuo, quoniam ſcilicet aer ex glacie rurſus in aquam eo loco contentam, intrauerat. Ita aeri ex glacie exituro via aperitur, efficiturque, vt glacies naſcatur illis experimentis idonea, in quibus pura et ſine bullis aereis deſideratur. Nucleus vero ille aqueus vix in ſolidam et perſpicuam glaciem abit, ſed vel innumeris bullis aereis plenus indureſcit, vel in plurimas laminas glaciales diuerſi poſitus et variae magnitudinis abit, inter quas liquida aqua fluit, indicio, aquam, quae plus aëris, quam in naturali ſtatu continere ſolet, recepit, plerumque in laminas conglaciari; vaporum vero aereorum in aere pendulorum idem fere ſtatus eſt, vnde, cur figurae niuis non gibbae, ſed lamelliformes ſint, intelligitur. Varietatem vero figurarum niuis ſatis
p. 111. vero ſimiliter ex lege illa congelationis, quam ante

dixi-

diximus, additis iis, quae possunt nascenti niui aut cadenti accidere, explicat.

2) DE GEER *Voluocem globosum* LINN. Syst. Nat. Ed. X. p. 820. no. 1. describit. Animal est quod ROESELIUS *Inf. Bel.* T. 3 p. 617 tab. 101 fig. 123. *Kugelthier* appellauit. Noster vidit grauidas foetubus ipsis grauidis. Id, ante eum, ROESELIUS iam viderat, qui praeterea in his foetuum foetubus alios rursus embryones, et in his rursus alios, quod quidem Nostro non contigit. Sed parere hic vidit matrem octo embryones, vnum post alterum per rimam in cute matris, incertam, quomodo orta sit, prodeuntes, statimque matrem relinquentes, quae, postquam omnes peperit, flauescit, motum amittit, in membranam rugosam abit, sicque cum nunc peregit id, cuius causa creata erat, moritur. p. 111. p. 115.

3) *Experimenta cum aqua martiali fluuii* Rio Tinto Hispanici (*Andalusiae*) instituta recenset PETR. IONAS BERGIUS. Aqua ab Hispanis multis in morbis salubris, inprimis hydropem pellens, praedicatur. Eius magnam satis copiam obtinuit Noster, et consuetis docimasiis, ferro copiosius, quauis alia re, impraegnatam, cupro omnino vacuam, praeterea acido minerali fixo, et pauculo salis communis foetam, reperit. Sapor maxime nauseosus, ac si atramentum gustares. Est etiam aqua haec atramento conficiendo, quauis alia vitrioli solutione magis idonea. Iam igitur vidit, tuto praeberi posse hydropicis, etsi ingratissimum remedium futurum prospexit, inprimis ad vomitum pronis, sed meminit, quoque emetica aliquando prodesse in hydrope, et a ferro admixto roboratum iri partes iusto debiliores exspectauit. Eius rei primum experimentum cepit in femina, aetatis inter 30 et 40 annos mediae, quae p. 117. p. 119. p. 120.

poſt febrem, remedio quodam domeſtico vt vocant pulſam, hydropis initia ſentiebat, aqua in abdomine, cum premeretur, fluctuante, et vrina impedita, reſpiratione difficili. Haec, menſura, (*Kanna* cuius quantitas ex eo circiter aeſtimari poteſt, quod quarta eius pars, pondus $20\frac{3}{4}$ ſemunciarum Suecicarum habeat,) aquae dictae paullatim ſumta, ſanata eſt. Idem contigit alii viro, aetat. 40 annor. et feminae 30 annorum, a menſibus obſtructis tumenti. Vrina inde copioſius fluxit, menſesque redierunt. Sed alius vir, cui tumor ex pedibus in ventrem inde ab 8 diebus adſcenderat, diarrhoeam quidem, qua ſimul vehementer laborabat, ab aqua ſiſti, expertus eſt nullum vero contra tumorem auxilium inde cepit. Vltimo adhibita eſt in viro, qui diu hydrope laborauerat, variis remediis fruſtra tentatis, is, tribus menſuris paullatim ſumtis, omnino fere detumuit, vt ſpes optima eſſet, ſanitatem recuperaturum eſſe. Sed congeſtum rurſus in abdomine et artubus inferioribus liquorem, fruſtra redeundo ad illum potum expellere tentauit, nec aliis rebus ſeruari a morte
p.125. potuit. Erant autem in illo viſcerum inde a longo tempore obſtructorum manifeſta indicia, quod malum forte tolli aqua Hiſpanica non potuit. In reliquis caſibus, cur res aliquando ex voto ſucceſſerit, aliquando non, Noſter explicare non audet; exigua copia, quam habebat, aquae, ad ſat multa tentamina non ſufficiente. Quod ingratum erat in ſapore aquae, ipſa conſuetudo paullatim vicerat. De ipſa
p.126. aqua ex manuſcripto fide digno, Doct. DON BENTURA YGNAZIO MATHAMOROS Y FIRADO vrbis Zalamea la Real et operarum metallicarum, quae *Aracenas* et *Rio Tinto* vocantur, medici, huc refert Noſter. Prope montes, quos nominauimus metalliferos, (quo vero metallo foeti ſunt, non indicatur) ſeptem fonticuli prorumpunt aquam, vt creditur,

ditur, continentes, quae per venas metallicas ad radices montium illorum transierat. Hi fonticuli iuncti riuulum mediocrem efficiunt, cuius aquae sub initium vis, quam diximus, inest, scilicet hydropi, inprimis speciebus eius, quae tympanites et anasarca appellantur, dummodo non nimis altas radices morbus egerit. Vermes etiam occidit, et eiicit e corpore humano, tum planos, tum teretes; idoneum quoque in morbis chronicis emeticum. Post accedit alius riuulus *Rio Hudiel*, aquam vehens obscure viridem acescentem, et saporis adeo ingrati, vt vix interne sumatur, sed exterius contra herpeten et varia exanthemata adhibeatur. Iuncti riuuli fluuium satis magnum efficiunt, qui ad vrbem Palos mari atlantico commiscetur.

4) *Narrationem de frigoris intensi* 1759, 1760 *in* p.129.
plantas effectu continuat P. KALM. Orditur ab iis, quas ex seminibus Americae borealis educauerat. Egregie tolerauit frigus nux iuglans alba; eae solae damnum sed leue passae sunt, quibus, vt in altum magis crescerent, plurimos ramos vere praecedente demserat. Similiter plantae Americae borealis pleraeque frigus multo melius tolerarunt Suecicis indigenis. His generalia quaedam ex praecedentibus p.141.
deducta subiungit Noster, non tam frigus seuerum continuum obesse arboribus, quam temperiem hyemis mitiorem, seueriori intermixtam, et gelu Aprili mense, quo ver incipit in Suecia, rediens. Transplantatione, foliis ab insectis aestate praecedente deuoratis, ramorum amputatione, frigori tolerando arbores debiliores reddi. Maxime prodesse tutamen a ventis borealibus. Quorum semina osse teguntur, frigus minus posse ferre.

p.143. 5) *Obſeruationes tranſitus Veneris per Solem d. 6 Iun. 1761 in Suecia inſtitutas* recenſet WARGENTIN.

Trimeſtre tertium.

p.167. 1) *De Veneris ſub ſole tranſitu* agit P. WARGENTIN.

p.180. 2) *Tornenſes Veneris ſub Sole obſeruationes* edit ANDR. HELLANT.

p.184. 3) *De piſcibus in lacubus mediterraneis plantandis* agit CAR. FRID. LUND, Senator Lincöpenſis. Profundiores Sueciae lacus piſces continere narrat ſaporis melioris, cum illorum lacuum fundus plerumque ſit petroſus et aqua limpida, ſed parcius in illis piſces augeri, quia oua ob ripas profundiores a ſole ſatis maturari non poſſint. Eſſe enim excludendo ex ouis embryoni piſcis etiam neceſſarium calorem, inde colligit: quia piſces generi propagando operam daturos, littora et aquas minus profundas quaerere, ipſa prouidentia creatoris iuſſerit. Hinc parum prodeſſe credit, etſi capi piſces, dum propagationi intenti ſunt, prohibeantur, et hanc prohi-
p.190. bitionem vix in effectum deduci poſſe. Suadet igitur, vt piſcibus, quo propagationi operam dent, capiendis, receptacula ex aſſeribus praeparentur, ſuperius clauſa, ramis abietinis obducta. Illa ingrediuntur piſces, et oua ſemenque immittunt, capiuntur etiam, et eadem ex illis exprimuntur, et ramis abietinis imponuntur, deinceps receptaculorum parietes, quos volubiles eſſe oportet, aperiantur, vt rami latius explicentur. Ita captis foetubus ſuis ramis veſci licet, embryones vero tantum non omnes in lucem prodeunt, cum alias, ſi a capiendis piſcibus abſti-

abſtineatur, ceterum illis ipſis propagationis negotium totum permittatur, embryones plurimi in fundo lacuum ob caloris defectum pereant, aut piſcibus aliis auibusque in eſcam cedant, vt vix decima pars vitalis ſit. Quot ouorum piſces contineant, in variis examinauit, granum medicum ouorum ponderando, et hinc computando, quot oua ſint, cum omnium iunctorum pondus noſſet. Simul piſces ipſos ponderauit, et aetatem illorum, methodo HEDERSTRÖMII in Act. Acad. 1759 indicata, ex vertebrarum annulis aeſtimauit. Ita in lucio, marcarum 34, aetatis annor. 16, ſemuncias ouorum 108 reperit, oua vero computauit 272160. Variat vero hic numerus in piſcibus eiusdem generis et aetatis. Ceterum, iu piſcibus ita plantandis obuiam ire credit illis, qui deſtruendos in lacubus mediterraneis ob voracitatem lucios exiſtimant. p.196.

4) *Lapides aedificiis ſtruendis commodi, vbi in Suecia reperiantur,* indicat, *ſimulque calcis in fornacibus, ferri minerae liquendae deſtinatis,* (*Hohe Oefen*) *vſtae experimentum adfert* A. I. CRONSTEDT. Inter alia notat, fruſtra lapides quosdam naturales, quoniam humida aeris temperie madeant, lateribus facticiis poſtponi. Id enim inde eſſe, quod vapores externae ſuperficiei lapidum illorum ſaltim adhaereant, laterum contra interiora penetrent. Cogitare vero etiam debebat, quosdam lapides ſalibus fetos ab humido aereo ſolui et dehiſcere. Scoriae inprimis, quae dum ferrum eliquatur, effluunt, vtiliter formis ac modulis immittuntur, vt in aedificiis ſtruendis lapidum vice fungi poſſint. Calcis in furno, qualem *altum* metallis liquandis occupati vocant, arendae, vnicum experimentum, imperfectius, quod imitari et excolere alii poſſint, recenſet. p.197. p.202. p.205.

p.209. 5) *Auctarium* dissertationi praecedenti addit ANT. V. SWAB. Experimentum parietum domus, Fahluni ex calce arenae et scoriis comminutis mixta exstructorum, nullis columnis ligneis interiectis, qua re potissimum haec aedificandi methodus a simili differt, quam in vrbibus Hercyniae metalliferae vsitatam noster in ea imitatus est.

p.221. 6) *Currum granis ex aristis eiiciendis idoneum, vt machina trituratoria* (*Dreschmaschine*) *appellari possit*, describit PETER SCHISSLER. Machinae vtilitatem ipsa Acad. Regia testatur, inuentorem ferunt Lectorem Gymnasii Regii Hernosandensis, M. MAGNUM STRIDSBERG, oeconomicis laboribus celebrem, alii quaedam emendarunt.

p.225. 7) *De carnium et piscium luce in tenebris* narrat ANTON R. MARTIN. Non penitus noua, sed experimentorum summam concinne recenset. Viui pisces nunquam lucent, equidem dum fugiunt et mare vehementer commouent, sequitur illos lux in longum extensa, sed illa est a nereidibus noctilucis, quas LINNAEUS vocat. Marini mortui omnes lucent, fluuiatilium nullam lucem Noster vidit, sed paucos examinauit. Coloris non magnus est effectus, praestat tamen albus, inprimis si squamae albae sint. Nunquam lucet piscis prima vespera, secunda oculi plerumque primi lucent, iidemque lucem diutissime seruant; non lucet piscis nisi humidus, exsiccato
p.228. lux perit, in angulis fortissima est. Durioris carnis, vt gadus mortua, sepia, loligo, vehementius lucent. Reflectitur lux a digito, puncto lucenti vicino, demi etiam pisci potest, et alio transferri, digiti aut acus ope. In frigida non lucent, sed exemti lucent, vbi aerem liberum tangunt, non vbi solido cuidam adiacent. Putrefacti in aqua cum eximerentur, non lucem

lucem recuperarunt. Cocti, falsi, putridi non lucent, sed sale asperso recentibus, visa est lux augeri. Pinguedo lucis causa esse non potest, nam hepar pinguissimum non luxit, nisi solis in rimis, in quos exsiccatum dissiluerat. Squamae separatae, quam diu madidae sunt, lucent. Est vero humidum illud, quod p.229. lucet, maxime volatile, nam leuissimo igne disiicitur, etsi supersit viscidum quidpiam, sed lumine orbum. Ab aqua calida affusa citius extinguitur, quam a frigida. De luce cadauerum putrescentium singularis eius est obseruatio, cum cadauer media aestate 14 diebus in loco concluso iaceret, lucere tectum et parietes vidit, et humidum griseum, vaporis ad modum, vbique se applicare, quod post difficulter abstergi potuit, cum pigmento, quo antea parietes tincti erant, adhaesisset. Huc pertinere arbitratur splendorem in sepulcris antiquorum visum, quem alii lampadibus aeternis tribuerunt.

8) *Obseruata in Hollandia australi* recenset IO. p.230. FISCHERSTRÖM, quae ad terrarum genera, agriculturam cet. pertineant, et varia monendo, quae emendari mereantur, insignem rerum oeconomicarum peritiam testatur.

9) *De araneis capiendis et nutriendis*, agit CAR. p.243. CLERCK, pyxidem describens, qua commode capi queant, et receptaculum, quo seruentur. Muscam nimis magnam araneo, quem integrum seruare animus est, praeberi vetat, cum musca ab inimico in angustias redacta, summamque suam vim exerens pedes aranei auferre possit.

Trimestre quartum.

1) PETR. WARGENTIN *Obseruatorium Hol-* p.247. *miense Parisino orientalius* statuit 1. h. m. 2 50. s. temporis,

poris, seu 15 gr. 42 m. 30 s. circuli medium sumendo, ex octo obseruationibus satis bonis satellitis infimi iouialis.

2) *De plantatione et negotiatione Coffeae in Yemen seu Arabia felici* refert CHRIST. HENR. BRAAD.
p.252. Botanicam descriptionem, vt satis bene ab aliis traditam omittit, relaturus, quae ipse vidit. Humiditatis amantior est arbor reliquis Arabiae. Igitur
p.253. plerumque plantatur in montibus, duo aut tria milliaria a mari rubro sitis, in quibus fonticuli scaturiunt. Circa horum montium vertices in ductibus spiralibus plantatae arbores descendunt vsque in valles, et venis aqueis ad eas ductis rigantur; aperta vena ante solis ortum, vt aliquid per dimidiam circiter horam fluens aquae in singulas fossas, quibus singulae arbores circumdantur, deponat. Quibus haec aquae profluentis commoditas deest, vt in vallibus positis, iis maiori opera aqua adfertur. Fabas vt vocamus tales ferunt, quales nobis mittuntur, praeparato antea agro, et terra, fimoque tegunt beneque irrigant. Emergunt plantulae 16 aut 20 diebus. Sesquiennes aut biennes arbusculos semper irrigatas et contra nimium solis ardorem tectas transplantant in illa, quae ante diximus, loca, terra circiter ad profunditatem vlnae immittentes, distantia 6 cubito-
p.254. rum, seu $4\frac{3}{4}$. vlnae Suecicae, cuiuis plantulae tutamen aduersus solem additur Musa (*Pisang*). Inter plantas etiam frumenti genus *Djuari* seritur. Magna vero cura opus habent arbores, fimus caprinus illis adiicitur, rami aegri auferuntur, interdum arbores ipsae tolli debent. Fructus ferunt tertio, postquam transplantatae sunt, anno, copiosiores, quo magis aetas illarum crescit. Viuunt vero 100 aut 110 annos. Fructum ob pulpam dulcem simiae et cercopitheri amant. Cum color pulpae ex rubro in obscu-

obſcuriorem mutatur, aqua ſubtrahitur, vt citius
fructus ſiccetur. Decembri et Ianuario leui ſuccuſſu p.255.
ex arbore deiicitur, aut manu auellitur, niſi quod
reſtent nondum ſatis maturi. Poſt dies 10 aut 12
ſoli in tectis aedium planis exponuntur, nocte me-
dia tegendi et lapidibus onerandi, vt liquor dulcis
ex membrana, in quam pulpa abiit exprimatur. De-
inde 12 aut pluribus horis madefiunt, et inter lapi-
des duos molares comminuuntur, vt membrana a
nucleis ſecedat, nuclei in vmbra ſiccantur, nam in
ſole viridem colorem, qui in illis probatur, eſſent per-
dituri, cui ſucceſſurus eſſet albus, qui ſignum coſ-
ſeae deterioris habetur. Membranas Arabes co-
quunt, et Coffeam appellant, quam absque ſaccha-
ro bibunt, eſt vero potus ſaporis valde ingrati. Harum
membranarum pars interior vel flaua vilior eſt, et libræ
60, piaſtris $\frac{3}{4}$ venduntur, pars fuſca $1\frac{3}{4}$ aut 2 piaſtris.
Eſt etiam illarum genus, cui duplum pretium faba-
rum ipſarum ſtatuitur. Cuticulam tenuem, ſemina
ipſa ſingula circumdantem, Europaei agitatione eii-
ciunt, Turcae ſeruant, creduntque colori fabarum
viridi conſeruando aliquid facere, ſed illum Turca-
rum fabae forte ſeruant, quoniam breuius illarum p.256.
iter eſt. Iam non licet plantas, aut fructus mem-
brana exteriore circumdatos auferre, quod ſerio
prohibuerunt Arabes, damno ſuo edocti. Variat
Coffeae bonitas, optima cenſetur venire a loco Hou-
dena inter Moka et Betelfacki ſito. In eum, quem
vltimo nominauimus, locum fere omnis Coffea ara-
bica adfertur. Europaeae naues, quae illam aufe-
runt, iam pauciores ſunt, cum olim quotannis 5 aut
6 ille onerandae Moken venerint. Ante 20 annos
quotannis 30000 Bahar, quodlibet 870 librarum, in
Turciam et Europam auehebantur, iam vix dimi- p.257.
dium venditur. Hinc praemium imminutum eſt, et
adhuc decreſcit. Thermometrum Fahrenheitia-

num Nofter vidit Mokae vltra punctum glaciei, gradus 90. 92 exeunte Maio 1756. 96 initio Iunii, et fub finem Iulii 95 Augufto in loco Betelfacki, milliaribus 100 anglicis borealiores. Maio exeunte graduum 101½ vel 102 in aere libero tecti plani, fed alio tegmine obducti (*eine bedeckte terraffe*) Iunii initio 100 Surati in calidiffimis menfibus non altius 90. 90½ gr. neque in aliis Afiae locis altius, quam in Arabia. Pluuia prima trium annorum Augufto 1756 cecidit, neque vero penetrare per plures dies potuit in terram fale fetam, fed in foffis fubftitit, crufta falina velut glacie tecta. Quae partes montibus propiores fitae funt, eae pluuiam habent, et amoenam fpectantibus faciem praebent, cum triftis fit litoris.

3) *Obferuationes de Hallandia auftrali continuat*

p.264. IOHANN FISCHERSTRÖM. Salmonum olim tanta copia in hac regione capta eft, vt publicorum redituum nomine ex captura hac falmones 300 numerati fuerint. Maior almo ouula 20000 continere poteft, vt incredibilis futura fit illorum multiplicatio, nifi captis feminis, antequam oua eiecerunt, innumerabiles vitae vno ictu deftruerentur. Murae-
p.266. nas (*Neunaugen*) pifcatores efculentas effe non credunt, igitur illas, cum maxima copia lapidibus ad-
p.268. haereant, non capiunt. Prope villam Perftorp, lacus eft fundo duplici inftructus. Igitur pifces minima commotione in lacu excitata, ad habitaculum inferius fe recipiunt, quo retia perftringere non poffunt, ficque
p.271. capi in hac lacu nequeunt. Genifta pilofa, rarior in aliis Sueciae regionibus, hic inter ericam copiofe
p.276. crefcit. Primo intuitu difficulter a loto corniculata diftinguitur. Remedia domeftica varia recenfentur. Infeftat incolas coluber cherfea, eius morfui ferrum candens vulneri applicatum medetur. Anginae curandae

randae ergo album graecum cum cereuisia bibitur, aut hirundinis nidus collo circumligatur. Serpigines aqua salsa ex butyro expressa tolluntur, sed eam saepius nimium exsiccare monetur. Denti, qui dolet, p. 277. gallae pars immittitur. Artuum vagis doloribus succus citri, ad carbones candentes illitus, medetur, sed in arthritide periculosum est remedium. Vulnera, ab vstione nata, sebi calidi pauxillo instillato sanantur. Tumores leuiores caseo, ex cereuisia lacti confusa nato, fugantur. Vehementem in extremis digitorum dolorem frequentem valde incolae morsui nodi gordii tribuunt, et viridi aeris imposito sanant. Noster diu vermes hos in vitro seruauit, nihil mali ab illis expertus, neque carnis particulas, quas praebuerat, admorsas vidit. Ergo BLANCARDO accedit, dolorem hunc humori acri et maligno tribuenti.

4) *Compendium obseruationum meteorologicarum* p. 280. *anni* 1757 edunt B. FERNER, et FRID. MALLET.

5) *Obseruata varia ad historiam naturae perti-* p. 285. *nentia* enarrat I. C. WILKE. Ranas iuniores sub microscopio Cuffiano examinans, vt in caudis sanguinis motum spectaret, vidit in illis animalcula minuta, quae haemisphaeria caua, ex materia homogenea constantia, esse iudicat. Maxime in angulo corporis et caudae apparent. In ranis multis etiam, cum secundam metamorphosin subierunt, vidit, sed nulla in aqua, ex qua ranas desumserat, aut in plantis eius aquae. Optime conspiciebantur lente, obiectorum diametros 200 augente; et ita lineae magnitudine apparebant, vt veram magnitudinem $\frac{1}{200}$ lineae iudicet. Artus nullos habent. Minuta animalia haurit ex aqua tubo vitreo vtrinque aperto, inferius am- p. 289. pliore, superius pollice obturato, aquae immittit

prope

prope eum locum, vbi piſcari quidpiam animus eſt.
Irruens vehementer aqua, vbi pollex remouetur,
p.290. omnia ſecum aduehit. Helices duas LINN. S. N.
614 Faun. Su. 1311 coeuntes vidit d. 29 Maii, et
videre credidit vermem albido flauum, qui vtrique
teſtae ſe inſeruerat, ſupra ipſa animalia, quae fere
exierant; illo coniuncta videbantur. Extra teſtas
longitudine digiti circumuoluebatur, ipſe tres li-
neas latus erat, et dimidiam craſſus, annulis variis
conſtans, et proxime ad taeniae figuram accedens.
Separatis helicibus, totus intra illius domum ſe re-
cepit, quae alteri adhaeſerat. Extremum, quod ita
ex altera eductum fuerat, in apicem coibat, fora-
minulo inſtructum; alterum extremum reliquae he-
licis teſta tegebatur, ipſaque helice in domum ſuam
ſe recipiente, vermis ſimul inter teſtam et animal
intrans diſparuit. Aperuit Noſter teſtam, ſed nihil,
vermi ſimile, reperit, nihil, quod adfuiſſe tale quid-
piam teſtaretur, niſi quod in helice ipſa diſſecta
corpuſculum albido flauum, oblongum et durum,
tres lineas longum reperit, quod colore vermi, quem
dixit, ſimile, pro pene animalis habet, qui in coitu
in tantam magnitudinem, nullo alio in tota natura
exemplo, extendatur. Nihil tale in altera vidit; igi-
tur credit, feminam fuiſſe, haecque animalium teſta-
ceorum genera, contra opinionem, quae vulgo de
reliquis habetur, hermaphroditos non eſſe.

p.292. 6) *Singularem caſum chirurgicum* refert IO. IUST.
WAHLBOM. Ruſticus, dum ex aceruo foeni ſuper
poſterioribus gliſcens, deſcenderet, impegit in inſtru-
mentum prope aceruum poſitum, quo foenum col-
ligere ſolent, vncino reflexu ferreo et manubrio
p.293. longo ligneo inſtructum. Id intrauit in femur dex-
trum, inter caput ſecundum et tertium muſculi fe-
moris tricipitis, occurrit muſculis obturatoriis, et
fora-

foramini offium innominatorum ouali, per quod transfiens marginem vel ramum inferiorem offis pubis, cui obuerfus erat vncinus, laefit, pertingit inter inteftinum rectum et veficam vsque ad peluim, vt apex ad offis facri bafin confifteret. Cum manubrium quartam vlnae partem vltra pedes hominis protenderetur, concidit laefus in terram, domum deportatur, tertioque demum die in vrbem ad Noftrum et chirurgos delatus eft. Febrem nullam ex vulnere fenfit, igitur fola venaefectio inftituta eft. p.294.
Manubrium ferro candenti, quantum promineret, ablatum eft, fed vncino extrahendo tentamina innumera fruftranea fecerunt. Primis diebus excrementa viis ordinariis exierunt, fed cum fuppuratio inciperet, exiit vrina per vulnus, indicio, veficam laefam effe. Exfpectandum igitur cenfuerunt, donec fuppuratione aliisque caufis vncinus forte ita defcenderet, vt extrahi poffet. Laefus domum miffus eft. p.295.
Menfe elapfo, chirurgus GRANBOM ipfum inuifens, ferrum magna ex parte defcendiffe deprehendit, et limarum ope, quod nimium promineret, auferri fecit, parte externa retinaculo quod cochlea clauditur (*Schraubeftock*) immiffa. Ita aeger moueri melius potuit. Octodecim, poftquam vulneratus p.296.
effet menfibus vncinus, multo magis defcendit, et in altero perinaei latere velut exitum quaefiturus fentiretur, prope ramum inferiorem offis pubis finiftri. Miles veteranus, qui iuuenis chirurgo feruiuerat, infciis chirurgis, foramen exitui, quem diximus, ampliauit, vt magis adhuc vncinus defcenderet, poft forcipe minore vulneri immiffo vncinum fregit: ita reliquum ferrum facile extraxit. Vulnus, cum optime caeterum valeret homo, fanatum eft methodo eius, qui ferrum extraxerat, etiam omnibus operibus rufticis perficiendis idoneus eft, ambulat, curru et equo vehitur cet.

7) Ob-

p.797. 7) *Obſeruationem de calculo veſicae* edit: ANDR. MAGN. WÅHLIN. M. D. et M. Prov. Iönköpingenſis. Puer ſex annorum, a calculi veſicae doloribus 1756 remedio Stepheniano liberatus eſt, ſed illi 1758 redierunt, inſuperabiles huic remedio, et aliis acidulae Iönköpingenſes, effectu ſuo in calculi dolore leniendo celebres, paullulum auxilii prae-
p.298. buerunt, inſigni copia muci educta. Per vrinae meatum exiit materia foetens, tenuis, coloris obſcuri, ſanguine et fibris innatantibus mixta, ac ſi ab vlceribus veſicae eſſet. Vrinae ſenſit aeger aliquod impedimentum in ipſo meatu obſtare, cum alias facile exiret. Fantior effluxus ſupino, aut in latere dextro poſito, quam ſtanti. Cathetere immiſſo, reſiſtentia mollis percepta eſt, velut a quopiam polypo. Medio decembri febri conſumtus obiit. Abdomine aperto veſica ſphácelata reperta eſt et multum expanſa, aqua coloris obſcuri foetida. Illa diſſecta et aqua ablata
p.299. apparuit calculus, quem depictum Noſter ſiſtit, membranae vel ſacco incluſus; calculus ipſe, oui gallinae magnitudine eſt, altero extremo inferiore et ſacco incluſo, ſatis glaber, ſuperiore dimidio, quod extra ſaccum prominebat, ſuperficiei inaequalis et aſperae. Saccus verſus veſicam glaber erat, membranoſus, mollis; ſed valde fragilis. In latere interiore, inprimis verſus ſuperius extremum apertum, plenus cryſtallorum et velut petrefactus, ſed in fundo, cui glabrum calculi extremum applicaretur, ſatis aequalis. Ex illo tres velut rami protendebantur. Ramorum et ſacci loca quaedam putrida erant, vnde foetens illa materia. Saccus nullibi adhaeſit aut aliis partibus, aut calculo ipſi, qui velut ex receptaculo eximi potuit. In veſica, extra ſaccum, ſabuli drachmae duae repertae ſunt.

p.399. 8) *Animaduerſiones ad ſcriptum proxime praecedens* ROLANDI MARTINII. Naſci tales membranas

branas ex muco viſcido, et non omnino infrequentes eſſe monet, idque obſeruationibus aliorum confirmat et ſua, ſcilicet in infantis arteria aſpera et bronchiis ſubſtantiam membranoſam deprehenderat.

9) *Aliud auctarium eidem narrationi* adiicit p.301. OLAUS ACREL, rariorem hunc caſum eſſe monens, quam eos, vbi inuolucris a veſicae membranis oriundis calculi teguntur, ceterum exempla aliorum etiam citans.

10) *De vtero duplici* refert O. ACREL. Femina 36 annorum, quae ante 9 annos filium, ante 6 filiam, enixa eſſet, inde ab vltimo puerperio de dolore in partibus propagationi deſtinatis conqueſta eſt: menſtrua, quotidie copioſius, et maiori cum eius incommodo profluentia, in haemorhagiam vteri abiere, vnde ex rure, vbi degebat, ad noſocomium Holmienſe ducta. Statim animaduerſus eſt prolapſus vteri, et vterus ſcirrhoſus. Superior pars colli vteri, orificii proxima, nec ſoluta, nec vulnerata, tamen minima preſſione decidebat. Inferior pars orificii, digito tumens et ſcirrhoſa ſentiebatur, non tamen ex ſitu naturali mota. Ambo hi tumores, a ſe mutuo diſcedebant, et perpetuo velut ſanguinem ſudare videbantur, prior niſi retentus ſemper propendebat, multumque in hoc ſitu ab externis rebus patiebatur, vndique ſanguinem ſtillans. Femina ſupina et paullo altioribus partibus inferioribus poſitis, haec aliquo modo in loca ſua reducta ſunt, et venaeſectione in brachio, temperantibus et anodynis, item leniter roborantibus aliquod ipſi auxilium adlatum, vt tandem vel e lectulo ſurgere poſſet, vinculo adhibito, quod prolapſum vteri cohiberet. Sed tertia die, poſtquam haec inſtituerat, febri inflammatoria correpta, ſexta poſt febris

p.303. p.304.

bris initium obiit. In cadauere praeter inflamma-
p.306. tionis et putredinis in partibus quibusdam signa, inpriniis duplex vterus notatu dignus fuit, ab eo, quem EISENMANN Argentorati 1752 edidit, inprimis simplici vagina vteri, et vteris a se mutuo disiunctis, quoniam scilicet peperat femina, diuersus. Reliqua figurae adiectae explicant.

p.308. 11) *Methodum experimentis comprobatam, dum carbones ex ligno fiunt, lateres simul praeparandi*, edit GERHARD WILLEMOT.

p.311. 12) *Animaduersiones in scriptum praecedens* ANT. V. SWAB. Lateres notata methodo, quae ibi exposita est, non maiores consuetis, vt suaserat inuentor, sed contra minores esse faciendos. Maiores enim vix totos ab igne penetrari posse, phlogiston vero, quod argillam, ne humidum insugat ab eoque dissoluatur, tueri debet, summa vstione argillae commiscendum esse, alias paullatim secederet.

p.313. 13) *Murem album domestico similem* describit BENED. BERGIUS.

p.318. 14) *Excerptum ex epistola Beniamini Wilson. R. S. S.* edit THORBER BERGMANN. Pertinet ad electrica, inprimis ad FRANCKLINI sententiam: vitrum fluido electrico imperuium esse. Tabula magna vitrea vtrinque polita super vno laterum verticaliter erecta firmatur, et distantia $\frac{2}{10}$ digiti ab eius medio, conductor eburneus, pedi ligneo innixus, statuitur; ex conductore dependent globuli duo lignei. Vitrum aere circumiacente paulo magis calidum redditur, et in parte, a conductore auersa, digito fricatur, quo facto, vtrumque eius latus positiuam electricitatem consequitur, item conductor a tabula vitrea seiun-

feiunctus. Ergo fluit materia electrica ex digito in vitrum, et per illud in ebur. Idem confirmatur, si frictio fiat pauxillo argenti, laccae adhaerente; nam argentum negatiue electricum fit, vitrum, vtrinque positiue. Igitur vitrum non semper, vt in experimento Leidensi, materiae electricae est impenetrabile. Haec discrimina a medii, vitrum et vis electricae originem interiacentis, diuersa resistentia repetit.

15) *Eduntur excerpta ex Actis Academiae* 1) A. F. CRONSTED, specimen fili misit ex lini genere praeparati, quod caules meliloti flore albo, qui per hyemem vna cum radicibus in agro relicti fuerant, sola separatione fibrarum pressione facta, praebuerunt. 2) TIBURTIUS anatum ferarum oua gallinis aut anatibus domesticis suppofuit, et sic illas ex syluarum incolis vernas reddidit, pluraque de oeconomia illarum obseruauit, vt: propagationis causa paria iungenda esse, cum vnica femina inter plures mares belli causa sit; aestate calente a frigida arcendos esse pullos, etiam anatum domesticarum et anserum, cum inde conuulsionibus spasticis correptae moriantur; saporem ferinum et carnis colorem adhuc in tertia generatione mansuefactarum durare. 3) Idem credit, aestatibus calidissimis auium syluaticarum pullos siti perire, et hinc proximo autumno desiderari aues, cum vere praecedente plurimae adfuissent; quod 1757 contigit. 4) De fracturis, quae in glacie amnes et lacus obducente oriuntur, varia retulit P. A. GADD, inter alia, continentem in magna distantia saepius, dum contingunt, ita concuti, vt terrae motus videatur; 5) insignem varietatem plantarum enumerat LIDBECK, in ruinis ecclesiae Landscronensis a se repertam, quarum semina vel a vento, vel ab auibus eo oportet esse de-

p.321. p.322. p.323.

lata. Vltimum ſine dubio baccis dulcamarae eo maiori miraculo, quoniam ingratus eſt ſapor eius fructus, item ſambuco, neque facile intelligitur, quomodo pteris eo peruenerit, ſoncho oleraceo, vbicunque in fornice creuerat, folia erant rubro violacea. 6) HEDERSTRÖM methodum edit, talpas fugandi, ope machinae, quae a vento agitata ſonum et tremorem infra terram late diffundit, ſicque efficit, vt talpa, pigrum animal et ſomnum amans, quietiorem habitationem quaerat.

p.327.

IX.

IAC. REINBOLDI SPIELMANN, Phil. et Med. D. Chemiae Botanic. reliquaeque Mater. Med. P. P. O. Capit. Thomani Canonic. Acad. Caeſar. N. C. Regiae Berolin. Elect. Mogunt. Sodalis, Colleg. Regii Med. Nanceian. Honor. Membri inſtitutiones chemiae praelectionibus accommodatae. Argentorati, apud Iohannem Godofredum Bauerum, 1763. 8 Alph. 1 pl. 1.

Praemiſſis prolegomenis, de ratiocinio chemico et inſtrumentis agit Cl. Auctor; quibus conſideratis operationes ſtatim exponit et 1) ſolutionem, 2) extractionem, 3) fuſionem, 4) deſtillationem, 5) ſublimationem, 6) calcinationem, 7) praecipitationem, 8) reductionem, 9) vitrificationem, 10) fermentationem explicat. Decem hae operationes, a Noſtro tanquam praecipuae conſideratae, alias, quae forte adhuc deſiderari poſſent, ſub ſe comprehendunt, ita, ut pluribus, ad hanc illamue dictarum operationum pertinentibus, experimentis expoſitis alia ſaepe, certe non pauca, ſimul explicentur,

tur, quae quidem ad primariam operationem, vbi locus eis concessus fuit, vix ac ne vix quidem pertinent, a praecipuo tamen experimento, quod huc spectat, certo dependere Nostro visa fuerunt.

Scientiam mutationum, quas patiuntur corpora, dum eorum compositiones penetrantur, chemiam Noster vocat, substantias autem, in quas corpora resoluuntur, dum eorum compositio penetratur, principia seu partes constitutiuas appellat, quas in principia proxima et remota distingui cupit. Ad illa, proxima nimirum, chemico maxime attendendum esse, innuit: corporum enim naturam a natura principiorum proximorum, ex quibus componuntur, pendere, monet. Elementa Nostro dicuntur corpora naturalia, quorum principia sunt homogenea; ex his mixta, ex mixtis composita, ex compositis decomposita, et ex his supradecomposita oriri, cum BECCHERO Noster statuit: quae autem per resolutionem corporum prodeunt substantiae, in educta et producta, vti constat, distinguuntur. Illa Nostro sunt principia proxima, quae neutiquam mutata sub ea, qua in corporis compositione haeserunt forma, inde obtinentur; haec vero, producta nimirum, sunt substantiae, per corporum analysin obtentae, quae tales, quales post analysin apparent, in corpore non extiterunt. Inter substantias, quae elementorum nomen merentur, tres tantum, nimirum aquam, terram et principium inflammabile enumerat Noster; a prima omne fluiditatis principium, a secunda soliditatem et siccitatem corporum, ab vltimo corporum facultatem ignem concipiendi et alendi dependere, autumat. Nexum principiorum inter se corporis mixtionem, nexum vero minorum alicuius corporis partium, quo corporis magnitudo determinatur, aggregationem Cl. Auctor vocat; a mixtione corporum naturam, ab aggrega- p. 1.

 tione

tione autem magnitudinem eorum pendere, hacque ſublata, corpus minui, illa ceſſante, corpus deſtrui, notat. Vinculi, quo principia tam in mixtione quam in aggregatione retinentur, rationem vim ipſis internam eſſe, eius autem rationem nos latere, eandemque a phyſicis attractionem et a chemicis affinitatem appellari, monet. *Vim internam, per quam corpora in mutuos amplexus ruunt, ea lege a Creatore ordinatam eſſe,* Noſter dicit, *vt ſingula corpora eandem ita determinatām habeant, vt cum certis corporibus non coeant, cum aliis fortius, cum aliis autem remiſſius vniantur et haec relinquant, vt illis ſe iungere nequeant.* Inter plures tabulas, quae ſcalas affinitatum plurium ſubſtantiarum exhibent, eam Noſtro adiicere placuit, quam Cl. GELLERT fundamentis ſuis chemiae metallurgicae inſeruit.

p. 12. Ad inſtrumenta artis tranſit Cl. Auctor, quae ſolito more in actiua et paſſiua diuidit: *actiua* vocat, quae *rationem penetrandae corporum compoſitionis in ſe continent;* hinc omnia telluris corpora inſtrumentis actiuis annumerat. Inſtrumenta paſſiua Noſtro dicuntur, *quorum ope efficitur, vt effectus, quos ab actiuis expectamus, poſſint obtineri.* Haec, quae vel examinanda corpora, vel inſtrumenta actiua continent, vaſa appellantur. Furnis itaque variisque vaſis variae figurae diuerſaeque materiae deſcriptis, itidemque bilancibus et, quae in diuerſis prouinciis in vſu ſunt, ponderibus notatis, et lutis demum, quorum ope vaſa inter ſe inuicem iunguntur, explicatis, chemicas nunc operationes exponit, ſingulasque earum eo ordine pertractat, vt laborem primo indicet et quid de eo in genere monendum, notet, poſthac autem experimentum aut plura ſubiungat, hisque rationem ſemper et plerumque vires aut vſus addat.

A ſo-

A ſolutione initium capit, laboremque omnium ſimpliciſſimum corporum comminutionem, quae a nonnullis quoque ſolutio continui dicitur, vocat, eamque experimento, cum vltramarini praeparatione facto, illuſtrat. Ad phyſicam poſtea ſolutionem progreditur Cl. Auctor, quam in ſuperficialem et radicalem diuidit, ſed de priori tantum hic agit. Solutio ex Noſtri ſententia vnice aggregationem nequaquam mixtionem reſpicit. Ratio ei eſt, quia corpora ſoluta ex menſtruo immutata iterum recedunt. Menſtrui actio in ſoluendum per mechanicas rationes non explicatur. Nam, *nil magis*, ait Noſter, *ipſis mechanices principiis contrarium eſt, quam quod partes per inſtrumentum quoddam ſeparatae, cum eodem poſt ſeparationem arctiſſime nexae maneant.* Itaque ſolutionis ratio in cauſa, quae aggregationem et menſtrui et ſoluendi tollit, a Noſtro quaeritur, cumque aggregationis vinculum in affinitate ponatur, hinc ſolutionis ratio dicitur affinitas maior minimarum partium menſtrui cum partibus ſoluendi, quam ea eſt, quae inter has intercedit. Corpora igitur, in aliquo menſtruo ſolubilia aliquid de eius natura poſſidere, ſequitur. Minime tamen corpus, quod in menſtruo quodam non ſoluitur, ab eo diuerſiſſimum putetur; nam principium aliquod reliqua ita obducere poterit, vt nec cum amiciſſimo menſtruo coire queant. Licet autem praecipuae encheireſes, quae ad ſolutiones faciunt, in affinitate conſiſtant, tamen et aliae ſimul requiruntur. Sic per motum mechanicum, quo quippe corpora comminuuntur, hinc per tritum, agitationem et calorem iuuatur ſolutio. Sic, ſi longior mora requiritur, vt menſtruum ſolutionem peragere poſſit, digeſtio et maceratio neceſſaria eſt. Dein quoque fluidorum in vapores reſolutio eorundem vires ſoluentes auget, cum ſuperficies guttae, p. 40.

in vaporem mutatae, augentur, ſicque plura ſoluendi puncta ſollicitentur. Porro ſolutiones in vaſis clauſis melius ſuccedunt, cum menſtrui vapores conſeruentur et aeris agitationes accedant. Tum quoque ſoluens interdum debilitandum eſt, quia etiam menſtrui partium nexus tollendus eſt, ſi ſoluendum illum ſufficienter imminuere nequit. Tandem ſubſtantiae, in aliquo menſtruo non ſolubiles, cum corpore prius iungendae ſunt, quod menſtruo affine eſt; huius enim ope ſoluens ſubeunt. Generali hac ſolutionis doctrina praemiſſa ad menſtrua accedit Noſter, de quibus autem ea tantum recenſet, quae vulgatiora ſunt; cumque menſtrua a chemicis in ſolida et fluida atque ſolutiones itidem in ſiccas et humidas diuidantur, ſicca autem per fuſionem fiat, de ſolidis menſtruis in capite de fuſione agitur, hic vero fluida pertractantur, ad quae aqua, oleum, mercurius, liquores ſalini et ſpiritus inflammabiles referuntur: de tribus prioribus nunc,
p. 48. de poſterioribus alio loco agit. Aquam, vt menſtruum, conſiderans ſalia primo recenſet, quae pro diuerſa natura diuerſum aquae pondus requirunt; poſtea corpora enumerat, quae, aeri expoſita, aquam ex eo attrahunt et liquefiunt, hinc ſolutiones per deliquium exponit et experimentis illuſtrat. Tum quoque ea corpora examinat, quae ope ſalium aquam ſubeunt, hinc emulſionum et ſaponum praeparationes hic occurrunt. Cum autem menſtrui partibus, ex ſolutione ablatis, ſoluti elementa iterum coeant et ex ſolutione ſecedant, atque multa ſalium genera id proprii habeant, vt eorum elementa ſeſe ſemper determinata ratione attrahant et in maſſas angulares pellucidas, cryſtallos dictas, concreſcant, cryſtalliſatio quoque a Noſtro hic explicatur, quae nitri depurati, ſalium eſſentialium vegetabilium, ſacchari lactis et ſalis eſſentialis vrinae

exem-

exemplis illuſtrat. Ad olea progreditur Cl. Auctor, quae fluida inflammabilia ob vitandum errorem, in quem ducere ea poſſe, autumat, non, vt vulgo ſolent in expreſſa et deſtillata, ſed melius in odora et inodora, diſtingui, cupit. Olea igitur conſiderans de eliquatione pinguedinis animalis, expreſſione olei vnguinoſi ex nucleis recentibus et exſiccatis, itidemque ex ouis agit, horumque oleorum vires recenſet, tandem praeparationem balſami ſulphuris et ſolutionem plumbi in oleo vnguinoſo addit. Ad amalgamationem, tanquam ſolutionis ſpeciem nunc tranſit et metalla, quae facillime, alia, quae difficillime mercurium ſubeunt, enumerat, encheireſes, quae ad coniunctionem faciunt, breuibus deſcribit et phaenomena, quae inde reſultant, tradit, vbi cupri in mercurio ſolutionem ſub digeſtione ramos emittere, Noſtrum vidiſſe, notamus. p. 73.

Cum extractio plurima cum ſolutione communia habeat, praeter id, quod menſtruum non totum ſed vnam alteramue eius partem ſoluat, ſolutioni illam ſtatim ſubnexuit. Primo itaque extractum aquoſum ex vegetabili quocunque parare, dein mucilagines ex vegetabilibus, tum gelatinas ex animalibus, porro ſales, glebis metallicis vel terris immixtos, extrahere docet, tandem ad extractionem etiam ferri mutationem in chalibem refert, cuius operationem deſcribit, inſimulque varias compoſitiones pulueris, quo ad chalibis productionem vtuntur, communicat. Inter mixturas ab vna, quae ex quatuor partibus fuliginis, carbonum et cinerum, ſingulorum partibus duabus et ſalis communis parte vna conflata fuit, ab alia dein, quae ſedecim partes ſanguinis exſiccati, octo carbonum, ſex cinerum et quatuor ſalis communis continuit; ab alia porro, quae ex cornuum bouinorum comminutorum partibus octo, cinerum partibus quinque et carbonum qua- p. 87.

 tuor

tuor composita fuit; ab alia tandem, quae tres partes sodae, quinque carbonum et octo rasurae cornuum habuit, non spernendos se vidisse effectus, Noster perhibet.

p. 99. Non incongrue solutioni humidae Noster adiungit fusionem, quippe quae, vti constat, solutio sicca quoque vocatur. Plures quidem, quae in humida solutione occurrunt encheireses, huc quoque spectant, sed prostant praeterea substantiae, quae nonnullis corporibus, difficulter fundendis additae, eorum fusionem iuuant et fluxus appellantur. Caeterum corporum quorundam mixtionem calore alterari, alia vero non mutari, recte monet, hisque breuiter indicatis granulationis encheireses tradit; posthac ea, quae circa siccam solutionem fossilium notanda sunt, recenset. Experimenta, quae illustrationis gratia inserere, Nostro placuit, orichalci praeparationem, eliquationem plumbi ex cupro, hepatis sulphuris praeparationem, sulphuris compositionem, antimonii solutionem in alcali, tandemque tincturae antimonii tartarisatae praeparationem sistunt. De hepate sulphuris notat, istud, cum ab aqua soluatur, fontium, qui sulphur vehunt, rationem illustrare, simul autem patere, *quod foetoris in fontibus absentia, nec sulphur in eis contineri, certissime doceat.* Praeterea alcali ex hac vnione cum sulphure maiores vires soluentes acquirere, dictique salis vnionem cum sulphure non ab acido, sed a principio inflammabili pendere, asserit.

p. 116. Destillationem Noster, vt solent, ratione vasorum in destillationem per adscensum, ad latus et per descensum, respectu subiectorum autem in humidam et siccam distinguit et abstractionem et rectificationem species eius esse, monet. Destillationem vitrioli primo loco exponit insimulque plures, quae cum eo instituuntur, operationes describit. Sic tartarum vitriolatum, acidi vitriolici cum oleo tere-

terebinthinae mixtionem, acidum vitriolicum dulce, vitriolum martis coeruleum et album, turpethum minerale, ſal ammoniacum ſecretum GLAUBERI, ſolutionem lapidis calcarei in acido vitriolico et ſalem ſedatiuum HOMBERGII deſcribit, eaque praeparandi rationem, vires quidue doceant, tradit. De ſale ſedatiuo HOMBERGII notat, eum, quod ſublimari poſſit, neutiquam volatilibus adſcribendum eſſe, eundemque valde leuem, ratione mere mechanica ab aqua eleuari, ſiquidem per fuſionem non in auras pellatur, ſed in vitrum abeat; ceterum vires eiusdem medicas a viribus boracis nequaquam differre, Cl. Auctor vix dubitat. Ad deſtillationem acidi nitroſi progreditur Cl. Auctor, qua p. 144.
expoſita, nitrum regeneratum et nitrum flammans conſiderat, vbi huius occaſione notat, alcali volatile ab edulcoratione naphthae nitri reliquum, ſi ad ſiccitatem deſtilletur, flammam, quae omnem vaſorum apparatum illuminet, ſine tamen detonatione, emittere. Poſthac naphthae nitri, ſpiritus nitri dulcis, mercurii praecipitati rubri, cryſtallorum lunae, lapidis infernalis et phoſphori BALDUINI praeparationem tradit, vltimoque acidum nitri, a ſolidis animalium partibus abſtractum, non raro fulmen conſtituere, perhibet. His de nitri acido expoſitis, ad ſalis acidum ſe conuertit et de eius deſtillatione, inſimulque de ſale mirabili GLAUBERI, de acido ſalis ſaturato, nitro cubico, acido ſalis dulci, aqua regis et tandem de quartatione agit. His aceti deſtillationem, eiusque concentrationem, ſacchari ſaturni, aceti dulcis et terrae foliatae tartari praeparationem adnectit, dein tartari deſtillationem explicat, tum vegetabilium longe plurimorum, inſimulque formicarum et plantarum, flore tetrapetalo ad tetradynamiam LINN. pertinente inſtructarum, deſtillationem exponit, vbi notat, ſal alcali volatile, ex dictis vegetabilibus obtinen-

 dum,

dum, ex iisdem non produci, ſed vere educi, idque ex eo probare annititur, quod eiusdem effectus in planta integerrima, et acris horum vegetabilium ſapor et euidens eorundem atque alcalinus quidem odor, et ſpiritus, leni etiam calore ex eis ſecedens, obſeruentur. Porro partium animalium deſtillationem, alcali volatilis ex ſale ammoniaco, et oleorum odororum ex vegetabilibus ſeparationem et oleorum odoratorum docimaſiam, aquarum deſtillatarum rationem, olei vnguinoſi abſtractionem a terris, olei animalis DIPPELII praeparationem, denique phoſphori vrinae deſtillationem communicat.

p. 197. A deſtillatione ad ſublimationem Noſter tranſit, cuius rationem in vi caloris quaerit, quae corpora dilatat et eas partes, quas ſiue ex aggregatione, ſiue ex mixtione ſoluere poteſt, ſecum in ſuperiora, quo calor continuo tendit, rapit, et, hac ipſa vi imminuta id, quod in altum duxit, ad ſolidum, quod offendit, adpellit et ſublimatum format. Primo camphorae depurationem docet, quam acido copioſiori, quod recepit, a reliquis oleis aethereis ſiue odoratis differre putat. Huic benzoes et ſuccini analyſin iungit, cuius ſal cum Cl. POTT ad vegetabile refert, tuncque notat, olea acidis arctius vnita, efficere, vt ſub forma ſolida, deſtillationis ope, obtineantur. Poſtea ſulphuris ex ſua gleba ſeparationem eiusdemque depurationem deſcribit, cui vires roborantes tribuit, quas ex eo, quod ſulphur extus admotum, materiem ad cutim haerentem, reprimat, probare putat. Ad arſenici ex ſua gleba ſeparationem, et mercurii ſublimati praeparationem progreditur, dulcemque mercurium ad drachmam dimidiam per ſe purgandi ſcopo exhiberi poſſe, aſſerit, tunque reuificationem mercurii ex amalgamate docet. Lunam corneam ex argenti comminuti partibus tribus et mercurii ſublimati partibus quatuor, retortae

tortae commiſſis, Noſter parat, hocque experimento acidum ſalis maiorem cum argento, quam cum mercurio, habere affinitatem, probare autumat atque effectum, quod argentum, acido ſalis vnitum, facile fluat et ex crucibulo in auras abeat, a vaporibus acidi elaſticis, metallum ſecum in auras ducentibus, deriuare, nullus dubitat. Cinnabaris compoſitione deſcripta, monet, eandem pulueriſatam ſaepe minio adulteratam, vendi, hinc ex medicina pulueriſatam reiici, vel ſi ad medicamenta adhibeatur, prius cum aceto, ſiue cum acido nitri digeri et digeſtum edulcorari iubet. Tandem flores ſalis ammoniaci martiales parandos docet, et ferri volatiliſationem mere mechanicam hic eſſe, neque ex hoc experimento ſolutionem radicalem metallorum expectari poſſe, arbitratur.

Calcinationem, recepto more, in ſiccam et p. 218. fluidam Noſter diſtinguit et ad eam, vt ſolent, vſtionem, toſtionem, vſtulationem, incinerationem, calcinationem ſtricte ſic dictam, detonationem, decrepitationem, fumigationem, caementationem, praeparationem philoſophicam et extinctionem lapidum ignitorum refert. De calcinatione ſtricte ſic dicta Noſter notat, ei omnia corpora metallica, praeter aurum et argentum, obnoxia eſſe, hinc in his principii inflammabilis cum terra vitreſcente nexum firmiorem eſſe, quam in reliquis metallis, coniicit. Experimenta, quae ad illuſtrandam hanc doctrinam a Noſtro adducuntur, ad ſalem alcali fixum, ad alcali cauſticum, tincturam tartari, nitrum fixum, fluxus ad docimaſiam glebarum metallicarum, pyrophorum, ſalem polychreſtum, argenti depurationem per nitrum, calces antimonii per nitrum, tincturam antimonii acrem et tincturam metallorum, calcinationem plumbi et calcem antimonii pertinent. Notamus ex his, Cl. Auctorem alcali cau-

ſtici-

ſticitatem non a principio inflammabili deriuare, ſed in imminuta ratione aquae ad terram quaerere. Quo magis enim ratio aquae ad terram decreſcat, eo magis ſalis aquae cupiditatem augeri, eo citius idem et aquam ex aere haurire et gluten fibris animalium eripere, eas in modum ignis deſtruere, ſicque cauſticos effectus edere, Noſter dicit. Argenti depurationem per nitrum deſcribens optat, vt labor iſte vlterius perficiatur; quo perfecto taedioſum cupellationis artificium ex docimaſia proſcribi forſan poſſe, autumat. Antimonio diaphoretico, quod non ex tribus, ſed ex duabus partibus nitri et vna antimonii parat, ob ſubſtantiam draſticam cicuratam, reſoluentes et diaphoreticas vires adſcribit, licet BOERHAAVIUS calcem hanc inertem immo noxiam reputauerit. Calcinationem plumbi oſtendens quaerit, cur hoc metallum aeque ac ſtannum et ferrum, dum coloris principio priuantur, colorata demum euadant? videtur hinc Cl. Auctor illius ſententiae eſſe, ac ſi principium inflammabile ne fortiſſima quidem calcinatione a terra vitreſcente abigeretur, ſed igne motum alium ſitum acquireret. Carbones autem, cinnabarim, nitrum fixum, alcali calcinatum etc. tale quid ſuſpicari facere, recte monet.

p. 240. Ad declarandam praecipitationis rationem varia Noſter communicat experimenta, quorum primum lactis ſulphuris praeparationem tradit; alterum ſulphur antimonii inſcribitur, quod, ad MEUDERI modum paratum, prae reliquis Noſter commendat. Decoquitur nimirum hepar antimonii cum aqua. Decocto, per filtrum traiecto et per aliquot ſeptimanas repoſito, fundum petit puluis, a MEUDERO ſulphur antimonii impurum dictus; liquori ſuperſtiti decantato affunditur acetum, quo facto puluis ſecedit aurantius, qui ſulphur auratum antimonii vocatur. Hoc ſulphur, reliquis anteponendum, ſe-

curum

curum esse remedium resoluens et ad prima contra morbos inflammatorios aliosque chronicos remedia pertinere, Noster autumat, nec reliqua, cum per acidum vegetabile auctas vires vomitorias habeant, ad internos vsus commendanda esse, innuit. His experimenta de puluere carthusianorum, mercurio vitae, extractione resinae ex vegetabilibus, magnesia nitri, auro fulminante, purpura minerali, argenti depuratione per acidum salis, aqua forti praecipitata, scala affinitatis acidi vitriolici, praecipitationibus mercurii, saturno cornuo, pigmentis ex coccionella et coeruleo Berolinensi adnectit, horumque productorum vsum multiplicem notat.

Praecipitationi, humida via peragendae, non p.264. sine ratione iungit reductionem, quippe quae non raro praecipitatio sicca appellatur. Cum ad hunc laborem non nisi corpora metallica recipiantur, et plerisque metallis sulphur adhaereat, ita, vt metallicam formam exuant, nunquam recuperandam, nisi istud separatum fuerit, Noster ideo scalam affinitatis sulphuris praemittit, antequam experimenta de reducendis metallis communicet. Quod ad experimenta attinet, primo glebae plumbi feracis et glebarum plumbi docimasiam tradit, dein de reductione ferri ex suis glebis et regulo antimonii agit, tum auri depurationem per antimonium aurique fulminantis reductionem docet, vbi notamus, Cl. Auctorem, cum acetum supra calcem auri destillaret, hanc fulminandi vim amittere, obseruásse, idemque de alcali volatili expertum esse. Porro lunae cornuae reductionem, ad methodum Cl. MARGGRAFII cum admixto sale ammoniaco et alcali fixo et mercurio instituendam, tradit et commendat, vltimoque calcis zinci reductionem, ab eodem Viro Cl. communicatam exhibet.

Ad

p. 276. Ad vitrificationem progreditur Cl. Auctor, cuius producta in tres classes diuidit. Substantiae enim, hoc labore productae, si pellucidae sunt, vitra, si semipellucidae, porcellanae, sique a calce quadam metallica profundius tinctae apparent, scoriae appellantur. Doctrinam hanc exemplo vitri antimonii et vitri saturni, dein cupellatione, et gemmas artificiales parandi modo illustrat.

p. 286. Vltimo loco de fermentatione Noster agit, et vinum, spiritus vini et alcohol eiusdem, quomodo obtineantur, docet: hisce experimentis alia, quae crystallorum tartari, tartari tartarisati, qui a Nostro tartarus solubilis vocatur, salis polychresti SEIGNETTE, tartari chalybeati et tartari emetici praeparationem tradunt, adnectit, posthac vero acetificationem, denique putrefactionem exponit.

X.

Dissertatio inauguralis de fatis variolarum insitionis in Suecia, Auctore IOANNE ANDREA MURRAY. Stockholmiensi. Goettingae, 1763. 4to pl. $5\frac{1}{2}$.

Cum scripta, quae in Suecia variolarum insitionis artem commendandi causa edita fuerunt, apud exteros, ob linguae rariorem extra patriam notitiam, haud ita cognita sint: Cl. Auctor, ea quae ipsi de illo argumento vel ex scriptis publicis vel ex litteris, a celeberrimis medicis ad eum missis, innotuerunt, in hac dissertatione sedulo congessit. Ipsa vero in tres diuisa est sectiones. Quarum prima de indole variolarum in Suecia grassantium agit, secunda successum insitionis in variis regni prouinciis ad finem circiter anni 1761 exponit, et tertia tandem scripta de variolarum insitione in Suecia edita recenset.

Tanta

Tanta vehementia variolae in Suecia saeuire solent, quae omnino ad earum insitionem tentandam impellere possit. In hoc probando quamuis Cl. Auctor non ad antiquiora tempora regrediatur: testimonia tamen quaedam virorum, qui adhuc vita fruuntur, fide dignissimorum, collegit. Obseruat enim Ill. ROSENIUS, annis 1744 et 1750. Vpsaliae perniciosum nimis et malignum variolarum genus inualuisse. Eodem redit Epidemia variolarum Encopiensis, a Cl. BERGIO in historiis de morbis epidemiis descripta. Nec benignioris naturae fuerunt variolae, quum sub finem anni 1754 ad Fennos transmigrarent. Quae Stockholmiae anno 1755. 1760 et 61 aegros vexabant variolae, pariter malignae indolis fuerunt. In ditione Calmariensi ferme quotannis variolae tanta cum vehementia saeuiunt, vt plurimi exinde pereant. Et in Norrlandia anno 1760 tantam stragem fecerunt, vt quibusdam in locis tertius quilibet homo vel quartus interiret. Optimum vero vehementiae variolarum in Suecia testimonium peti poterit, ex Ill. WARGENTIN, Equitis et Secretarii Regiae Academiae scientiarum Suecicae, disquisitione, de commodis, quae ex annuis nascentium et morientium diptychis redundant. Ex hac enim constat, quintam fere hominum partem, quibusdam annis, variolis in Suecia iugulari. Cui adhuc accedit testimonium Cl. SCHULZII, qui numerum 9000 hominum, singulis annis variolis defunctorum, tanquam medium, iuxta obseruationes plurium annorum, ex diptychis erui dixit. Haec igitur variolarum vehementia Suecos monuit, quo insitione vitae et integritati ciuium consulerent. Idque eo magis, cum recentiorum in obseruando sollertia ne vnum quidem casum inuenire potuerit, qui documentum iterati verarum variolarum accessus praeberet. Ideoque sententia Cl. SIDOBRE,

qui

qui in Tractatu de variolis et morbillis, non rarum eſſe inter ſeptentrionales populos Suecos, Danos, etc. bis, ter, quaterue, variolas vnum eundemque hominem inuadere, aſſerit, per experientiam plane ſit refutata.

His expoſitis, Cl. Auctor in ſectione ſecunda tradit, quaenam variolarum inſitionis artificium in Suecia habuerit initia, quae incrementa, et quis demum nouiſſimus eius ſit ſtatus. Cl. HAARTMANNUS, quantum ſcire licet, primus fuit, qui variolas in Suecia inſeuit. Factum hoc eſt Aboae anni 1754 die 19 Nouembr. in Cl. LECHE Prof. Medici, filia, et feliciſſimo quidem cum ſucceſſu. Nec minus fauſto euentu vſus eſt Cl, AURIVILLIUS, Medicus regius et Profeſſor, qui paullo poſt Vpſaliae experimentum inſtituit. Quemadmodum vero tenue eſſe ſolet rei nouae cuiusuis et inſolitae initium, ita nec huic adeo felicem eſſe contigit, vt cuiuis ſtatim probaretur. Reduce autem Cl. SCHULZIO ex itinere, quod Sacrae Regiae Maieſtatis iuſſu, impenſisque publicis, vt, quidquid ad variolarum inſerendarum artem ſpectaret, addiſceret, in Angliam fecerat, incrementa cepit haec variolas excitandi methodus magis conſpicua. Schediaſma enim, quod anno 1759 de noſocomio, ſecundum Londinenſis formam, in inſitionis vſum Stockholmiae adornando conſcripſit, illuſtre illud collegium, cui regia auctoritate ſanitatis cura commiſſa eſt, non ſolum probauit, ſed et, vt typis ſtatim vulgaretur, adiecta cohortatione, vt quisque ciuium quantum vellet pecuniae ad hunc egregium finem erogaret, curauit. Quo facto, ordo ille, qui fabrorum murariorum liberorum nomen adſciuit, tam Gothoburgi, quam Chriſtianſtadii noſocomia in hunc finem adornauit. Ordinis vero, qui Stockholmiae eſt, eiusdem nominis iuſſu et impenſis Cl. SCHULZIUS anno 1761 die

29 April.

29 April. in 37 infantibus insitionem perfecit. Aequalis apud omnes et singulos successus fuit, quamuis nonnulli vermibus et auris vlcere laborassent, alios vero paullo ante hydrops anasarca et tertiana tentauisset. Quinque horum fuerunt, quos ob cicatrices ex variolis iam semel superatis conspicuas, tentaminis tantum caussa insitioni subiecit: in his tamen, filis etsi mutatis, nullus morbus excitari potuit. Eidem Cl. SCHULZIO intra quinquennium 123 infantibus, inter quos et de procerum regni et purpuratorum prole fuerunt, arte illa adiumento esse contigit. Inter hos 16 fuerunt, qui, renouata etsi insitione, a morbo immunes manserunt. Qui vero manu Cl. ACREL Stockholmiae variolas sibi inseri passi sunt, numerum 29 constituunt, et Cl. BERGIUS 19 numerauit. Sed nec ceteros, qui extra metropolim insitionem exercuerunt, spes frustrata est. Summa enim eorum, qui ab anno 1756 Wasae Cl. HASTII curae demandati fuerunt, ad 89 adscendit. Idem Medicus nuperrime in bobus insitionem, pure ex bubonibus internis collecto, ad praecauendam luem iis communem instituit; de experimenti autem euentu nihil adhuc constat. Cl. WESTMANN 32 infantes, quibus variolas Gothoburgi inseuit, indicat. Cl. HAARTMANNUS ab anno 1754 Aboae 13 infantibus insitione prospexit. Hic ob filorum recentium inopiam, in 4 infantibus crustis pustularum sibi Helsingforsia, vbi malignum variolarum genus vigebat, transmissis, ope vnguenti digestiui et cantharidum morbum excitare coactus fuit, exitu tamen faustissimo. Cl. GISLERUS 20 exhibet, in quibus Hernosandae insitionem suscepit, cui iungendus est Cl. D. et Math. Lector SCHULZ, qui Arosiae 6 infantes eidem operationi felici cum sucessu subiecit.

Hiſce in ſectione tertia Cl. Auctor recenſionem ſcriptorum, quae hac de re in Suecia edita fuerunt, ſubnectit. Sunt vero praeter exterorum quaedam ſcripta in linguam Suecicam translata, Cl. BERGERI et SCHULZII obſeruationes, quae in actis Academiae Regiae Scientiarum Suecicae reperiuntur: nec non libellus ille, res medicorum Prouincialium in Suecia ſuperioribus annis et ſpeciatim inde a comitiis anni 1756 geſtas comprehendens, ex quo Cl. Auctor numerum et nomina eorum, qui inſitione vſi ſunt, petiit. Praecipue vero notari meretur libellus, quem Ill. Eques ROSEN DE ROSENSTEIN anno 1756 in calendariis Suecicis concinnare coepit, cuiusque ſectio nona ſeu vltima in calendario anni 1759 occurrit. Titulus eſt: *Vnderrättelſe om lattaſte ſättet at genomgä kopporna.* Huic adhuc iungendum eſt Cl. SCHULZII opus, quod inſcribitur: *Berättelſe om koppers ympande, öfverlämned til högloſlige Kongl. Sundhets-Commiſſionen. Stockh.* 1756 et quod in promptuarii Hamburgenſis 1ma et 2da voluminis 26ti parte a Cl. Noſtro Auctore germanice redditum reperitur.

XI.

IACOBI CHRISTIANI SCHAEFFER, Phil. Doct. et Eccleſiae Euangelicae Ratisbon. Miniſtri, Sereniſſ. ac Potentiſſ. Regis Daniae Norwegiae a Conſiliis, Gymnaſii academici Alton. Prof. Honorarii, Acad. Nat. Cur. Berolin. Roboret. et Monacenſ. Societ. Litter. Duisburg. Teuton. Goetting. et Lib. Art. Lipſ. Socii, Academiae Pariſienſis ab epiſtolarum Commercio, Fungorum, qui in Bauaria et Palatinatu circa Ratisbonam naſcuntur,

tur, icones natiuis coloribus expreſſae. Tomus I. Auſpiciis Academiae Electoralis Bauaricae Monacenſis. Ratisbon. typis Zunkelianis, 1762. pl. 4. tabb. C. c. effig. Auctoris. Tomus II. c. indice. ib. 1763. pl. 5½ tabb. C. 4to regal.

D. IACOB CHRISTIAN SCHAEFFERS *natürlich ausgemahlte Abbildungen Bayrischerund Pfälzischer Schwämme, welche um Regensburg wachſen. Erſter und zweyter Band.*

Vt nullae plantae perſcrutando atque internoſcendo varietates a ſuis ſpeciebus ſint difficiliores, quam eae, quae ad nudas ſeu cryptogamiam LINNAEI pertinent: ſic laudatiſſimum eorum ſemper fuit inſtitutum, dum omnem operam nauarent, expreſſis imaginibus accuratisque deſcriptionibus tam intricatas plantarum ſpecies illuſtrare. Quis erit, qui non admiraretur DILLENII de muſcis opus vtiliſſimum, MICHELI, GLEDITSCHII aliorumque de fungis deſcriptiones? Quare gaudio quaſi perfundimur, cum ſplendidiſſimum de fungis librum a ſumme venerabili SCHAEFFERO conditum peruoluimus. Delectant delineationes, delectant colorum pulchritudines, et accuratiores in laude etiam ſunt deſcriptiones, ſed de his poſtea dicemus.

Laudatum opus duobus conſtat tomis, quorum prior primum fungorum genus ſub nomine agaricorum numero 89 continet. Alteri tomo paulo amplior praefatio ea, quae in priori occurrit, praemiſſa eſt; ibi commemorat Cl. Auctor academiam Electoralem Bauaricam Monacenſem non ſolum pri-

mam huius operis excudendi praebuiſſe occaſionem, ſed etiam primi tomi editionem perliberaliter adiuuiſſe; alterius vero tomi promulgationem rerum quarundam interuentu ſuis propriis ſumptibus procuraſſe. Cum illud fungorum genus, Clathros dictum, in Bauaria et Palatinatu inueniri non potuerit, genus hoc nominatum in altero tomo deſideratur. Quem ergo defectum in extrema tabula, aliis quibusdam fungis depictis, quodammodo expleuit. Sunt illi ex agaricorum genere, ligno quandoque inſidentes; ex his idem colligit, quod iam a Cel. LINNAEO in Flora Lapponica pag. 353 eſt monitum; ſcilicet praeſentiam et abſentiam petioli, non magis quam figuram pilei aliarumque partium, in eodem etiam genere et ſpecie fungorum praebere characterem eſſentialem. In fine praefationis iſagoge in hiſtoriam fungorum, vberiorque fungorum hiſtoria proxima aeſtate promittitur. Noſtrum eſt, vt Cl. Auctori vitam et vires ad finiendum hoc laudabile inſtitutum ſincere adprecemur.

Quae in altero tomo conſpicienda ſunt fungorum genera, haec ſunt: Boleti numero 26; Hydna 8; Eluelae 20; Clauariae 9; Pezizae 4; Lycoperda 10; Mucores 4; Phalli 2.

Videamus nunc paucis deſcriptionum et imaginum modum et rationem. Quaelibet tabula praebet vel peculiarem ſpeciem vel eius varietatem. Adſpectabilis eſt ſuperior pilei pars atque inferior; conſpiciuntur fungi diſſecti, euoluti, vix euoluti et magnitudine coloreque differentes. Delineata ſunt fungorum ſemina, nudis et armatis oculis conſpicua. Interdum monſtroſus eorum habitus depictus eſt. Deſcriptio cuilibet tabulae a latere in oppoſita pagina adiecta eſt, quae num ſemper legibus botanices ſit conformis, ſententiam noſtram ſuſpendimus. Exemplo eſto haec: *Agaricus quintus eſt fungus optime eſculentus,*

tus, bicolor interdum tricolor, plerumque ſolitarius, carnoſus totus lacteus, mutabilis; petiolo ad baſin craſſiuſculo, velo et annulo carens. Bauaris dicitur Braedling.

Deſcriptioni ſemper ſubiecta eſt figurarum explicatio. Nihil magis dolemus, quam quod in tam ſplendido et admirando opere, nulla ſynonyma, nullae ab aliis praeſtantiſſimis viris conſtructae deſcriptiones allegatae reperiantur. Qui omni laude ſemper dignus eſt liber hic, ea longe dignior eſſet, ſi comparatio quaedam Cl. Auctoris deſcriptionum cum aliis a doctis viris iam datis eſſet facta. Abſit, vt laudes tanti viri vllo modo diminuamus, vt potius optaremus, vt liber hic excellens omnibus, quoad fieri poſſet, numeris eſſet abſolutus. Verum cum Cl. Auctor fungorum aliquam promiſerit hiſtoriam, forſitan, quae nunc deſiderantur, in optata hiſtoria ſperanda erunt. Nobis quoque videtur, quod quandoque fungorum ſpecies velut peculiares et diuerſae traditae ſint, quae, vt opinamur, melius pro varietatibus eſſent habendae, exemplo eſſe poterunt Tom. I. tab. 7 et 8 etc. porro lycoperda quaedam, clauariae etc. Sed haec omnia pace ſumme venerabilis Viri dixerimus.

XII.

De nonnullis plantis, quae pro venenatis habentur. Obſeruationes et experimenta a PETRO ROSSI Florentiae inſtituta. Piſis 1762. 8. pag. 66.

Eſt epiſtola ad IOANNEM LAPI, in noſocomio regio ſanctae mariae nouae botanices lectorem publicum data. Primum experimentum, cum *to-*

p. 5. *xicodendro* inſtitutum eſt, cuius externe applicatus cuti ſuccus pruritus et inflammationes excitat. Interne itaque ſuccum cum carne cani comedendum dedit, vnde leui conuulſione affectus eſt, ſed altero die reconualuit. Eidem itearum exhibitus ſuccus expreſſus ſolus vel cum carne, vel cum radice nihil mali, nec minimum quidem fecit. Idem effectus, dum in venam cruralem ſuccus infunderetur, vel dum in galli ingluuiem contuſa radix de-
p. 10. truderetur. Poſt haec tentamina facta ſunt cum *ſolano* in canibus, quibus non ſolum ingeſtus fuit ſuccus, ſed etiam in abdomen infuſus, leuiſſimis autem turbis exceptis, nulla periculoſa excitauit ſymptomata, eadem repetita ſunt in gallis, pullis, auibus,
p. 15. ſimillimo effectu. *Cicutam* deinde, quae noſtris temporibus adeo laudatur, experturus, duobusque exemplis in iuniori femina, in cancro aperto mammae, et in vetula in ſcrophuloſis tumoribus, continuato etiam vſu nullam ſanationem videns, cani ſano ceteroquin, porrexit ſucci vncias duas et vltra, ſed ſine omni mutatione; ſuccus fermentatus, admodum foetens, digeritur ab eodem ſine incommodo, immo radix deglutitur ſine vllo inflammationis ſigno. Pullus vnciam vnam et dimidiam ſucci expreſſi ſine veneni nota accipit. Etſi vero multa dentur auctorum teſtimonia, quae cicutam et reliquas adductas plantas venenatas oſtendant, quum acres ſuccos contineant, non tamen obiici debere adſerit Cl. Auctor, ac ſi hominibus magis, quam aliis
p. 39. noceant animalibus. Ruſticorum eſt opinio, eruum gallinas et ſues necare, boues ſaginare. Experimentum cum duobus gallis et pullo ſuſceptum reſpondit dictis, ſed in cadaueribus nullum veneni indicium, ingluuies potius ab intumeſcentibus hiſce ſeminibus, quae ob durum corticem digeri non poterant, farcta reperiebatur. Inde mortis cauſa.

Refel-

Refellitur quoque ſententia BROGIANII, venena eſſe in proportione inuerſae magnitudinis et tenuitatis corporis viui, cui exhibetur, niſi forte in doſi data ſit differentia. Valet contra venena aliquid morbi indoles et conſuetudo, ſana erant ad tentamina electa animalia, vt contra eapropter dici nil poſſit. Inde tamen neutiquam fluere arguit Noſter, hominibus innoxie dari poſſe, etſi ſaepe vis plantarum a ſolo, quibus increſcunt, et climate pendeat et varia reddatur. In efficaciam autem harum cauſarum ſe inquiſiturum eſſe promittit Cl. Auctor, cuius libellum ea propter adducendum eſſe credidimus, quo in plantarum etiam virtutibus examinandis et celebrandis nullum ſtudium atque attentionem praetermittendam eſſe pateat.

XIII.

Obſervations ſur l'ecorce des feuilles et petales A Geneve 1762. 12. pl. 4.

i. e.

Obſeruationes de cortice foliorum et petalorum in plantis.

Auctor huius libelli, Cl. H. B. DE SAUSSURE, incitatus potiſſimum Ill. HALLERI, cui opuſculum nuncupauit, approbatione, nouas de cortice foliorum ſtudioſe inſtitutas obſeruationes publicas facere non dubitauit, quum in iis quaedam ſint, quae ad meliorem functionum, a foliis peragendarum, explicationem pertineant. Ita vero ad quatuor momenta omnem ſuam reduxit tractationem, vt *primo* capite de foliorum petalorumque cortice, quatenus ſolis ſenſibus cognoſcitur, *ſecundo*, qua-

tenus per microſcopia intelligitur, *tertio* de rete, in cortice deprehendendo et *quarto* tandem de glandu-
p. 3. lis corticalibus diſſerat. Folia plantarum, horizontaliter diſrupta, oſtendunt membranam gryſcam, tenuem et fere pellucidam, alii epidermidem dicunt. Haec eſt cortex foliorum, color per morbos mutatur, quandoque maculas habet, quarum tamen ſedes aliquando profundior et in parenchymate eſt. In cyclamine ſolum cortex coloratus deprehenditur. Adhaeret autem ille non in omnibus eadem tenacitate, nec ſimili modo in vtraque folii ſuperficie. Petalorum cortex ſaepius coloratus exiſtit. Idem ille pilos continet; ſingularis quoque eſt proprietas, corticem, ſi detrahatur, ſeſe cito introrſum complicare. magis in foliis ac petalis, ſin exſiccatur, in contrariam ſe retorquet partem. Ex quo concludit Cl. Auctor, duo vaſculorum ſyſtemata ineſſe.
p. 13. Calor hanc conditionem accelerat, niſi ſit humidus, qui actionem impedit, prius etiam fit, ſi folia aliquantulum marceſcunt. Elegit autem, quo microſcopio curatius rem detegeret, folia *digitalis*, *foliis calycis linearibus acutis*, *flore venoſo*, *maculoſo*. Microſcopium adhibuit compoſitum, variasque len-
p. 21. tes, vidit in membrana hac puncta obſcura parua, quae oblonga conſpiciebantur et corticem pertuſum ſiſtebant foraminibus inaequalibus, variae figurae, inerant his fila opaca, tortuoſa, quae rete irregulare efficiunt; ad ſingulam aream ſex fila accedebant, ipſa area vero membrana ſemipellucida luteola occupatur: id eſt *rete corticis*, corpora oblonga ſunt *glandulae* et membrana externa eſt foliorum epidermis. De his itaque partibus ſeorſim exponitur.
p. 28. In rete corticis primo ad formam arearum reſpiciendum eſt, quae vel in foliis diuerſis, vel in vnius eiusdemque partibus diſcrepat. Regulares magis ſunt in ſuperiore quam inferiore parte foliorum, anguſtiores

ſtiores et longiores ſunt verſus petiolum, quam verſus mediam et anteriorem partem, rectis ex lineis conſtant eae, quae ſupra maiores neruos ponuntur. p. 34.
Forma tamen arearum, etſi plerumque ex ſex filis conſtent, non ſemper eſt hexagona, plerumque ex rectis lineis facta, ſic, vt poſſis plantas diſtinguere in eas, quae habent areas longas, lateribus rectis, et eas quae habent tortuoſas areas. Attamen difficillimum vtique foret, ex hac conditione genera et ſpecies plantarum determinare. Filamenta porro, quae areas conficiunt, quoniam transparent et inter ſe anaſtomoſes faciunt, apte pro vaſculis habentur, ob pelluciditatem lymphatica dici merentur. In aliis p. 40.
vero plantis inflexa, in aliis cylindrica apparent, et ad epidermidem magis, quam ad parenchyma vel alias partes adiunguntur. Sub hoc reticulo autem aliud conſtituitur, quod parenchymaticum vocat Noſter, ex vaſculis maioribus amplioribusque areis compoſitum. Cortex petalorum fere eadem omnia p. 46.
ſimiliter habet, niſi quod vaſa, vt in borragine, magis ſpiralia appareant. In cortice *cataputiae*, numeroſa invenit puncta lucida, obſcuro circulo circumdata, deinde in aliis, vaſa, vt vult Cl. DU HAMEL, tranſpirationi deſtinata, certe non ſunt, quid autem ſint, per tentamina omni data opera cognoſci non potuit. Glandulae corticales non tantum ad p. 60.
rete deſcriptum adhaerent, ſed etiam fibra vel vaſculo circumambiuntur, ita tamen, vt interuallum ſuperſit. Figura earum oualis et oblonga eſt, et vaſculi circumeuntis elliptica, cum quo etiam vaſa retis communicant. Ex glandularum extremitate vidit etiam exire vaſculum, ſubtile, rectum, quod ad vaſculum circumeuns properabat. Adſunt autem in omnibus foliis et in ſolo eorum cortice, ſingulares ellipſes in Cannacoro occurrunt. Varios itaque p. 71.
in glandulis apparatus, vaſorum, eorumque inflexus

decurſus haud obſcure ſignificat, eandem eſſe ac in
glandulis animalium vtilitatem, ſecretionem ſcilicet
et praeparationem ſuccorum. Etenim eſt inter ſa-
nitatem foliorum et glandularum pelluciditatem ac
perfectionem relatio: in ſano folio egregie pellu-
cent, ſed opaciores, immo obſcurae, in adfecto eua-
dunt. An tranſpirent ſuccos, cum Cl. GUETTAR-
DO non arbitratur Noſter, quin potius eundem re-
futat, et glandulas corticales ad vaſcula abſorbentia
refert. Quod autem nec haec ſine limitatione po-
nenda ſint, ex varietate ſitus glandularum, in foliis
etiam arborum, apparere videtur, quippe quibus
in ſuperficie foliorum inferiore tantum conceſſas
eſſe voluit Cl BONNETUS, ſed etiam ſuperiorem
p. 82. Iuniperi, et ſolam tales habere reperit Cl. Auctor.
Hinc aliquando excretionis officium in ſe ſuſcipiunt,
probatur exemplo Nymphaeae; elaborationi ſane
p. 91. ſuccorum inſeruiunt. Sed petala iisdem plane deſti-
tuuntur, vt ea propter in hoc defectu euidens quae-
dam petala diſtinguendi nota ſit: acceperunt au-
tem illa in ſingula corticis area veſiculam, papillae
conicae ſimilem, pellucidam, coloratam: a quibus
non tantum color petalorum dependet, ſed etiam
glandulas globulares GUETTARDI earumque pe-
diculos inſertos habent. Nos vero vtique conuin-
cimur, hanc etiam ad foliorum vſum perſpicien-
dum non parum facturam eſſe diſquiſitionem.

XIV.

XIV.

De hydrope articulorum, Differt. inaugural. Auctore GEORGIO HAFFNER Sueuo Fillenbacenſi. Noſocomii Pazmariani Chirurgo. Vindobonae 1762. 4. pl. 5½.

Morbi huius haud ita leuis quidem accurata deſcriptio, et naturae, ſedis cauſarumque eius docta perueſtigatio, nec non curandi methodus, propria experientia Cl. Auctoris firmata, teſtantur omnino, quantum Auctoris in diiudicandis morbis ſit ingenium, quantusque in adplicandis remediis attentus animus. Nos qui ſcriptum hoc conſideratione dignum iudicauimus, praecipua eius momenta breuiter recitemus. Quidquid linimentum illud in articulorum cauis contentum, liquorem Hauerſianum dictum, praeternaturali modo accumulare, mutare, ſtagnantemque efficere poteſt, illud cauſam proximam hydropis articulorum eſſe, Cl. Auctor affirmat. Tales hydropicos tumores, in p. 7.
variis quidem articulationibus, nullibi tamen frequentius, quam circa genu obſeruauit. Suſpicatur putat, oſſa valde lata, et ligamentum capſulare, quod hoc loco maximum eſt, minori ſua reſiſtentia, faciliorem diſtentionem admittere poſſe. Ipſum humorem, inciſo tumore, varium, nunc limpidum, nunc flauum, ichoroſum, virideſcentem, et leni caloris gradu inſpiſſandum Cl. Auctor reperit. Omnes cauſas morbum hunc generantes, in duas diſpeſcitur claſſes, ad quarum primam omne refert, quod liquorem Hauerſianum maiori, quam naturali, copia ſecernit; ad alteram, quod humore mutato ad articulorum caua deponendo, tumorem hydropicum efficit. Augeri humorem articularem, aut ſi plus ſecernitur, quam reſorbetur, aut, ſi iuſta

quan-

quantitate secretus, parcius vel prorsus non resorbetur, Auctor putat. Multiplicationem secretionis huius, auctis vniuersae secretionis causis adscribit, impeditam vero resorptionem, dum in ipsis vasis, si laxa sunt, paralytica, callosa, et obstructa, dum in humore viscidiori reddito, haerere, indicat. Altera causarum classis, quae scilicet praeternaturali humore articulorum caua replendo, hydropicis tumoribus oriundis opportunitatem praebent, varios
p. 10. praegressos sistit morbos, vt sunt variolae, morbilli, scorbutus, venerea lues, rachitis, rheumatica et arthritica diathesis, quae mala, cum vniuersis corporis humoribus peruersam mutationem concilient, liquorem etiam articulorum acrimonia obuoluunt. Curiosum est, quod Cl. Auctor refert, articulorum hydropem, in loco, quem semel occupauit, permanere, nec, vt aliae hydropis species, ex vna in alteram corporis partem transmigrare. Symptomata, hydropi genu accedentia, haec obseruauit. In motu sentitur dolor, partemque adfectam circumdat tumor, cuti plerumque concolor et mollis, et pressioni ita cedens, vt ipsi femoris condyli tactu possint percipi, qui ad tantam saepius magnitudinem increscit, vt duos tresue pollices su-
p. 12. pra patellam ascendat, et manuum ope leuiter concussus, manifestam, vt in ascite, aquarum fluctuationem praebeat. Quod si vero malum fuerit neglectum, longe peiora animaduertuntur symptomata. Semper enim, humore aucto, vera partis luxatio producitur, stagnando humore, acrimonia oritur quae partes erodit, inflammatque, aut tandem resorptus humor reliquam liquidorum massam inficit, totumque corpus lenta febre emarcit.

Sunt nonnulli morbi, cum quibus genuum hydrops magnam affinitatem habere videtur, e. g.
p. 15. fungus ad articulum ortus, nec non oedema, et suppu-

ſuppuratorius tumor, accurate vero diſquirenti adparebit, morbos hos, ratione ſedis, cauſarum, ſymptomatum, curandique methodi euidenter ab hydrope genuum differre. Cura huius morbi, ad quam Cl. Auctor progreditur, alia eſt, in recenti, alia in p. 18.
inueterato malo. In recenti morbo aquarum ſtagnantium diſſipationem, aquae frigidae affuſione, aut adplicatis fomentis ex vino, ſale, aceto, vrina, ſcordio, ruta compoſitis, aut ipſa tandem embroche ex aquis mineralibus calidis, tentauit. Cicutae vſum externe in fomentis egregium expertus eſt. Interne purgantia hydragoga, diaphoretica, et diuretica non neglexit. Quod ſi vero malum his remediis non cedit, aperiendum eſſe tumorem Auctor ſuadet, hac tamen cautela adhibita, vt vulnus ſibi relinquatur, nec turundis vel aliis corporibus nimis amplificetur, ne aeri aditus facilis concilietur. Multis enim Cl. Auctor edoctus fuit exemplis, quanta incommoda aer, ad vulnera penetrans, produxerit. Et primo hydatidum exemplo demonſtrat, has an- p. 27.
guſto foramine eſſe aperiendas, ne aeri ad vulnus aditus pateat. Eadem enchireſi hydropem ſacca- p. 29.
tum eſſe curandum, cuius tamen aperturam non inſtituendam eſſe Cl. Auctor putat, niſi tumor extra abdominis cauum inter integamenta et peritonaeum haereat. In empyemate et vomica ex pleuritide p. 30.
nata egregium quoque effectum ab apertura parua facta obſeruauit.

Aliter res euenit in abſceſſibus profundioribus, p. 33.
hos maiori cum vulnere, et quidem longitudinali et transuerſali ſimul, aperiendos eſſe Auctor ſuadet, cum contextus celluloſus a materia acri reddita, exeſus ſaepius ſit deſtructusque, immo ſinus formentur, e quibus, parua inciſione facta, humor non commode poſſit educi. In hydrope ſcroti et pedum diſſipa- p. 35.
tionem aquarum ope fomentorum calidiorum acquiſiuit.

ſiuit. Venaeſectionis in rheumaticis doloribus adhibitae funeſtum euentum in foemina obſeruauit, quae
p. 36. paucos poſt operationem dies exſpirauit. Fiſtulam ani in foemina 60 circiter annorum, ſola iniectione ex cicuta facta, perfecte et abſolute curauit. Naeuos maternos felici cum ſucceſſu ab Auctore fuiſſe extirpatos, variis adductis exemplis demonſtratur. In reponendo luxato humero, vſus eſt Cl. Auctor polyſpaſto pro extenſione facienda, pro contraextenſione vero loro, quod circa pectus adplicatur, et duabus habenis, quibus praeditum eſt, aſcendentibus ſupra ſcapulam et clauiculam flectitur, et de-
p. 40. ſcendendo loro iterum adnectitur. In pedis et manus luxatione, praecipue ſi oſſa ſunt fracta, repoſitionem leni ſemper modo eſſe tentandam, nec prius reiterandam, niſi diſſipita fuerit inflammatio, Auctor ſuadet. Suturas vulnerum non ſemper neceſſarias eſſe, Noſter fuit expertus, tandemque obſeruationes addit, de herniis incarceratis, auena leniter toſta, ſacculo incluſa, et hernioſo loco adplicata, curatis. Hanc medendi methodum ſaepius proficuam inuenit, quamuis rationem, cur prodeſſet, detegere non potuerit.

XV.

Abhandlungen der naturforſchenden Geſellſchaft in Zürich, I. Band, Zürich 1761. 8. *Alph.* 1. pl. 12. tab. aen. 4.

h. e.

Acta ſocietatis naturae indagatorum Tigurinae. Tomus Imus.

Collectio haec libellorum a ſocietate, quae Tiguri floret, facta complectitur, excepta praefatione, vbi

vbi de edendarum commentationum ratione dicitur, 13 diſputationes, quarum ſumma, quoad fieri poterit, nunc paucis indicanda eſt.

1) Scenam aperit oratio *de ſocietatum vtilitate in augendis vitae humanae commodis ex perſcrutandis rebus phyſicis oriunda*, habita a D. HIRZEL eo ipſo die, quo laudata ſocietas primum conuenit, ſcil. d. 10 Ian. 1757. p. 3. In ea, praeter neceſſitatem, vtilitatem et iucunditatem rerum naturae intelligentiae, de ipſa ſocietatis ratione et conſtitutione exponitur. Sociorum duo ſunt genera, alii ordinarii, honorarii alii appellantur, quibus ſemper e ſocietate aliquis p. 57. praeeſt, cui ad manus ſunt duo librarii. Vniuerſae elaborationes ad quinque claſſes rediguntur, prima continet eas res, quae ad phyſicam, proprio ſenſu ſumptam, pertinent; altera res mathematicas; tertia hiſtoriam naturalem, quarta res medicas et vltima oeconomicas illuſtrat. Laudantur deinde egregiae collectiones librorum, inſtrumentorum, machinarum, auium, piſcium, quas iam poſſidet ſocietas. p. 63. Inprimis admirationem mouet herbarium, ex 36 tomis conſtans, et a Praeſide huius ſocietatis ſummo ſtudio collectum; ibi reperiuntur prope plantae omnes in Heluetia ſponte creſcentes, gramina cuncta a Cel. SCHEUCHZERO olim deſcripta, magnus muſcorum numerus, multaeque aliae plantae exoticae.

2) *De ſitu et magnitudine vrbis, cui nomen Tigurum, phyſice conſiderata* Auct. D. GESNERO. p. 79. In tres partes diſtributa eſt haec diſputatio. Primum ſitus et regio vrbis, deinde eius magnitudo definitur, ex quibus denique concluſiones quaedam deriuantur. Situs a determinatione latitudinis, longitudinis et altitudinis ſupra maris ſuperficiem pendet. Latitudo prope $47\frac{1}{2}°$, de longitudine res dubia eſt, accura-

curatior tamen vtriusque rei determinatio pro-
mittitur. Naturalis ſitus ex aquarum terraeque in-
dole atque montibus circumiacentibus diiudicatur.
Area vrbis vna cum ſuburbiis 15. 458, 314□′ poni-
tur, numerusque incolarum circiter 12500. Tem-
p. 96. peries aeris et ipſum clima ex vrbis latitudine, alti-
tudine ſupra maris ſuperficiem, montibus, lacu et
fluuiis ventisque intelligitur. Maxima altitudo mer-
curii in barometro reperta ſemper eſt 27″, atque
minima 26″. Venti, qui per totum fere annum
flare ſolent, ſunt S. W. N. SW. NW. rariſſime con-
tra reliqui a nautis appellati venti ſpirant. Pluuia-
rum et niuium magna per annum copia delabitur;
eſt ſcil. numerus dierum quando pluit, ad dierum
reliquarum numerum vt 100 ad 365. Media aquae
altitudo de coelo lapſae $32\frac{1}{2}''$ eſt inuenta, quare co-
pia aquae quotannis delapſae ratione totius vrbis eſt
352. 446, $643\frac{1}{2}$ Cent. Ex his, quae diximus, quo-
dammodo, qualis ſit in corpora humana influxus,
perſpici poterit. Mutationes enim omnes ex aere
rariori et ſubtiliori, copioſis exhalationibus aquoſis,
caloris et frigoris frequente viciſſitudine, multitudi-
neque incolarum ſunt explicandae.

3) *Deſcriptio agriculturae in agris Appenzell di-*
p. 115. *ctis* Auct. LAUR. ZELLWEGER M. D. Quae de
agris Appenzellenſibus tradita eſt deſcriptio, conti-
netur primum commemoratione terrae incultae, at-
que cultae, deinde adminiculis, quibus inculta terra
adaptanda eſt, cum foenore ad acquirendam ma-
gnam foeni copiam. Tertio indicantur ſubſidia de
conſeruandis, qui fertiles ſunt, agris. Denique
quo modo varia fimi genera ad ſaturandos agros poſ-
ſint adhiberi, enarratur.

4) *De noua diu ſine corruptione conſeruandi frumenti methodo* Auct. HENR. SCHINZ. iun. Quo paсto frumentum ſit conſeruandum, docetur tribus capitibus, quorum primum refert rationem conſtruendarum annonae apothecarum, quae hactenus in vſu fuerunt. Alterum Cl. INTIERI conſeruandi frumenti modum explicat. Vltimo loco haec tractandi frumenti ratio commendatur. p. 135.

5) *Obſeruationes circa virtutem corticis chinae in variis morbis.* Collectae hae obſeruationes non vnum auctorem, ſed plures agnoſcunt. Prima eſt a D. RAHN et D. SCHINZ, cuiusque ſumma haec eſt: vir quidam, 45 annorum temperamenti ſanguineo cholerici febri catarrhali benigna laborabat, quae poſtea naturam febris intermittentis irregularis induit, tandemque in quotidianam cum ſopore coniunctam ſeſe mutauit. Adhibebantur medicamenta antifebrilia, externe rubefacientia, ſed ſine effectu. Tandem vſus corticis chinae praecipiebatur. Sopor ceſſit, atque aegrotus poſt aliquot dies conualuit. p. 189.

In altera obſeruatione a Cl. RAHN narratur, quanti fuiſſe vſus corticem Peruuianum in febri variolarum ſecundaria, qua correptus fuerat puer 3 annorum, qui maxima cum voluptate variolas exſiccatas deuorauerat. p. 193.

Eundem effectum a cortice quoque obſeruauit Cl. HIRZEL, in cuius deſcriptione morbi obſeruati id annotaſſe conuenit, quod ille ſponte ſuppreſſam in variolis confluentibus nigreſcentibusque ſaliuationem repetita doſi mercurii dulcis reuocauerat. p. 195.

Quarta obſeruatio, a Cl. SCHINZ communicata, confirmat vſum chinae corticis in febri aliqua irregulari, poſt variolas bene ſuperatas orta. p. 200.

p.203. Quinta obſeruatione Cl. RAHN duplicem caſum de vſu eiusdem corticis in malo hyſterico commemorat.

p.207. Vltima obſeruatione vſum huius corticis in incipiente gangraena a cauſa interna commendat Cl. RAHN et FRIES.

6) *Obſeruationes nonnullae de terra torfacea* Auct. CONRAD HEIDEGGER, *in agris* Rüti *dictis effoſſa.* Reperitur illa iis inprimis locis, vbi creſcunt plantae ſequentes: ſphagnum paluſtre, eriophorum vaginatum et polyſtachium, bryum ceſpititium, carex pulicaris et ramoſa, ſchoenus nigricans et mariſcus, iuncus glomeratus, effuſus, filiformis, andromeda polifolia, equiſetum limoſum, erica vulgaris, vaccinium oxycoccos, mentha aquatica et droſera. Interdum abietis, quercus etc. fragmenta cum hac terra commixta effodiuntur. Fundamentum huius terrae plerumque eſt argilla caeruleſcens. Exinde liquere docetur: primarias terrae torſaceae partes eſſe plantas et radices ex parte putreſcentes, atque hoc terrae genus ab initio non eſſe conditum, nec lignum putreſcens huius terrae conſtituere partes eſſentiales.

7) *De variis frumentum conſeruandis modis eius-*
p.231. *que delectu*, Auct. IOH GESNERO. Lectu digna eſt haec commentatio *), atque conſtat tribus partibus; prima frumentorum genera eorumque naturam explicat; altera, quot ſint modi, quibus frumentum corrumpatur, docet; tertia adminicula de ſer-

*) Primum prodiit diſputationis forma ſub hac inſcriptione: Diſſ. phyſic. *de variis annonae conſeruandae methodis earumque delectu.* Praeſide I. GESNERO Turici 1761. 4. pl. 5. c. tab. aen.

ſeruando frumento indicat. Duplex eſt corruptionis frumenti cauſa, altera intrinſeca v. c. fermentatio, externa altera, inprimis in inſectis quaerenda: quorſum pertinent phalaena granella, et tritici, curculio granarius, tenebria molitor, et acarus farinae. p.252. Ad impedienda itaque haec corruptionum genera tria remedia commendantur. Adhibendum eſt primum aduerſus vehementem partium internum motum atque in eo conſiſtit: remoueatur aeris externi communicatio, diſſipentur humores, condantur fructus. Alterum requirit aptum et moderatum fermentationis gradum; tertium eſt de modis repellendorum inſectorum, quae frumento damnum inferunt, quorum optimum hunc eſſe exiſtimat, ſi frumenti grana in furno Intieriano exſiccentur.

8) *Confirmatio ſyſtematis Halleriani, quod nonnullis partibus corporis humani, inprimis tendinibus, ſenſibilitatem abrogat, obſeruationibus quibusdam chirurgicis corroborata a* IOAN. RUD. BURKHARD. In ſex diuerſis aegrotis opportunitatem habuit in veritatem huius rei, a multis adhuc impugnatae, inquirendi, et reperit 1) in virgine aliqua, duram matrem et pericranium nullum ſentiiſſe dolorem, licet utrique, fruſtulo antea oſſis parietalis dextro poſt exfoliationem ablato, balſamum quendam applicuerit acrem, qui in labiis eiusdem vulneris acutum excitabat dolorem. 2) In alio viro ſauciatam arteriam radiaeam ad tendinem muſculi radiaei interni arcte ligauit, nec vllus inde ſecutus eſt dolor, nec alius effectus ſiniſter. 3) Simili modo non ſolum arteriam tibiaeam poſticam cum tendine flexoris pollicis arcte conſtrinxit, ſed etiam plures fibras a tendine Achillis aliorumque vicinorum muſculorum, quod gangraena tangi coeperint, ſine doloris ſenſu aliquoties reſecauit. 4) Cl. HIRZEL et Auctor in

 virgine

virgine quadam nudas tendines musculi sternomastoidei et splenii cultelli apice pupugerunt, fibrarum aliquot in iis transuersim disciderunt, lapide infernali tetigerunt et quarto die eadem tentamina repetierunt, nec sentiit quicquam aegra, cum horum ne leuissimum in cute pati valeret. 5) In alia virgine Auctor per incisionem meliceridis, quae dorso manus insederat, dissecta simul vagina tendinum extensorum digitorum, denudauerat has tendines omnes, vulnus deinde purgatum fascia inuoluerat, sed statim ingens oriebatur dolor, qui quidem sensim sensimque sponte mitescebat, quinto vero die, cum ei, incepta suppuratione, vnguentum digestiuum balsamicum Cl. Auctor imponeret, recrudescebat, itidemque sequenti repetiebat, licet priorem balsamum cum simplici et miti mutasset; atque hoc quotidie post quamlibet recentem vulneris deligationem accidebat, ita, vt Auctor de insensibilitate tendinum et ligamentorum, quam certam expeditamque crediderat, subdubitare nunc inciperet. Secum itaque constituit hanc rem tentaminibus expiscari. Quare tendines has nudas volsella comprimebat, acu perfodiebat, spiritu acri vngebat, nec horum quicquam sentiebat aeger, indubitato argumento, dolores a nudis neruis vaginam percurrentibus prouenisse. 6) In operatione chirurgica herniae incarceratae, vnius lateris duplicatae, Auctor ligamentum FALLOPII nonnullis in locis incidit, praeterquam quod aegrotus vel minimum doloris habuisset sensum. Duplex haec erat hernia, quarum altera, inguinalis, alteri subtus latenti, femorali, incumbebat.

9) *De corrigendis pascuis vliginosis et de instituenda armentorum pecorumque sanitatis cura praecepta quaedam tradunt Praeses et membra collegii sanitatis Tigurini.* Quum pascua et prata vliginosa saepe noxam ar-
p. 349. mentis

mentis, pecoribusque inferant, omnis op era eftnauanda vt quouis modo tam inculta loca corrigantur. Quare foffae ad quamlibet regionem, fiue elatior fiue depreffior fit, accommodatae, funt effodiendae. Nec fpernendae funt arborum plantationes eis locis laete crefcentes v. c. falicis, alni, populi etc. exftirpandae e contrario fedulo plantae ad impediendum, quo minus eiusmodi pafcua corruptiora euadant, hic pertinent varia iuncorum, fcirporum, carduorum et fimilia genera. Quibus rite obferuatis, cauendum eft, ne iumenta pecoraque qualibet anni tempeftate pafcantur, nam delectus tempeftatis in oeconomia animantium femper magni faciendus eft. Cauendum eft porro, ne nominata animantia nimis agantur. Purgandi funt putei atque lex de introducendis animantibus ex alienis regionibus caute eft fancienda.

10) *Oeconomiae praecepta* fub titulo: *Oeconomia ruftici philofophici* Auct. D. HIRZEL. Libellus de ruftico philofopho tradit praecepta de inftruenda oeconomia circa agriculturam et pecuariam. Quam ob caufam exemplum aliquod tanquam fictum ponitur eo animo, vt paulo melius ifta praecepta ad cafum electum accommodari poffint. p.371.

11) *De variis experientia probatis remediis contra frumenti vftilaginem* Auct. IOAN HENR. SCHULTHES. Varia plerumque contra vftilaginem commendantur remedia, horum praecipua Cl. Auctor recenfet, atque exinde colligit, femina cum quolibet lixiuio aquae coniuncta poffe ab hoc frumentorum morbo liberari. p.497.

12) *Quidam circa plantas defcripti inopinati habitus et variationes ab* Auct. SALOM. SCHINZ M.D. p.507.

Antequam ipſa inopinata quarundam plantarum facies, monſtroſique habitus exemplis declarantur, praemittuntur primo explicationes quaedam de interna plantarum ſtructura, de naturali earum conſtitutione, de variis modis, vnde earum varietates originem capiant; denique cauſae variationum traduntur, quae vel eſſe poſſunt internae, veluti pollen alterius diuerſae plantae piſtillo alterius adſperſus, vnde plantae hybridae oriuntur; porro aequilibrii defectus in viribus vegetationis, quo efficitur, vt quaedam plantarum partes magis nutriantur et explicentur quam reliquae. Vel externae ſunt, vt locus et clima, vbi creſcunt, atmoſphaerae conſtitutio, nutritio, laeſio ab inſectis orta, preſſio, cultura et ars hominum. His praemiſſis de anni 1760 fertilitate exponitur, denique monſtroſi illi plantarum habitus ad ſocietatem miſſi recenſentur, quorſum pertinent roſa centifolia prolifera frondoſa, centaurea moſchata floribus quatuor pedunculis concretis, tropaeolum minus ſimili modo; pira prolifera frondoſa, malum pedunculo fertili, cydonium triplex frondoſum.

13) *Obſeruationes meteorologicae anni* 1760 *collectae a* CONRADO MEIER.

XVI.

XVI.

IOSEPHI QUARIN Sacrae Caesar. Reg. Apost. Maiestatis Inf. Austr. Regim. Consil. Sanitat. et in Nosocom. frat. misericord. Physici, Tentamina de cicuta. Vindobonae, typis, Ioannis Thomae Trattner, 1761. 8. pl. 2½.

In duo capita totus hic libellus dispescitur, quorum primum plantae descriptionem et analysin chemicam continet, secundum vsum cicutae declarat. Magna inter botanicos circa plantam hanc nostram hallucinatio, nec minor fere inter eosdem de certa p. 6. nominis definitione fuit controuersia, siquidem BAUHINUS cicutam maiorem, CLUSIUS cicutariam maiorem vulgarem, ROYEN conium, cicutam TOURNEFORTIUS nominauit, vt vel hodienum adhuc non admodum forte facile foret, duo haec plantarum genera nomine confusa accuratius distinguere, nisi Cl. LINNAEUS proprios iisdem characteres essentiales imposuisset, et alterum sub cicutae nomine, vmbellis, folio oppositis, petiolis marginatis, obtusis; fructu subouato sulcato; alterum vero sub nomine conii caule maculato, semine subgloboso, quinque striato, vtrinque crenato, descripsisset. Chaerophyllum temulentum, cum quo facile ob similitudinem confunditur, inuolucrum habet reflexum, concauum, conium autem inuolucro polyphyllo ad horizontem posito instructum est. Porro chaerophyllum petalis gaudet cordatis, fructu oblongo leui, nec odore adeo tetro atque conium displicet.

Libra vna plantae a Cl. IACOB WELL, phar p. 12. macopaeo Viennensi, arenae balneo imposita, primum phlegmatis limpidi, insipidi, odoris paulisper

tantum fatui quinque drachmas cum femiffe exhibuit. His remotis, phlegmatis parum colorati, odoris magis fatui, naufeofi, faporis exigui, non multum empyreumatici drachmae feptem cum femiffe infequebantur. Ab vtroque color coeruleus non mutabatur. Cum ipfo hoc caloris gradu per tres horas fuftentato nil amplius prodiret, gradatim eundem Cl. WELL intendit, et laticis fufci, graueolentis, acris, odore volatilis, linguam pungentis, tres vncias totidemque drachmas extricauit. Sub prolectione huius fpiritus manifefte alcalini, latera recipientis fale alcalino volatili vndique obducebantur. Salis huius ficci drachma vna cum fcrupulo eximebatur, reliquum, aqua prius ponderata elotum duas drachmas viginti et quinque grana ponderabat, multumque cum fpiritu adhuc effundebatur, in quo difparuit. Tandem olei tenacis, craffi, nigerrimi, foetidiffimi vncia vna cum femiffe, et drachma dimidia proliciebantur. Carbo relictus ponderis trium vnciarum vniusque drachmae, per duas horas in vafe aperto calcinatus, falis alcalini poft elixati tres drachmas praebuit, terrae indiffolubilis vncia vna, et drachma femiffe remanentibus.

p. 16. Sequitur nunc caput fecundum, in quo Cl. Auctor, decem et feptem cafibus egregiam cicutae virtutem declarat. Prius autem, quam ad hos ipfos fe conuertit, feminas viris citius vtplurimum curari, tumores magnos ope remedii valde imminui, imminutos vero pertinacius quandoque refiftere, atque tumores tandem fcirrhofos plurimis fundi, paucis bona fuppuratione confumi monet.

Cafus I. II. III. vfum cicutae in tumoribus fcirrhofis declarant.

Cafus IV. V. infignem plantae virtutem in cancro oftendunt, quam Cl. Auctor in fpina ventofa et phthifi fcrophulofa non minus egregiam expertus

tus eſt, qui, vbi effectum non adeo magnum eſſe cognouit, ſequens medicamentum cum ſucceſſu exhibuit; Rec. Veron. Virg. aur. a. mj. cicutae dr. iij. bulliant per ſemiquadrantem horae colat. lib. iß. fortiter expreſſae add. ſyrup. diacod. vnc. iß. Sumat omni trihorio vnc. ij.

Caſus VI. Vir quadraginta annorum, vlceribus multis tumoribusque ſcrophuloſis, ipſaque phthiſi laborans, cicutae ope perfectam ferme ſanitatem recuperauerat, aſt noſocomium reliquit et appetitui nimirum indulſit, vnde in dyſenteriam incidit, qua mortuus eſt. p. 25.

Caſus VII. Miles bibax, cui arthriticis doloribus diu vexato ſumma tandem macies, tuſſis primo ſicca, dein purulenta, dolor pectoris acerbus, pulſus celer et ſudores nocturni ſuperuenerunt; ſolo cicutae extracto conualuit.

Caſus VIII. Iuuenis viginti annorum, ob frequentem nimis ſcalarum adſcenſum tuſſi ſicca, reſpiratione difficili et anheloſa correptus cicutam adſumpſit, qua quidem leuatum, aſt plenarie tamen malum profligatum non eſt. Id, quod tamen factum Noſter refert, poſtquam quinque lapillos duritiei oſſeae, gypſum referentes, tuſſi aeger reiecit, vſumque cicutae continuauit. Arthritidem, podagram et achores infantum idem remedium propellit. p. 27.

Caſus IX. X. Tineam, ſcabiem, quin ipſius quaſi elephantiaſis etiam ſpeciem ſola cicutae lotione fugatas ſiſtunt.

Caſus XI. Sartori viginti et quatuor annorum, qui a ſcabie retropulſa inſignem pectoris oppreſſionem, difficilemque reſpirationem contraxerat, cicuta interne ſumpta perfectam ſanitatem reddidit.

Caſus XII. XIII. XIV. plantae virtutem in vlceribus antiquis et fluore albo oſtendunt, eiusdemque

 effica-

efficaciam in vlceribus venereis, gonorrhoeis inueteratis, fiſtulis, ſinubus et haemorrhoidum doloribus declarant.

p. 37. Caſus XV. Vir, cui ſaepius haemorrhoides coecae, raro fluentes fuerant moleſtae, nouiſſime autem acerbi abdominis et craſſorum inteſtinorum dolores ſuperuenerant, ope cicutae interne, et in clyſmatibus datae, ſex dierum ſpatio conualuit. Cataractae progreſſus eodem medicamento quidem impedita, at vero perfecte curata a Noſtro non eſt.

Caſus XVI. Adoleſcentem decem et ſeptem annorum, diu iam non modo nil appetentem, ſed plurima etiam vomitu reiicientem, tumoreque in regione ſcrobiculi cordis magno, duroque ſtipatum, duorum menſium ſpatio curatum ſiſtit. Duo etiam icterici, tumorem in dextro hypochondrio offerentes, eiusdem remedii vſu ſanitatem recuperarunt.

Caſus XVII. Vir conſiſtentis aetatis, qui per longum iam tempus ventriculi et abdominis dolores, inappetentiam, anxietates et ſtranguriam paſſus eſt, durioribus tumidioribusque hypochondriis, cicuta adſumta breui conualuit. In colica pictonum, ſi nullum cetera attulerunt ſolatium, cicuta certe, vt Noſter confitetur, profuit.

XVII.

Diſſertatio inauguralis de cicuta Auctore PROIECT. IOSEPH. EHRHART Rederscheim. Alſ. A. M. Argentorati, typis Ion. Lorenzii 1763. 4. pl. 9.

Poſtquam Cl. Auctor etymologiam conii, varias variorum, de cicutae in veterum ſcriptis ſignificatas, opiniones, ſynonima atque diuiſionem in maio-

maiorem, minorem et aquaticam protulit, de genere plantae loquitur, cuius tres ſpecies ab Ill. LINNAEO recenſitas in paragrapho quinta deſcribit, in ſimulque iconem conii ROYENII L. quod nulla adhuc proſtet, adiicit. Chemice plantam examinans, deſtillationis ope phlegma pauliſper fatuum ſpiritu vrinoſo foetum, multum olei nigri empyreumatici, paucaque grana ſalis alcali volatilis obtinuit. Duplici dein modo et aquoſum et ſpirituoſum parauit extractum, ex quo vltimo reſinam praecipitauit, cuius ſcrupulum ſine noxa inſequente ieiunus adſumpſit. Succus expreſſus, et ſanguini e vena fluenti admiſtus, nullam plane in hoc produxit mutationem. Extractum modo Cl. STOERKII paratum et ſcatulae incluſum, chartaque tectum, per quinque menſes aeri liberiori expoſitum, immutatum prorſus permanſit, niſi, quod vndique ſpiculis ſalinis, frigidum quid linguae imprimentibus, in igne crepitantibus obtegeretur. Succus e radicibus iunioribus preſſus et deguſtatus, leuem ardorem, neutiquam vero dolorem, multo minus inflammationem excitauit. Ex huius ſucci vlterius chemice tractati vnciis ſeptendecim cum dimidia, ſalis alcali fixi vnciam vnam cum ſcrupuli ſemiſſe Cl. Auctor obtinuit, a ſeminibus deguſtatis et deglutitis, aeque ac ab oleo ex his preſſo, oleum amygdalarum mentiente, ſaepius per guttas adſumto, nullam vtique noxam expertus eſt.

p. 10. p. 15.

Radicem vt ſumme quoddam acre, rodendo et inflammando, reliquas autem plantae partes in narcoticorum modum agere, vt probabile Noſter adſumit, qui, poſtquam ſymptomata, adſumptionem cicutae inſequentia, ex variis auctoribus collecta protulit, eiusque antidota atque vſum externum docuit, ipſum internum priſcis temporibus notum iam fuiſſe oſtendit, varias cicutae partes ac praepa- p. 27.

rata

rata recenſet, et ſic ad extractum Cl. STOERKII deſcendit. Illud autem in variis morbis maxime rebellibus potentiſſimum eſſe remedium, non tantum variorum auctorum, nomine iam cognitorum obſeruationes, verum etiam non pauca cum eodem, a viris doctis atque quidem ſatis in arte claris inſtituta experimenta, et cum Noſtro communicata, compro-
p. 55. bant. Cl. nimirum D. GUERING vlcus cacoethicum, per quadraginta annos acri ichore madens, viginti dierum ſpatio ſola pilularum de cicuta propinatione integre non tantum ſanauit, ſed et febrim quartanam ſaepius recrudeſcentem cum ſcirrhoſo lienis tumore moleſtam in viro, leucophlegmatiam atque lienis tumorem in puero, obſtructiones abdominales in matrona aſcitica, et tumorem in regione hypogaſtrica, ex valida paſſione iliaca ortum in milite, adeo feliciter huius remedii ope profligauit, vt vel omnes integerrima adhuc ſanitate gaudeant. Cl. D.
p. 59. EHRMANN in femina quadraginta annorum plurima incommoda menſtruum fluxum praecedentia, iisdem pilulis fugauit. Cl. D. PARIS virgini febri intermittente, enormibus viſcerum abdominalium obſtructionibus, et abhinc oriunda anaſarca aſciti iuncta laboranti, aquis per congrua remedia eductis, obſtructa viſcera reſerauit, perfectamque pilularum ope ſanitatem reddidit, itemque in viro decies intra octodecim menſes apoplexia correpto, nouum inſultum auertit, ſoloque hoc remedio ſurditatem a febre inconſulte ſuppreſſa, in milite fugauit. Cl. D.
p. 62. ISAAC OTTMANN peſſimum parotidis cancrum apertum cicuta intus extusque adhibita penitus exſtirpauit, idemque malum mammam feminae dextram obſidens ita iam immutauit, vt breui perfecte aegram ſanatum iri laeta ſpes affulgeat. Cl. D. LAUTH feminam cicutae ope a fluore albo benigno vterique carcinomate, adoleſcentem vero ab vlceri-

bus

bus ſinuoſis pectoris poſt febrem pleuriticam natis liberauit. Ophthalmia pertinaciſſima a Cl. ZIEGENHAGEN extracti cicutae adſumtione ſubacta eſt. Vlcera cancroſa venerea glandis penem, partemque praeputii internam infeſtantia, ſpiritu Suieteniano aliisque mercurialibus fruſtra exhibitis, cicuta ſanauit. Ipſe Cl. Auctor in obſtructionibus abdominalibus, vomituritionibus, morbum acutum inſequentibus, obſtructionibusque ab hydrope remanentibus, non minus efficacem remedii virtutem atque potentiam expertus eſt. Non aeque tamen felicem ſemper cicutae effectum eſſe, variae variorum in vltima paragrapho nominatorum, quin Noſtri etiam obſeruationes comprobant. Confitetur enim Cl. Auctor, ſe varios vidiſſe morbos, in quibus cicuta nullum plane effectum ederet. p. 68.

XVIII.

Diſſ. med. Dubia cicutae vexata Praeſid. IOH. HENR. LANGE Reſp. *Ioh. Gottwerth Müller*, Hamb. Helmſtadii 1764. 4. pl. 4.

Cum plures hactenus libellos egregiam cicutae virtutem illuſtrantes recenſuerimus, non poſſumus non, vel et talem adducere, in quo tantum abeſt, vt proficuus ipſius vſus collaudetur, vt potius pluribus difficultatibus non modo preſſus, verum etiam vt ſuſpectus, incongruus atque nociuus reiiciatur. Poſtquam enim Cl. Auctor de minus promta remedii operatione conqueſtus eſt, tutum ipſius vſum nequaquam ex eo aeſtimandum iudicat, quod non illico ſemper lethalem effectum producat, cum et inter venena multa ſint, quibus ita ſenſim corpus adſuefieri poſſit, vt omnem veneni indolem p. 9.

exuiſſe

exuiſſe videantur, quae tamen poſt longum demum temporis interuallum, ex quo ingeſta fuerunt, ſuam nocendi potentiam, machinae humanae detrimen-
p. 11. tum pariendo, commonſtrant. Iucunditati, cui medicus conſulere, ex praecepto ASCLEPIADIS tenetur, in noſtro medicamento, tam graueolentia et guſtus malignitas, quam ipſa plerorumque aegrotantium a pilulis auerſatio contrariantur.

Generalibus his praemiſſis, ad decantatae, in plurimis debellandis aegritudinibus, plantae virtutis examen Noſter deſcendit, et primum, quid in venereis morbis poſſit, diſquirit. In his, vt ex caſi-
p. 12. bus a Cl. Auctore prolatis patet, ter profuit, quinquies autem fruſtra non modo adhibita fuit, ſed et in vno alteroue ſubiecto tot mala intulit, vt ab eius propinatione abſtinere et ad alia confugere remedia, neceſſitas exigeret. In arthritide laudabiles
p. 18. nunquam, damnoſos ſaepe effectus exſeruit. In ſcabie externus vſus profuit, qui in capitis tinea id effecit, vt pediculi enecarentur, vnde inter anti-
p. 20. pedicularia plantam referendam eſſe Noſter exiſtimat. In vlceribus quam plurimis, feminam nondum menſtruatam excruciantibus, iuuamen non attulit, quin potius maiorem pruritum, acerbioresque do-
p. 21. lores excitauit. Scorbuticorum nemini ſanitatem, nec coecorum cuipiam dulciſſimum viſus ſenſum
p. 26. reddidit. In quatuor aegris, ſcirrhis laborantibus, pilulae ad deperditae recuperationem ſanitatis nihil, ad variorum vero malorum geneſin nonnihil, contulerunt. Id quod fatum etiam femina, cuius mammam cancer apertus occupabat, experta eſt. Finem prius quam ſcriptiunculae imponit Cl. Auctor, ope ſalis vrinoſi in partes vrinarias cicutam agere, atque exinde in harum affectibus aliquid poſſe exiſtimat. At vero quum vel alia vtique tutiora, quae id efficiant, proſtent, ad haec potius, quam ad remedium dubium et anceps confugiendum eſſe.

XIX.

XIX.

ANTONII DE HAEN, S. C. R. A. Maieſtatis Conſiliarii et Archiatri, nec non Medicinae in hac alma et antiquiſſima Vniuerſitate Profeſſoris Primarii, Pars quinta rationis medendi in noſocomio practico, quod in gratiam et emolumentum medicinae ſtudioſorum condidit MARIA THERESIA, Auguſtiſſima Romanorum Imperatrix, Hung. Bohem. etc. Regina etc. Editio ſecunda Viennae Auſtriae, ſumptibus Hermanni Ioſephi Krüchten. MDCCLXIII. 8 mai. pl. 14½. Pars ſexta, ib. eod. pl. 20½.

Librorum, qui ad nos pertinent, huc vsque editorum copia factum quidem fuit, vt operis huius, ad octauam vsque partem ab Ill. Auctore iam continuati, paulo ſerius, ac debebamus, continuatam quoque epitomen lectoribus noſtris nunc tradamus: has tamen binas indicatas partes, ante tres annos iam editas, in praeſenti perluſtrabimus, de reliquis quam proxime expoſituri.

Eodem modo, quo olim coeperat Cl. Auctor *), ſuas de morbis captas obſeruationes exhibere pergit, ideoque *primo quintae partis capite de febribus cum exanthematibus, quae petechiae et miliaria vocari ſolent*, agit. Ex prioribus aeque huius libri partibus, ac ſingulari, quem *de febribus* edidit **), commentario conſtat, ipſum de modo dictis exanthematibus hanc alere ſententiam, quod vix non ſemper prauam ſequantur medendi methodum, neque vix vm-

*) Comment. noſtr. Vol. IX. P. I. p. 85.
**) ibid. P. III. p. 463.

vnquam critica haberi queant. Eundem igitur in finem ſeptendecim hiſtorias aegrorum, exanthematibus iſtis correptorum, hic loci enarrat, interſperſis, vt ſemper ſolet, de quolibet morbo iudiciis, indeque euincere conatur, exanthemata haec vel certe tantum ſymptomatica fuiſſe; licet per experientiam ipſe nunc concedere coactus ſit, interdum obueniſſe, quae aut ſponte, aut contagio, nata fuerint, principem tamen morbum haud leuarint, eo potius
p. 3. ſimul acerbiore facto. Itaque cum febris grauior eſſet, in quadam aegra quinto iam morbi die, petechiis cutem occupantibus, venam ſecare non reformidauit. Sanguis etiam miſſus cruſtam exhibuit rubra ipſius parte denſiorem, et aegra nono morbi die per vrinam atque tranſpirationem prorſus iudicata viſa fuit, petechiis hactenus perſiſtentibus. Eadem vero aegra poſt octiduum, tenera carne vitulina veſci coepta, in eandem febrim relabente, alteroque noui huius morbi die miliaribus albis erumpentibus, ſanguinem tamen bis Noſter miſit, denſiſſimo corio tectum, exanthematibus inde non mutatis. Integra denuo morbi criſis ſequi viſa fuit, die a primo ſui initio viceſimo ſeptimo; biduo tamen elapſo, tertia vice febris adorta fuit aegram, ſanguine autem et nunc coriaceo bis iterum miſſo, die quarto et quinto prorſus tandem iudicata fuit, aluo, vrina, ſudore, exanthematibus hac vice non
p. 5. accedentibus. Iſta vero, quae antea adfuerant, ſponte fuerant oborta, miſera nimirum aegra, in loco frigido frigidaque tempeſtate iacente, neque calidioribus remediis vſa. Morbi interim breuibus iam repetitam hiſtoriam cautos facere debere medicos Cl. Auctor recte monet in certitudine de morbo vere ſuperato habendo, Contagio quidem ſuſcipi et propagari poſſe petechias et miliaria, vi-
p. 11. dit, aegros tamen non niſi praediſpoſitos inde affici putat,

putat, ſimili modo, quo variolarum morbillorumque ſe habet contagium. In morbis malignis largiorem corticis peruuiani vſum in ſuperioribus huius libri partibus iam commendauerat. Ex variis, quibus illum dedit, aegris vnam hic loci commemoremus, in qua purpura rubra nono morbi die retrogreſſa fuerat cum intermittente pulſu, quem aluus quidem crebrior cum morbi leuamine exceperat, inſolita tamen permanente debilitate, quam vero cortex ille ſtatim propinatus ſuſtulit, paucis modo poſt redeuntibus maculis. Virium hanc quidem proſtrationem ab euaneſcente iſto exanthemate ortam fuiſſe largitur Noſter, iſtud tamen plane ſymptomaticum fuiſſe inde colligit, quoniam, vti in omnibus reliquis aegris ſimilibus, creſcente morbo ortum fuerit, ipſumque deinde poſt quartum a retroceſſione diem demum redierit, aliqua iam criſi per aluum facta, viribusque iam corticis ope prorſus redintegratis. Sub finem huius capitis aliquam horum aegrorum init rationem aſſeritque, ſpatio ſex cum dimidio annorum illos ſeptendecim tantum in noſocomio practico dicto petechiis aut miliaribus affectos fuiſſe, ex usque vnam partem antea iam, quam in illud delati fuerint, exanthematibus iſtis laboraſſe, ex omnibus illis autem in duobus modo ſponte natum fuiſſe exanthema, in reliquis autem vel contagium, vel peruerſam medendi rationem, in cauſa fuiſſe. p. 24. p. 31.

Secundum caput obſeruationes *de hydrope et tympanitide* continet. Iam olim in quarta huius operis parte contra Cl. MORAND aliosque chirurgos Gallos diſputauerat, ſententias eorum de hydrope cyſtico dicto per latum abdominis vulnus ſaccique conſumtionem curando, impugnans. Variis nunc obſeruationibus denuo comprobat, illam medendi rationem vel difficilem et periculoſam eſſe, vel quoque vix vmquam locum habere poſſe. In quodam p. 36. p. 46.

aegro totum omentum, in ingentem molem degenerans, omnem fere abdominis cauitatem impleuerat. A nimio per diem calidiſſimum continuato motu, ſubitoque veſperi ad ventrem admiſſo frigore potuque gelido hauſto, omenti ventrisque pinguedinem antea fuſam, deinde in talem maſſam irreſolubilem abiiſſe, ex ſimilitudine cum *Ruyſchiana* quadam ob-
p. 66. ſeruatione, ſuſpicatur. Ipſam vero naturam interdum commemorata iam methodo monſtrare viam, ſatis notabili caſu probat feminae grauidae, in qua tumor ab vmbilici dextro latere haerens neque adeo magnus viſus, pus manifeſto fluctuans exhibens, incidebatur, vulnere poſtea aliquoties dilatato, donec, omni tumore eiusque duritie euaneſcentibus, ipſum, poſt quatuor a partu edito menſes ſponte coiret. Paulo poſt aegra, denuo grauida facta, ſequenti anno feliciter peperit.

p. 70. In ſequenti, quod *tertium* eſt, *capite* nonnulla *de hydrope pectoris* proponit, eumque morbum et cognitu et curatu difficillimum indagat. Poſtquam igitur HIPPOCRATIS aliorumque ex recentioribus medicorum opiniones de hoc morbo eiusque
p. 88. curatione recenſuit, de paracenteſi tandem aſſerit experientia duce, plures aegros inde magis leuatos, quam integre curatos fuiſſe, illam tamen operationem cum imi ventris tum thoracis, reliquis auxiliis ſaepius praeſtantiorem eſſe; ſiue morbi cauſa prorſus tolli queat, ſiue ipſius tantum ſymptomata inde mitigentur; cum medicamenta non raro nihil vel parum agant viresque corporis infringant.
p. 94. Quando autem per ſcarificationem morbum mitiorem reddere ſuſcepit, ad auertendam gangraenam ſaturato corticis peruuiani fotu vſus fuit; quin et aliquando tam felici eſſe ipſi contigit, vt cancroſam feminam hydrope, et aſcite et intercute, ſimul laborantem, ab vtroque hoc malo liberaret corticis

peru-

peruuiani vſu, quem tamen contra cancrum modo ipſi dederat. Egregie poſtea de ſignis hydropis pectoris diſputat morbique ideam atque decurſum ex obſeruationibus delineat, quas in aegris eorumque deinde cadaueribus fecit, inter ſe collectis, licet denique concedat, ſubdolum omnino eſſe morbum, ab initio, dum curam admittere poſſet, difficillime cognoſcendum, ſique mature ſatis detegatur, paracenteſi optime iuuandum, ſub ambiguo autem ipſius iudicio, diureticis, diaphoreticis purgantibusque remediis debellandum, cum ex eorum effectibus intelligere breui poſſimus, morbus ille, an alius, adſit? p. 97.

In *quarto* poſtea *capite de epilepſia et conuulſionibus* differit. Attentum eſſe iubet medicum ad ſymtomata, quae vel aliquandiu, vel mox ante paroxyſmum aggrediantur aegrum, vt, niſi cauſa proeguмena tolli queat, vel certe procatarctica auferatur, illa interim veluti ſopita permanente. Hoc modo miſeram talem aegram ſimul grauidam adeo iuuit dato repetitoque emetico, vt morbus per integrum decennium ſileret. Ante paroxyſmum nauſeae, et in illo vomitus, obſeruati fuerunt. Imminentes quidem poſtea inſultus aegra interdum praeſentiens, illos tamen miſturae ope ex tinctura ſalis ammoniaci, caſtorei, ſuccini et aſae foetidae paratae et cum vino ſumtae, penitus compeſcuit. Puerum ſexennem, ex terrore in diriſſimum huius morbi genus incidentem, poſt multa incaſſum data remedia, opio multa cum circumſpectione ante paroxyſmum dato, feliciter ſanitati Noſter reſtituit. Aegrum ſomni potius, quam vigiliarum tempore morbo capi, ſomnumque ſtertoroſum ſoporem magis, quam ſomnum naturalem eſſe animaduertens, opium dederat vt, neruos redderet inſenſiles, ne a cauſa morbi, licet ignota, irritarentur. Poſt aliquod autem tempus alio morbo, dyſenteria, periit. p. 117. p. 121. p. 127.

riit, in eiusque cadauere nodus durus neruo diaphragmatico in medio ſuo itinere arcte circumcretus aliusque ſimilis illi, eius loco, vbi in diaphragma abiturus erat, cum thalamis opticorum emarcidis, inuentus fuit. Sub finem huius capitis valde dignos memoratu caſus refert Ill. Auctor, de vafris ſceleſtisque hominibus morbum iſtum ſimulantibus.

p. 142. In *capite quinto*, quas *de calculo, vua vrſi, lithontripticis dictis*, collegit obſeruationes, tradere vlteriusque exponere nunc pergit. Herbae illius ſingulares contra calculi incommoda vires, olim iam, vti conſtat, plus ſimplici vice commendauerat, easque nunc continuato vſu comprobatas ſe vidiſſe narrat perque recenſita exempla aſſerit ita, vt morbus, vua vrſi non ſopitus, ſaepius quoque per lithotomiam curari non poſſit, vel veſica nimirum, vel vreteribus, vel ipſis renibus, ab indole naturali nimium iam recedentibus, quippe quod vitium, nec per calculi ſectionem, tolli
p. 147. queat. Inter alia exemplum, ad hanc claſſem pertinens, adducit viri, iſto morbo extincti, in cuius cadauere magnos renes pure plenos, ampliſſimos vreteres, adeo vt ſiniſter inteſtinum colon amplitudine ſuperaret, veſicam contractam et vlceroſam, cum calculo fere quatuor vnciarum, inuenit. Interim tamen accidere obſeruauit, vt vel nimis tarde agat vua vrſi, vel non ſatis, ita vt ſectio tum ſuadenda ſit, ne a calculo vrinoſi ſyſtematis partes nimium degene-
p. 160. rent laedanturque. Aliquando etiam, poſt ſectum calculum, vulnere iam clauſo, illius remedii vſus et neceſſarius et proficuus fuit. Cum foetente vrina enim glutinis illius, quod calculum comitari ſolet, quin et puris copia inſignis exierat. De ramentis illis calculoſis ſaepius a talibus aegris cum vrina excretis monet, ne ſoluti calculi ramenta habeantur, quum nihil aliud videantur eſſe, quam corpora, a terreſtri glutinoſaque materie, quae calculoſorum

maſſa

maſſa ſanguinea in genere inquinata ſit, in veſica tantum orta et in hanc formam mutata; quum talia etiam ſponte in matula concreſcere conſtet. Examinat deinde famoſum illud remedium anglicum, Stephenianum dictum, quod nec ſatis efficax neque ſemper tutum eſſe putat. Aquam calcis etiam, cum p.181. aequali lactis copia, interdum contra calculum feliciter ſe adhibuiſſe perhibet; in genere tamen fatetur, remedia vere lithontriptica dari nulla; calcem tamen et potiſſimum vuam vrſi egregia nihilominus eſſe remedia, quum aeger inde a doloribus ſpaſmisque aeque liber eſſe ſoleat, ac ſi nullum calculum gerat. Num eo forſan id, quod calculo applicatum dolores gignat, in humoribus, aut viis vrinariis obuium, dematur, abſorbeatur? quaerit.

De aneuryſmate olim quidem iam egerat Cl. Au- p.185. ctor, nunc autem *in ſexto capite,* quod huius partis eſt vltimum, de eodem pergit exponere. In binis ante annum tum ſimplici compreſſione, tum operatione, curatis aegris conſtans permanſit curatio, praeter id, quod, tempeſtate mutata, de ingrata quadam, arteriam illam afficiente, titillatione conquerantur. Quam facile vel exercitatiſſimum chi- p.187. rurgum fallere poſſit aneuryſma immo vero externum, binis caſibus quam maxime memorabilibus confirmat Noſter. In vno aneuryſma ad poplitem ortum ſimulauerat abſceſſum, qui pure plenus et apertus purulentam materiem cum pauco ſanguine fudit, poſt ſextum vero diem, improuiſa orta haemorrhagia lethali, aegro funeſtus fuit. In altero tu p.193. mor in ſiniſtro thoracis latere, vbi cartilagines infimarum coſtarum prope ſternum vniuntur, ortus fuerat durus non pulſans, in verum tranſiens abſceſſum, quo aperto et pure emiſſo, ingens ſubeſſe aneuryſma, nunc demum eius ſigna docuerant. Clauſo vulnere, tumor imminutus quidem, tamen vehementi pulſa-

p.201. tione, quid ſubeſſet, ſatis docuit. Aliud arteriae popliteae aneuryſma legimus, quod cruris ſuper genu poſtulabat amputationem, exitioſotamen ſan-
p.209. guinis profluuio exceptam. Interna aneuryſmata ſaepius in Auſtria obueniunt medicis, iterata venae ſectione, copioſo ſeri lactis vſu cum nitro tartarique cremore combinato inprimis mitigata ab Ill. Auctore.

Sexta huius operis *pars* ſeptem abſoluitur capitibus, quorum *primum de cardialgia chronica* inſcribi-
p. 3. tur. Grauem hunc morbum diuidit Noſter in *protopathicum* et *deuteropathicum*; illum, in quo ventriculus ipſe cum pyloro in cauitate ſua ſubſtantiaque afficitur, hunc vero, cuius cauſa aliis in locis haeret; ideoque longum variarum ſedum cauſarumque
p. 6. catalogum recenſet. Diuturnitas morbi eiusque pertinacia illum ſaepius quidem eam in ſententiam adegerunt, ac ſi ſcirrhus aliqua in parte, igiturque morbus curationis expers eſſet, plures tamen eo affectos aegros ſanitati reſtituit, BOERHAAVII conſilium ſequutus, ſecundum quod ventriculi regioni emplaſtrum de ladano vel diabotonon cum camphora, opio, balſomoque peruuiano diu impoſuit; miſturam porro ex aqua, ſpiritu, oleo atque ſyrupo menthae cum lapidibus cancrorum laudanoque liquido SYDENHAMI paratam exhibuit, interpoſitis, ſi neceſſum viſum fuerit, lenioribus purgantibus, aut ſi acidum redundaret, pilulis RUFFI, cum gummi ammoniaco copioſoque ſapone veneto ſimul datis; tandemque electuarium ex cortice peruuiano, camphora, myrrha cum ſyrupo diacodii et menthae propinauit, exulantibus per curationis tempus lacte, caſeo aceto vinisque acidis, obſeruataque diaeta alcaleſente. Quamuis autem multos aegros iam dicta methodo, per aliquod tempus continuata, ab
p. 10. hoc morbo liberauerit, alios tamen frequentes ipſi quo-

quoque obueniſſe candide fatetur, quos curare non potuit, ſcirrhoſa nimirum aliqua labe in ventriculo, pyloro, oeſophago vicinaque aliqua parte praeexiſtente, niſi forte ſub primum ipſius initium aduocatus fuerit, in quo leniſſimis reſoluentibus, longo potiſſimum mellis vſu, naſcens hoc malum poſſet tollere. Varias deinde eiusmodi enarrat obſeruationes, ex quibus inter alia notatu digna id apparet, quod in eo caſu, vbi cauſa vel in pyloro, vel pone illum haeſit, ingeſtorum vix mutatorum vomitus crebrior in aliis adfuerit, in aliis autem minime; prius tamen phaenomenon frequentius occurrerit altero; et quod plurimis in cadaueribus ventriculus maxime diſtentus ſaepiusque e naturali ſitu dimotus, inuentus fuerit. Variant autem de amplitudine ventriculi aucta obſeruationes: is enim illa modo ſola, modo etiam craſſitie, immutatus obuenit ſecantibus. Qua nunc argumenti ſimilitudine commotus in illud doctrinae obſtetriciae caput digreditur Cl. Auctor, num vterus grauidus craſſior fiat, nec ne? ſingulari que enarrata obſeruatione probat, ſuam illum creſcendo haud amittere craſſitiem. p. 13. p. 26.

Secundum porro *caput de vario hydrope ac tumore abdominis* recentiores Ill. Auctoris exhibet obſeruationes, quarum prima refert de virgine triginta annorum, poſt febrim quartanam male curatam, tumore in ſiniſtro hypochondrio, deinque hydrope aſcite affecta et praeter opinionem, magna puris copia ex pectore prorumpente, ſuffocata. In cadauere deinde aperto tubam Fallopianam ſiniſtram in tantum abiiſſe tumorem conſtitit, qui adhuc dum, poſtquam paulo ante mortem viginti quatuor librae liquoris non aquoſi, ſed gelatinoſi, per paracenteſin eductae fuerant, duodeuiginti libras albi purulenti liquoris, et alius minor ſaccus in illo maiore incluſus quatuor libras fuſci, tenuioris ac turbidi liquoris p. 36.

 con-

continebat, ipſa tubae ſubſtantia craſſiore facta in-
p. 40. tusque a pure eroſa. Quum vero nulla praeceſſiſſet inflammatio, puris tamen tanta copia non in hac tuba ſolum, ſed pulmonibus quoque ad efficiendam vsque ſuffocationem adfuerit, ſuam olim in ſecunda huius operis parte prolatam ſententiam de naturali quadam humorum diatheſi inflammatoria, ideoque ſpontanea puris generatione, inde confirmari, Ill.
p. 43. Auctor exiſtimat. In alio huic ſimili exemplo vtraque tuba tumefacta erat, omnibus generationi inſeruientibus partibus ab indole naturali valde alienis factis. Cuius aegrae atretae occaſione aliud talis virginis exemplum additur valde memorabile, ex quo illud tantum notamus, quod FABRICII AB AQUAPENDENTE conſilium, hymenem recta ea-
p. 60. que vnica ſectione aperiendi, recte taxetur. Quam incerta ſaepe ſint morborum ſigna diagnoſtica, aliis exemplis Noſter probat, in quibus hepatis et lienis viſcera, quoad molem ſuam nimium aucta, hydropes cyſticos interdum ſimulauerint, interdum quoque aſciten effecerint. Sub finem huius tandem capitis caſum omnino memoria dignum tumoris cyſtici, in abdomine orti et in ſuppurationem tranſeuntis, fuſe deſcribit ſuamque de puris ortu opinionem eo vlterius firmare annititur.

p. 75. Aliud nonum, quod huius partis *tertium* eſt, *caput de hydrope pectoris* exponit. Ex nimio haemorrhoidum fluore vir triginta annorum, olim melancholicus, in tuſſim ſiccam et moleſtam, aſciten pectorisque hydropem inciderat, tympanitide ſimul laborare viſus, quum abdomen expanſum, ſi percuteretur, ſonum ederet, id, quod tamen ab omento in oblonga et inaequalia tubera degenerante ideoque peritonaeo ad inteſtina ſatis ſe applicare impedito, inteſtinisque in vacua ibi facta ſpatia intrantibus, prouenire viſum fuit. Prae aliis notari meretur,
quod

quod totum corpus ſanguine vacuum deprehenſum fuerit, corde tantum ſanguine grumoſo pleno paucoque ſanguine ad principia maiorum vaſorum reperto. Pulmones quoque, licet duris et quaſi cartilagineis tuberculis atque pure intra illa pleni, tamen nullibi pleurae accreti erant. Alius aeger, olim calculoſus, ab illo tempore, quo remedio quodam vſus, a calculi cruciatibus liber fuerat, nunc de pectoris anxietate, tuſſi moleſta, cum aliquo cruoris ſputo et tumore pedum, coepit conqueri. Ea autem, quod ex praecipuis hydropis pectoris ſignis eſſe iudicatur, anxietas nimirum, a primo capto ſomno iam aegros aggredi ſolita, ita vt lectum euitaturi in ſedili ſeſe collocent, in hoc quidem aegro etiam ab initio morbi praeſens, in vltimis tamen quatuordecim vitae diebus eum deſeruerat, vt placido ſommo frui poſſet, iisdem vero anxietatibus nocturnis nunc in diurnas immutatis, aegrumque vel in ſedili poſitum inuadentibus. In alius etiam aegri, phthiſi pulmonali extincti, cadauere inſignis quoque hydrops pectoris inuentus fuit, qui antea, ab iſto quaſi inuolutus et abſconditus, non detectus fuerat; ita, vt quam fallacia ſaepe ſint morborum ſigna, ex vtraque hac hiſtoria appareat. p. 85. p. 91.

Quartum, quod ſequitur, *caput problemata et difficultates* exhibet. Quum mirabilia omniſque ad cognitas humanae vitae leges explicationis expertia Ill. Auctor referat, recte ab initio monet, quam neceſſe ſit, vt cognitionis noſtrae arctis limitibus circumſcriptae memores, praepotentem vitae auctorem demiſſime veneremur. Aliqua tantum breuibus inde repetere, recenſionis limites iubent. Feminae quinque et ſexaginta annorum infeliciter, loco venae, inciditur arteria humeralis, ortum autem inde aneuryſma prudenti tollitur operatione. Exiguum ſequitur ſanguinis profluuium et febris al- p. 95. p. 101.

tero die insurgens modica venae sectione compescitur, aegra tamen, horis quadraginta vna ab operatione elapsis, subito exspirat, ab vnciis duabus sanguinis in basi cranii effusis inque cadauere inuentis, nulla alia mortis causa reperiunda. Quamuis autem fortis atque durus pulsus paulo adhuc ante mortem in vtroque brachio deprehensus fuisset, omnia tamen corporis vasa, et arteriae et venae, omni
p.111. prorsus sanguine vacua erant. Simile porro, sed longe mirabilius exemplum legimus hominis arthritici, pulsum semper fortem durumque tangenti digito offerentis, nullas euacuationes passi, naturalium potius, vt sudoris, vrinae, alui, vltimis vitae diebus, plenarium experti defectum, in cuius tamen cadauere omnia vasa quin et maiora ampla quidem, sed flaccida, *nihil, quam filum, siue chordam tenuem, albam, polyposam,* crassitudine inaequalem et in maxima sua diametro vix sesqui lineae, gerentia, immo vero *cor ipsum crassum, pallidum, vacuum, habens tantummodo dextra in auricula sinuque quid polyposi et in sinu sinistro pauculum grum si cruoris,* inuenta fuerunt. Vtraque pectoris cauitas nullum quoque sanguinem, sed multam aquam conti-
p.161. nuit. Vnicam adhuc modo ex hoc capite adducamus obseruationem, quae, nisi de Ill. Auctoris fide atque candore satis constaret, vix ac ne vix quidem credi posse videretur. Iuuenis nimirum vndeuiginti annorum in nosocomium delatus, debilis, dolorem lateris dextri, respirationem difficilem, tussim frequentem, sitim, aluique obstructionem cum pulsu celeri debilique passus, post quinque septimanas anxietate ingenti correptus eiusque hora duodecima extinguebatur. Cadauere aperto, omentum vel nullum, vel dubia eius vestigia aderant; intestinorum autem omnium externam tunicam in toto ipsorum ambitu a reliquis ita secessisse videbant secantes,

vt,

vt, vno in loco perſciſſa hac tunica extima, *digito ſub illa poſſent perambulare circum totum inteſtinum, ipſiusque inteſtini ex hac vagina educti portionem attrahentes, euaginare omnino inteſtina ex ſua tunica externa, ſine vel minima laceratione.* In eandem quoque tunicam meſenterium et meſocolon abierat, vt vnam referret membranam. Ea ſententia anatomicorum confirmari inde viſa, quod externam inteſtinis tunicam largiatur meſenterium et meſocolon; et quod ab hac tunica naſcantur coli ligamenta: haec enim manſerant in illa euaginata.

Quum calculoſus morbus in Auſtria endemius p.171. eſſe ſoleat, crebrior etiam inde Noſtro datur occaſio et ſymptomata eius, et optimum ei medendi modum, obſeruandi, quare *quintum caput* denuo *de calculo veſicae vrinariae* et *lithotomia* agit. Quamuis vuae vrſi et aquae calcis cum ſapone vires ſaepius egregias expertus fuiſſet Cl. Auctor, calculum tamen ſemper remanere intelligens, varios aegros iſto malo laborantes dexterrimo Regiae Principis Lotharingiae chirurgo, Cl. CAMBON, qui per aliquod tempus Viennae commorabatur, tradidit, vt iis calculum ſecaret ad methodum *fratris* COSMI, ſub cuius auſpiciis iam olim Pariſiis hanc operationem ipſe frequentius praeſtiterat, Feliciter is quoque ſecuit ſex aegros, et alios quinque Cl. LEBER, Profeſſor Chirurgiae Viennenſis admodum clarus, ex quibus vnus tantum, puer quinquennis, nec ab operationis vi, ſed, vti videtur, a ſcirrhoſa glandularum viſcerumque imi ventris labe, poſt ſexaginta dies periit; reliqui autem omnes perfectae ſanitati reſtituti fuerunt. Fuſius itaque et operationis modum cum cautelis neceſſariis, et hiſtorias illorum aegrorum, recenſet, illamque methodum eximiis laudibus extollens, omnibus reliquis praefert. Licet autem felicem, quem is enarrat, curationis exitum negare

noli-

nolimus, chirurgorum potius illorum dexteritatem miremur, noſtram tamen adhucdum mittere non poſſumus ſententiam, quod cultri lithotomi occulti ſeu abſconditi dicti vſus non ideo nobis tutus et certus eſſe, videatur, ac alius communis, chirurgi tantum manu in ſpecillo ſulcato dirigendi. Vtilia tandem addit Noſter corollaria, noſtris tamen limitibus, quae repetantur, ampliora.

p. 239. *Sextum caput de cranii vſtione in pertinacioribus capitis vitiis* Cl. Auctoris et cogitata et obſeruata continet. Plurium ab initio tum veterum, cum recentiorum, auctorum de hac medendi ratione ſententias is recenſet, binosque addit caſus aegrorum, in quibus iſta fuit adhibita, ſed infauſto euentu. Quum enim a tot tantaeque famae viris ferri candentis vſum non innoxium ſolum, ſed egregii etiam effectus eſſe legiſſet, in adoleſcente duodecim annorum ruſtico, robuſto, amauroſi affecto, illud tentabat, cranio antea denudato, ſed aeger non ſolum inde non leuabatur, ſed quarto etiam die, ſine vllis praegreſſis malis ſymptomatibus, inopinata morte extinguebatur. Inſtituta anatome docebat, cranium leuiter modo tactum fuiſſe igne; internum iſtud tamen leuiter fiſſum, meninges inflammatae, et dura mater ea parte, qua vſtum locum reſpiciebat, ſuppurari iam incipiens, cerebrum autem integerrimum, nec vllae in ipſo aut oculorum neruis amauroſeos cauſae, apparebant. Ventriculus inſuper, praeter pylori regionem, valde inflammatus et duobus in locis gangraenoſus, pulmones autem vndique vehementer accreti erant; neque in pulſu tamen, nec in reſpiratione, dum viueret aeger, vel minimum morbi ſignum obſeruatum antea fuerat, ſeſqui hora ante mortem tantum excepta, qua is in vomitum olim iam ipſi familiarem inciderat, ſuperueniente roncho ſubitaque
p. 264. morte. Funeſtus iſte, vti alius quoque ſimilis in

vir-

virgine viginti annorum obſeruatus, illius operationis effectus, vti et experimenta in multis aliis cadauerum craniis cum cauterio facta, tentamen hoc periculoſiſſimum, neque vix vmquam admittendum eſſe, Noſtrum docuerunt.

Septimum denique, quod huius partis vltimum p.287. eſt, *caput de peculiari quorundam medicamentorum virtute* agit. Aegro cuidam calculoſo, plures minores calculos per vrethram interdum excernenti, illud datur conſilium, vt per longius aliquod tempus, deinde, ſolamine inde percepto, quater per annum quatuordecim dierum ſpatio, infuſum herbae ononidis, ex ipſius pugillo cum ſemilibra aquae pauxillum cocto, quouis mane bibat. Conſilio huic parens prorſus liberatur a calculi cruciatibus, nec in eius alio poſtea morbo extincti corpore diatheſis calculoſae ſigna reperiuntur, praeter renem dextrum quadruplo maiorem atque ſiniſtrum quadruplo minorem. Alium aegrum iuuit quidem, ſed non curauit, raphani hortenſis raſi et cum oleo oliuarum miſti, ſemicochleare quotidie aſſumtum. Verbenae p.292. communis flore coeruleo herba collo appenſa et eiusdem aqua ſtillatitia ad vncias quatuor cum ſpiritus vitrioli guttulis quatuor per diem data, cephalaeam idiopathicam viſam valde pertinacem, et contra alia adhibita remedia rebellem, ab initio leuiorem reddidit deinque, ipſius ſpiritui mixtura ex ſpiritu frumenti cum mercurio ſublimato ſubſtituta, continuato vſu ſuſtulit. De foliis aurantiorum tandem diſſerit p.305. Cl. Auctor. Ab amico quodam, Cl. WESTERHOFF, Poliatro Hagano, remedium acceperat ab inuentore primo arcanum habitum, vt experiretur, num conuulſiones tolleret? Quum eo tempore eximias illius vires teſtaretur experientia, Viennam venit Cl. WINCEL, chirurgus in curandis oculorum morbis famigeratiſſimus, qui, huius tentaminis famam percipiens,

cipiens, Nostro persuasit, arcanum illud non nisi folia aurantiorum continere, cum decocti sub forma cum potu chocoladae dicto, tum in puluere simili potui admiscendum, vtiliter exhibenda. Alius quo-
p.310. que medicus et poliater Haganus, Cl. VELSE, hanc decocti illius formam cum Cl. Auctore communicauit. Rec. *Fol. aurantiorum numero centum et viginti (id est circiter vnciam vnam et drachmas sex) in aquae pluuialis vnciis viginti decoque spatio duarum vel trium horarum, vase clauso; colato adde vini rubri vncias decem, sacchari quantum sufficit ad gratiam. Sumat aeger bis, ter, quater, prout necessitas iubet, vncias tres, quatuor quotidie, aut solas aut mistas cum leui chocolada.* Decocti huius quidem vires egregias Noster expertus, certas tamen illas in primis contra epilepsiam aeque, ac verbenae, paulo antea commemoratas, nondum adhuc determinare audet, sed prudenti aliorum medicorum obseruationi atque examini hanc et alias nuperrime factas obseruationes multo cum can-
p.314. dore et honestatis ac veritatis sensu relinquit.

XX.

Flora Virginica, exhibens plantas, quas D. D. IOHANNES CLAYTONUS in Virginia crescentes obseruauit, collegit et obtulit D. IOH. FRED. GRONOVIO cuius studio et opera descriptae et in ordinem sexualem systematicum redactae sistuntur. Lugd. Bat. 1762. 4 mai. Alph. I. pl. 1½. c. mappa geograph.

Plantarum, a Cl. CLAYTONO in Virginia lectarum, sicca specimina accepisse IOH. FRED. GRONOVIUM, eosdemque examinasse, rariorum chara-

characteres indagasse, et methodo sexuali dispo-
suisse, ex Flora Virginica duabus in partibus an. 1743 edita, compertum habemus. Cum vero in iisdem non omnes Virginiae stirpes notatae essent, atque CLAYTONUS indefesso studio in colligendis hisce continuauerit, ex eius donis tertiam quidem partem parauerit, eidemque appendicem, aliorum botanicorum, vt COLDENII, MITCHELII, in plantas Virginicas obseruata, continentem, addiderat GRONOVIUS, attamen desiderio botanicorum incitatus, vt defectu exemplarium priorum partium permotus, nouam potius editionem edendam curauit, aliis autem negotiis nimis occupatus, huius in lucem mittendae curam filio, LAURENTIO THEODORO, commisit. Eadem itaque methodo, quae in priore editione habita fuit, recensentur omnes, a CLAYTONO transmissae plantae, atque nouiter obseruatae suis locis inseruntur prioribus, eaedemque non solum nominantur, ac, si necesse visum fuit, describuntur, sed etiam in prima editione enarratae plantae saepius illustrantur magis atque curatius determinantur; vt hinc botanicis grata omnino ac vtilissima existat altera huius Florae editio. Comparauimus hanc ac priorem, et plurimas, in priori non recensitas, inuenimus stirpes; verum nimis prolixum foret, eas nunc omnes annotare, earumque nomina transcribere, patebit disquirenti circiter centum nouas accessisse; neque commode eas repetere possumus emendationes, quibus species verius constituuntur ac ad alia genera amandantur; e. gr. dum *Ruellia* edit. prior. p. 73 et *Lysimachia* p. 5 ad *Gratiolam* edit. nou. p. 3. *Vniola* p. 136 ad *Brizam* p. 13. *Mollugo* p. 14 ad *Queriam* p. 16. *Capraria* p. 75 ad *Lecheam* p. 16. *Arum* p. 113 ad *Orontium* p. 53, *Paris* p. 44 et 157 ad *Trillium* p. 56. *Thymelaea* p. 155 ad *Dircam* p. 60 *Azalea* et *An-*

et *Andromeda* p. 21 et 160, ad *Kalmiam* p. 65. *Verbena* p. 7 ad *Phrymam* p. 92 et ſ. p. reducuntur. Minus quoque vtile eſſet, annotare plantas, quarum ſynonyma et accuratiora et plura nunc proponuntur, vel quarum deſcriptiones, in priori editione datæ, nunc omittuntur, vt de *Chionantho* p. 130. *Dianthera* p. 6 *Cortuſa* p. 74 edit. prim. aliisque cognoſcimus. Sufficiat nobis, cum in compendio reliqua recenſeri non poſſint, aliquas obſeruationes botanicas legere, medicamque ſubnectere.

p. 52. *Ornithogalum*, a LINNAEO Spec. edit. I. p. 306 *hirſutum* *) dictum, in edit. II. p. 439. ad nouum genus, *Hypaxis* ſcil. relatum, ſimillimum eſſe *Ornithogalo luteo C. B.* atque differre tantum hirſutie et pilis in foliis, caule, vmbella, florumque baſi, quae externe tomentoſa eſt, monuit Cl. Auctor. *Ranun-*
p. 86. *culi bulboſi*, in Virginia nati, folia quidem minora ſunt et magis hirſuta, aſt calices vt in Europaeo, re-
p. 89. flexi, et pedunculi ſulcati. *Nepeta Virginica*, facie et habitu *Clinopodium* refert, hinc etiam in H. Cliff. et prima edit. huc relata, labio autem inferiore crenato, et ſtaminibus flore longioribus magis ad *Ne-*
p. 105. *petam* accedit. *Lupinus perennis* a *ſylueſtri flore coeruleo C. B.* differt conſtanter calice, deſtituitur enim appendiculis ſeu foliolis minimis lateralibus;
p. 141. quibus hic inſtruitur. Ex *Ariſtolochia ſerpentaria* tres ſpecies finxiſſe PLUKNETIUM legimus, *Ariſtolochia* namque *violae fruticoſae foliis* nouella planta eſt, opacis et vmbroſis ſuccreſcens, foliis acutioribus vix auriculatis praedita, eadem, apricorum collium incola, folia gerit latiora, perfecte auriculata, *Ariſtolochia polyrhizos auriculatis foliis* ab Eodem dicta,

*) Breuitatis cauſa triuiale nomen in enumeratione plantarum ex LINNAEO citauimus, licet in ipſa Flora eiusmodi non fuerint adpoſita.

dicta, et *Pistolochia caule nodoso* ab his differt vt culta planta ab inculta, caulis namque semper est tortuosus et geniculatus, in solo autem laetiore minus tortuosus existit, atque genicula in maiores nodulos transeunt, talis est icon CATESBEII, syluestrem parum exprimens plantam. *Morus rubra* ab aliis spe- p.146.
ciebus differt, iulis siue amentis cylindraceis crassitie pennae anserinae, duos transuersos digitos longis, foliaque sunt cordata, acuminata, serrata, subtus tomentosa, prima integra, reliqua valde diuisa. *Iu* p.150.
glandis noua species amenta rancida, et sub singulo flosculo bracteam subulatam, flosculo multoties longiorem, gerit. *Napaeae* nominis deriuationem hic p.102.
quoque legimus, dicitur scilicet a Νάπη, saltu vel valli, quia in alpium vallibus, vbi primo inuenta fuit, insigniter viget; namque et nymphae poetarum, quae talibus lucis praeerant, Napaeae dictae fuerunt.

Notent tandem medici, *Symphoricarpi* DILL. p. 30.
haud bene, vt examen florentis plantae nos docuit, ad *Loniceram* relati, radicem, in puluerem comminutam, mediocri dosi, aduersus omnes febres intermittentes tutum, certum, et minime fallax esse ex obseruatione CLAYTONI remedium; et cum fruticosa haec planta facile in aere liberiori, vt experti scimus, apud nos crescat perduretque, tentandum, an culta eandem virtutem possideat.

XXI.

Gli Atti dell' Accademia delle scienze di Siena detta de Fisiocritici dell' anno 1760. Tom. I. in Siena. Appresso il Bonetti nella stamperia del' pubblico 1761. 4 mai. Alph. 1. pl. 4.

h. e.

Acta Academiae ſcientiarum Senenſis Phyſico-criticorum, ad an. 1760. Tom. I.

Academia ſcientiarum Senenſis iam anno nonageſimo primo ſuperioris ſeculi inſtituta, et ab eo tempore variis praeſtantiſſimis ſociis ornata et aucta fuit, nullis tamen inuentis et editis ſcriptis adhuc inclaruit, cum, ſi ſola gloria remuneratio laborum eſt, optimi ſaepe conatus frigeſcant. Anno demum ſexageſimo huius ſeculi, quo et ex ſua parte aliquid ad communem vtilitatem conferret, de edendis obſeruationibus, tentaminibus et inuentis cogitauit. Cum vero varia hunc in finem collecta ſcripta a nonnullis ſociis ſeligenda et ordinanda eſſent, eorundem editionem differre, et interea hiſtoriam inſitionis variolarum eiusque ſucceſſum in vrbe ſenenſi, in hoc primo tomo tradere conſtituit Academia, quo ea, de quibus hic exponitur, cum obſeruationibus ab aliis collectis conferri poſſint. Cum vero et ratione et experientia res phyſico-medicae confirmentur, et experientia primum nos inſtruat, indeque ad rationem ducat, hanc quoque methodum in diſquirenda inoculationis vtilitate academia elegit, inprimis cum haud pauca inſtituta fuerint experimenta.

Primam occaſionem tentaminibus inſtituendis 1755 menſe octobri exhibuit Ill. HIERONYMUS PANNILINI, Rector noſodochii S. Mariae de ſcala, vbi tres tantum infantes inſitione ad morbum varioloſum ducti fuerunt, quem cum feliciter ſuperaſſent, ſequenti anno quatuordecim pueri et puellae, aetatis inter quintum et decimum quartum mediae, ſimili ratione inſitionem variolarum ſubierunt, ex quibus tantum puer ſeptem annorum, qui poſt eruptionem vario-

variolarum bonae notae, febre erisypelacea tentatus, inflammatione pulmonum succedente, die quarto obiit. Eo ipso vero tempore naturalibus variolis septem infantes affecti fuerunt, ex quibus duo perierunt, puer scilicet sex annorum ante eruptionem variolarum inflammatione superueniente, et puella octo annorum quadragesimo morbi die hydrope ascite et superueniente dysenteria.

In hoc tomo itaque traduntur obseruationes Cl. CALURI, qui inter Senenses medicinam cum laude exercet, ideoque inoculationem saepius suscepit, et successus rationem cum academia communicauit; exhibentur porro duae Cl. BASTIANI et vna Cl. PEROTTI inoculationis historiae; has excipit relatio inoculationis variolarum in septendecim pueris et octo puellis in regio nosodochio S. Mariae de scala anno 1760 susceptae, a Cl. CASTELLUCCI tradita; tandem subnectitur sermo Cl. TABARRANI de morbo quodam varioloso die 25 Iulii 1761 in academia propositus, in quo nonnulla de insitione variolarum adduntur.

Nos vero rationem insitionis eiusque successum, quae in quadraginta septem morborum historiis declaratur, in compendio tradere annitemur. Elegerunt vero ad inoculationem pueros et puellas variae aetatis, vltra decimum septimum annum nullum invenimus, in iis tamen fuit infans trium mensium, lacte nutricis adhuc nutritus. Praeparatio saepe nulla instituta fuit, in nonnullis venaesectione, in multis blanda alui ductione praemissa, in paucis balneis et vsu seri lactis caprilli, corpora ad febrem variolosam melius subeundam disposita fuerunt. Vino et diaeta carnea omnes interdicebantur, victusque vegetabilis modice adhibebatur. Incisiones paruae minus profundae saepe in brachio vtroque paulo supra flexum cubiti, in nonnullis in femore supra genua admini-

ſtratae fuerunt. His fila goſſypina pure varioloſo infecta, interdum puluis variolarum ſiccus, interdum cruſtae integrae varioloſae applicabantur, interdum acu punctura tantum, cuſpide acus ſimili modo infecta, inſitio abſoluebatur, quo in caſu tamen hanc iterato inſtitui debuiſſe apparuit. Pus quidem ex variolis diſcretis bonae notae naturalibus praecipue eligebatur, nonnunquam tamen ex variolis per inſitionem excitatis.

Leuiora quidem morbi ſymptomata die iam quarto, quinto et ſexto oriebantur, et puſtulae paruae circa locum inſitionis frequentius et citius exſurgebant, rariſſime nullae. Symptomatibus febrilibus auctis, nono potiſſimum die, ſparſim in corpore puſtulae obſeruabantur, rarius iam quinto die, nonnunquam etiam tardius, decimo et vndecimo. Vidimus vero in viginti obſeruationibus Cl. CALURI hanc varietatem, maiorem vero tarditatem in obſeruationibus viginti quinque Cl. CASTELLUCCI, in noſodochio inſtitutis. Symptomata febrilia vel in principio oborta, vel paulo poſt aucta, varia erant: Dolores vagi lancinantes ſub alis in humeris ad lumbos etc. oriebantur lucem non ferre poterant aegri, rarius oculi lacrymoſi, rariſſime inflammati; aegri ſaepius ſomnolenti erant, nonnunquam vertiginoſi; rarius fauces ſiccae et grauiora ſymptomata, vt deliria, accedebant; ſudor interdum exiguus, interdum nullus; vrina ſaepe cruda aut naturali ſimillima, ſaepe tamen cum ſedimento albo, interdum pallida, interdum lacteſcens; pulſus tandem, ſitis et cephalalgia pro ratione febris vel aucta vel mitiora erant, febris vero ſecundaria rariſſime acceſſit. Ex locis inciſis et contagio varioloſo affectis, indeque inflammatis tandem materia ſanioſa vel purulenta effluebat, foetore ſaepe moleſta, non nunquam vlcera profunda oriebantur, quae diu durabant, poſt morbum tamen ſuperatum vix

foeti-

foetidam materiem exhibebant, exorta etiam fuit rariſſimo exemplo inflammatio brachii vniuerſi cum puſtulis ſeroſis, ſanatio nihilo tamen minus tandem ſucceſſit. Finis morbi raro vltra vigeſimum, in lentiori vero variolarum eruptione vltra trigeſimum interdum diem producebatur. Ex omnibus vnus tantum aeger mortuus eſt, cuius rei rationem infra explicabimus, reliqui, paucis variolis affecti, ſine cicatricibus aliisque vitae incommodis, morbum artificialem ſuperarunt.

Generali hac relatione praemiſſa, nunc nonnulla ſparſim ſelecta adducamus. Anno quinquageſimo octauo huius ſeculi epidemia varioloſa in vrbe et agro Senenſi graſſabatur, incipiebat illa in ſolſtitio hyberno, diſcretis variolis, quae tamen aeſtate ſubſequente malignae et confluentes erant, et ſucceſſiue per varias vrbis partes progrediebantur. Inter vndecimum et decimum quartum diem multi moriebantur, pauci tempore eruptionis, nonnulli viceſimo et viceſimo quarto demum die. Et ii, qui euaſerant aegri, vitiis oculorum, vlceribus et tumoribus in variis corporis partibus excruciabantur, nonnulli demum, lenta tabe conſumti, perierunt. Hieme ſequenti varioloſa epidemia prorſus ceſſauit, et ex vrbe in vicinas terras translata fuit.

Ex variolis ſpuriis veras et perſiſtentes cicatrices p. 13. relictas fuiſſe, obſeruauit Cl. CALURI in puella nouem annorum, haec poſtea, inſitione facta, progreſſum febris varioloſae optime ſuſtinuit, et quindecim circiter variolas in tota corporis ſuperficie oſtendit.

Puella quintum annum agens, poſt inſitionem p. 62. multas puſtulas albas in variis corporis partibus oſtendit, quae breui iterum diſparuerunt, vna ſola magna variola, ad nates oborta, conſuetas variolarum mutationes referebat.

Traditur obſeruatio de inſitione variolarum a p. 72. ruſtica gente iam anno quinquageſimo ſexto per acu-

 punctu-

puncturam facta, in villa quadam Casenovole dicta, quae ex voto successit, et paucas discretas variolas sine symptomatibus malignis excitauit.

p. 85. Inter eos, qui in nosodochio inoculati fuerunt, puer erat, quatuor annorum et sex mensium scabie affectus, qui scabie apta medendi ratione vix dissipata, incisionem et applicationem materiae variolosae sine omni incommodo tulit, et variolis discretis dissipa-
p. 92. tis, etiam a scabie liber redditus fuit. In alio autem puero sex annorum scabie simili modo infecto, insitio quoque tentata fuit, variolae erumpentes nullum incommodum reliquerunt, scabies vero iterum accessit.

p. 94. In puero duodecim annorum post insitionem apte administratam febris quidem commota fuit, sed non nisi vna variola incisioni proxima die decimo exorta, veram speciem retulit, et licet aliae pustulae paruae in facie praecipue orirentur, hae tamen paulo
p.101. post sine maturatione euanuerunt. Simile quid accidit in puero vndecim annorum, qui licet a sexto ad decimum diem symptomatibus febrilibus agitaretur, veras tamen variolas non monstrauit, sed non
p.111. nisi serosae quaedam pustulae apparuerunt. In puero quoque, sex circiter annorum, febris accessit, quam multae pustulae subsequebantur. Febris vero duplex erat: prima nempe a septimo ad decimum diem non adeo malignis stipata erat symptomatibus, altera vero, quae decimo septimo die accedebat, longe vehementiora symptomata coniuncta habebat, oleo tamen amygdalarum dulcium cum iulapio violarum dato, deiectiones aluinae biliosae sequebantur, ex quibus apparet, eandem non tantum a variolosa materia, sed a saburra intestinali mota obortam fuisse.

p.109. Puer, septem annorum, post insitionem dextre administratam variolas bis expertus est. Decimo enim die post applicationem materiae variolosae, fe-

bris

bris consuetis symptomatibus stipata oboriebatur, variolae paucae surgebant, vsque ad diem decimum septimum consueta ratione mutatae, ita vt die vicesimo quinto bene se haberet aeger. Non tamen dimitti poterat, cum eodem die noua febris accederet, et interea vermes vomitu reiicerentur, dato oleo amygdalarum dulcium deiectiones aluinae succedebant. Tertio die a noua febris accessione nouae iterum pustulae variolosae oriebantur, quibus consueta ratione mutatis, puer iterum conualuit, ita vt decimo septimo die dimitti posset. In alio puero p.118. quatuor annorum variolis artificialibus excitatis, et die vigesimo octauo plenarie superatis, noua oriebatur febris, cuius impetu tandem trigesimo primo die roseolae efflorescebant. Sed et hae sine vlteriori noxa transierunt, ita vt trigesimo septimo die cum sanitate in gratiam rediret aeger.

Duplex quoque insitio necessaria fuit in puero, p.120. octo annorum, qui in brachiis incisionem et filum gossypinum exceperat, nulla tamen febre nec alio symptomate vsque ad diem decimum septimum subsequente, quamobrem noua insitione super genua facta, quarto demum die pulsus frequentior, et paulo post alia symptomata, immo deliria ipsa, obseruabantur, quae venaesectione, die septimo instituta, temperanda erant, quo facto et febre nunc mitius progrediente, non tantum circa incisionem, quae suppuratione conspicua erat, sed et in aliis corporis partibus, variolae efflorescebant, quarum mutatio ex voto succedebat. Die tamen decimo tertio, post noctem minus tranquillam, febris cum dolore ventris intendebatur, tragea vero ex semine santonici exhibita et clysteribus applicatis, quinque lumbrici excernebantur, quo facto morbus ex voto finiebatur. Simili ratione p.126. puer, quartum annum agens, morbo superato, die vicesimo quinto iam ex nosodochio dimissus eo post

aliquot dies reuertebatur, ſymptomata tamen febrilia denuo mota, vermibus expulſis, ceſſabant.

p. 150. Puella, octo annorum et ſex menſium, poſt inſitionem febrim exiguam, inciſionis inflammationes moderatas, et paucas puſtulas ſeroſas circa easdem habebat. Die viceſimo quinto demum parua variola in labio ſuperiori efflorefcebat, quae tamen die ſequenti iterum euanuit, hinc die decimo ſeptimo noua inciſione facta filum goſſypinum, pure ex inſitis variolis recens collecto, imbutum, ſed ſine

p. 153. omni effectu applicatum fuit. Simili ratione puella, decem annorum, poſt inſitionem non niſi moderata febre commouebatur, nec puſtulae oriebantur praeter paucas ſeroſas circa inciſionem, die decimo igitur acupunctura noua materia applicabatur, ſed ſine omni effectu.

p. 160. Puella, nouem circiter annorum, quae ex prima inſitione exigua febre commota fuerat, inciſionibus inflammatis et ſuppuratis, paucisque veſiculis circa illas enatis, die decimo ſeptimo iterum acupunctura varioloſa affecta, viceſimo quinto et ſexto demum die ſeptendecim circiter puſtulis ſparſim obortis progreſſum morbi ex voto ſuperauit.

p. 126. Subiiciamus nunc vnicam morbi hiſtoriam, quae minus proſpere ſucceſſit. Puer, nimirum ſeptimum annum agens, inciſionibus conſuetis, in brachio applicatis pus excipiebat, parum tamen commouebatur, et licet die ſeptimo parua puſtula in mento efflorefceret, illa tamen die ſequenti diſparuit. Die nono et decimo aeger minus quietus erat et die vndecimo cutis rubicunda et facies quaſi incenſa apparebat, febris tamen exigua et leuiſſimis ſymptomatibus ſtipata obſeruabatur. Interea tamen a decimo quarto ad decimum ſextum diem non quidem confluentes, attamen copioſae et maxime depreſſae variolae oriebantur. Nauſea et dolores ventris maxime

xime excruciabant aegrum, qui ideo vix non ſem-
per et alimenta et medicamenta reſpuebat, et licet
interdum per vomitum, interdum per deiectiones al-
vinas lumbrici et aſcarides euacuarentur, licet me-
dendi methodus, huic indicationi reſpondens, elige-
retur, licet tandem et variolae tardiſſime ad matura-
tionem et exſiccationem ducerentur, maxime tamen
debilitatus aeger die quadrageſimo quinto morbi vi-
tam cum morte permutabat. Sectione cadaueris p.135.
facta, abdomen ſero foetente repletum erat, in ven-
triculo materia flaua et foetens, in canali inteſtino-
rum vero lumbrici copioſiſſimi reperiebantur; ilei
pars contracta, et ad ſex digitorum longitudinem in-
vaginata, ſuperius vero maxime extenſa erat; pulmo
inflammatus et ex parte iam ſuppuratus conſpicie-
batur, praeterea etiam inferiori mediaſtini parte ab-
ſceſſus inueniebatur.

Experimenta chemica cum ſedimento albo vri- p.161.
nae et inſpiſſata vrina eorum inſtituta, qui variolarum
inſitionem ſubierant, hic quidem proponuntur, et
oleum tartari per deliquium, ſpiritus vitrioli et ſyru-
pus violarum his affuſa fuerunt, nos vero ex obſer-
vatis nullam concluſionem eruere potuimus.

In appendice traditur ſermo *) Cl. TABARRA- p.164.
NI, qui de hiſtoria quadam morbi varioloſi naturalis
exponit, paſſim ad Cl. SYDENHAMI doctrinam pro-
vocat, et concluſiones varias pro inoculatione vario-
larum inde deducit.

K 5 Foe-

*) Separatim etiam prodiit: Diſcorſo concernente una Storia di Vaiuolo con alcune rifleſſioni intorno all' inneſtarlo, letto nell' Accademia delle ſcienze di Siena o' ſia de Fiſio-Critici il di 25 Giugno MDCCLXI. dal Dottore PIETRO TABARRANI Profeſſore pubblico di Notomia nell Univerſita Seneſe. In Siena 1761. 4to pl. $3\frac{1}{2}$.

Foemina iuuencula, duodeviginti annorum, duorum iam filiorum mater, anno quinquagesimo secundo die 18 septembris febre corripiebatur, quae vsque ad diem tertium augebatur, cum etiam suspicio graviditatis adesset, maritus, qui ipse medicam artem exercebat, venaesectione succurrebat. Versus vesperam tamen variolae efflorescebant, sequenti die copiosius, inprimis in facie, erumpentes, quarto die deiectiones aluinae copiosae, et sexto sanguis ex vtero, abortum denuntians, profluebat. Hanc sanguinis effusionem conuulsiones et deliria phrenitica excipiebant, venaesectio autem non immutabat deliria, laudanum itaque liquidum SYDENHAMI eiusque octo guttae aliquam quietem reddebant, hinc repetito vsu prospero cum successu exhibebatur. Fluxus quidem sanguinis continuabat, depressae variolae et deglutitio molesta diu obseruabantur, aegra tamen mentis magis compos erat, et febris ita persistebat, vt variolae vsque ad duodecimum diem ad aptam suppurationem disponerentur, et decimo quarto demum maxima morbi vis superata esset. Salua itaque reddita fuit foemina, sed facie cicatricibus foeda.

p.172. Optat igitur Noster, cum multis aliis medicis, remedium specificum, quod morbo opponi posset, qui in confluentibus pessimum semper malum est, in quo tamen praeter symptomatum moderamen medicus nullum exhibere potest axilium. Quod si vero quis venaesectionem vt inflammationem cohibens et copiosam eruptionem impediens remedium adducere vellet, ex adducta morbi historia facile percipiet, illam effusiones sanguinis variolarum mutationes non impediuisse.

p.176. Cum vero et adultis et foeminis, praecipue graviditatis tempore, molestissimus et exitiosus saepe sit morbus, foeminas ante accessum variolarum matrimonium inire haud debere, Noster monet, et ideo ad

ad inoculationem variolarum tanquam praestantissimum in variolis moderandis auxilium prouocat, in iis vero inprimis, qui lauto victu nutriuntur, suscipiendam esse neget, cum, nisi iusta praeparatio praecedat, in his potissimum grauia et lethalia saepe symptomata oboriantur. Repetit igitur multas rationes, ob quas variolarum insitio suscipitur, ex quibus non vltima videtur ea, quam et Cl. TARGIONI adduxit, quod locus insitionis multam et foetidam saepe materiam variolosam in reliquum corpus non deriuandam ex vlcere diuturno emittit.

In fine summatim proponit rationem et prospe- p.186.
rum successum inoculationis variolarum in septem pueris et puellis susceptae, quae cum nihil noui contineant, hic non tangimus.

XXII.

H. G. N. TROSCHEL, *bey dem Töplitzer Gesundheitswasser ordentlichen Arztes nothwendige Nachricht von dem wahrhaften Böhmischen Bitterwasser, Saydschützer Ursprungs aus dem Hochbetscher Berge. Gedruckt zu Leitmeritz,* 1761. 8. *pl.* $3\frac{1}{2}$.

i. e.

H. G. N. TROSCHEL Thermarum Toeplicensium Medici Ordinarii Renunciatio de veris aquis amaris Bohemicis, quae ex monte, *Hochbetsch* dicto, in agro Saydschutzensi propullulant.

Aquae amarae medicatae Bohemicae multos per annos iam cognitae atque in vsu fuere. Paucissimi

ciſſimi autem verum earum fontem, vnde hauſtae fuerunt, nouerunt. Plures enim fontes, qui eiusmodi aquas amaras promunt, in tractu *Leitomerienſi* proſiliunt, quae omnes a fontium poſſeſſoribus ſub aquarum amararum nomine venduntur. Quum vero *Sedlitz* et *Saydſchütz* duo diuerſi, ſed parum diſtantes, vicus primas praebuerunt aquas, etiam ſub horum vicuum nomine illae aquae celebres fuere. Verum enim vero, venditae deinde quoque fuere aquae factitiae, quae, ex ſale purgante amaro in aqua communi ſoluto, paratae atque effictae ſunt. Quid mirum, ſi aquae hae medicatae tam diuerſos ediderunt effectus!

Gratias igitur meretur Cl. TROSCHEL, quod in omne id inquirere, et quod detexit, pagellis his nobiscum communicare voluerit.

FR. HOFFMANNUS, celebris ille aquarum mineralium ſcrutator, primus fuit, qui aquas has amaras notas fecit, atque in vſum vocauit. Aquae *Sedlitzenſes* ſine dubio primae fuere, quae innotuerunt. Poſt ea, quum animaduerſum fuerit, fontem prope *Saydſchütz* ſcatentem, ſaporem habere, vt HOFFMANNUS *) ait, intenſum amaricantem, magisque ſalſum, eius aqua principatum obtinuit, licet ex vna officina, monte ſcilicet *Hochbetſch* dicto, ambae prouenire videantur. Differentiam, ſi qua eſt, Cl. Auctor in eo quaerit, quod fontes *Saydſchützenſes* altiorem ſitum habeant: *Seydlitzenſes* vero in valle huius montis prorumpant, vbi aquis peregrinis facilior acceſſus pateat, quare etiam illos fontes principem ſeu originem vocant, hos vero, vt venam deſcendentem conſiderant. Nouam hinc denominationem aquis his impoſuit, vltimasque, *Sedlitzen-*

*) *Examine chemico-medico fontis amari Sedlitzenſis in Bohemia detecti Hal. §. VII.*

tzenſes ſcilicet, in poſterum inferiores: *Saydſchützenſes* autem ſuperiores nominabit, quemadmodum et curauit, vt lagenis, quae diuerſas has aquas continent, diuerſae etiam litterae, diſtinctionis gratia, inurantur. Partes harum aquarum conſtitutiuas, quas ingredientes vulgo vocant, non determinat, ſed ſibi ad aliud reſeruat tempus. De contenti autem ſalis, qui amarus dicitur, natura quaedam propoſuit, eumque ad mentem Cl. CARTHEUSER in *ſyſtemate hydrologico* ad *natrum*, ab aliis ſal fontium medicatorum dictum, numerat. Sali huic amaro prae aliis ſalibus ex aquis medicatis paratis, e. g. *Sedlitzenſi*, *Egrano*, *Anglicano*, *Epſom* dicto etc. praerogatiuam quidem dare contendit Cl. Auctor. Sed multipli experientia certi ſumus, omnes hos ſales, ſi ſcilicet veri et non factitii ſunt, ſimilique methodo parati, parum vel nihil differre: ſi quidem omnibus, ſine omni additione ſingulari tantum quadam, quam vocant, encheireſi ſimilem cryſtallorum formam dari poſſe, certum eſt; ſicuti hoc Cl. SEIP, et ex Anglis Cl. LUCAS iam docuere, et ex comparatione ſalis thermarum Carolinarum cum Teplenſi *) apparet, quorum alter ex thermis, alter ex fonte quodam medicato frigido, circa ſex lapides a thermis Carolinis diſtante, coquitur, vterque pari modo ac artificio paratur, quare etiam, vt Cl. Auctor ipſe fatetur, alter ab altero a peritiſſimo quoque diſtingui nequit.

Quando autem tres ſpecies huius ſalis amari Cl. Auctor adducit, ſciendum eſt, primum, quem viliſſimum nominat, terreas adhuc partes continere; alterum vero ab his partibus eſſe purgatum; tertium denique, quem, quia cryſtallos ſuas ſeruat, et ab

*) Confer. Commentar. noſtr. Vol. X. Part. II. p. 329. et ſeq.

ab aere non mutatur, optimum salutat, quodam artificio esse paratum *). Quibus praemissis, ex HOFFMANNO, GOERITZ, DEBRA et Cl. CARTHEUSER catalogum adfert morborum, quibus aquae hae amarae medentur. Hunc catalogum sequitur tabula, quae methodum et ordinem praescribit, ad quem curatio cum his aquis instituenda est.

In fine libelli inueniuntur pretia tam aquarum, quam salis, vna cum sumtibus lagenarum et cistae, quibus adseruandae sunt, quando ad exteros mitti debent.

Tandem monendum, numerum foliorum in toto libello deesse: hinc illa in margine notare nequiuimus.

XXIII.
Noua physico - medica.

Facere non possumus, quin praeter alia felicitatis genera, quibus Saxonia nostra iam fruitur, illius quoque mentionem faciamus, quod *Dresdae* iam constitutum sit collegium supremum, quod mercaturae, agrorum culturae, artium vtilium et officinarum, in quibus variae res manuum opera parantur, summam in Saxonia curam habeat. Ex illo enim tempore, quo optimus noster Princeps Elector, FRIDERICUS CHRISTIANUS, cuius memoria nunquam in animis nostris deleri debet neque poterit, imperium proh dolor! nimis breue, susceperat, et post ipsius

*) Ab amico, nuper ad hos fontes, eorum scaturiginem propius contemplandi ergo peregrinatus fuerat et hac occasione officinas ad salem hunc rite coquendum a domino huius terrae, Principe de Lobkowitz, partim prope fontes, partim Bilini exstructas viserat, accepimus, hoc artificium in eo consistere, vt sal, iam excoctus et in crystallos coactus, in aqua purissima iterum soluatur, coletur, et, nulla addita re, lentae modo crystallisationi exponatur, idemque labor bis vel ter repetatur.

ipſius obitum ſemper nobis acerbum, tanto nec vmquam ſatis laudando Principe digniſſimus frater, ſereniſſimus Princeps, XAVERIUS, per impuberes ſer. Electoris, FRIDERICI AUGUSTI, annos illud egregie adminiſtrat, omni ſtudio omnibusque viribus externae rationis felicitati augendae proſpicitur. Itaque etiam certi quidam reditus publici, aerario alias Principis dicati, huic vſui deſtinati ſunt, vt admodum inſignia multaque quotannis ab illo commorato collegio exhibeantur praemia, vtilibus variis inueſtigationibus atque tentaminibus quaeſitis propoſita, quibus ciuium labor, ſtudium atque induſtria ita excitatur, vt eorum alter alterum cito nanciſcatur aemulum. Quaeſtionum tamen nunc propoſitarum copia limites noſtros iam ſuperat; quare de illis alio forſan tempore aut loco referre conſtituimus.

Inſuper, annuentibus optimis illis Principibus, permulti nationis noſtrae proceres in *ſocietatem* quandam, *oeconomicam Lipſienſem*, dictam ſponte abierunt, ſimilem praefigentes ſibi finem, vt mercaturam in genere, agrorum culturam, artium officinas, omnemque rem Saxoniae oeconomicam adiuuent. Director, octoque membrorum delectus, poſt ſingulum biennium ex reliquis ſociis eligendi, cum Secretario perpetuo, cuius munere iam fungitur Vir Cl. IOANNES CHRISTIANUS DANIEL SCHREBER, Med. D. DANIELIS GODOFREDI, Profeſſoris noſtri Oeconomiae filius, poſt ſingulas ſex hebdomades hic *Lipſiae* conueniunt, generalis autem conuentus omnium membrorum in ſolemnibus noſtris nundinis publicis, poſt feſtum paſchatos atque Michaelis, habetur. Quaeſtiones etiam et praemia iis dicata per ſingulos annos exhibet, resque oeconomici vſus in primis in Saxoniae prouinciis

ciis reperiundas indagare ſatagit, neque ſuorum laborum fructus ſuo tempore publici vſus reddere intermittet.

Neque hac data occaſione temperare nobis poſſumus, quin aliud commemoremus inſtitutum laude digniſſimum, quod nimirum ex anni ſpatio et quod excurrit, hic quoque *Lipſiae* ortum ſuum habuit, ex quo nimirum ſingulis hebdomadibus plagula typis excuſa traditur ſub titulo *Indicis Lipſienſis* rerum ad vſus vitae, cum in vrbe, tum ruri habitantibus neceſſariarum, cuius vna pars hanc modo vrbem vel certe prouinciam reſpicit, altera vero commentationes ſuper rebus oeconomicis omnis generis valde vtiles lectuque digniſſimas continet. Qui hunc ſibi librum comparare velint, quatuor florenos imperiales pro quolibet anno ſoluunt. Multa quoque per ſingulos annos maioris minorisque pretii exhibentur praemia, totidem ſolutis quaeſtionibus oeconomicis a perilluſtri huius inſtituti auctore vel directore *Libero Barone* DE HOHENTHAL, ſupremi ſacrorum ſenatus Dresdenſis Praeſide ſecundo, propoſitis.

Nouum inſignis ſuae in litteras propenſionis, dudum iam a viris doctis depraedicatae, documentum ſuperiore anno edidit CAROLUS THEODORUS ſereniſſimus Dux et Elector Palatinatus, nouam condens *Manhemii* ſcientiarum Academiam, quae die decimo quinto menſis octobris 1763 publice inaugurata fuit. Quum leges ipſi praeſcriptae ad manus noſtras peruenerint, facere non poſſumus, quin communicemus illas cum lectoribus noſtris, vt ipſius rationem eo facilius intelligant.

Aca-

Academia Electoralis *Theodoro - Palatina* de re-
rum geſtarum atque naturalium Palatinatus praeci-
pue, Domusque in eo regnantis, hiſtoria artibusque
eo ſpectantibus ſollicita eſto.

In omnibus veritas ſuprema lex eſto.

Academici vniuerſi doctrina, ſtudiis, moribus
ſuis commendabiles et a partium ſtudio alieni ſunto.
Quae priuatim tractantur, ne propalanto. In duas
illi Claſſes, Hiſtoricam et Phyſicam, diuiſi ſunto.
Altera alteram in rebus ad alterutram ſolam ſpectan-
tibus ne turbato.

Legum ac dignitatis cuſtodes, Praeſes atque Di-
rector, dein Secretarius actorum perpetuus, et
Quaeſtor aerarii ſunto. Secretario Vicarius adiun-
gitor. Praeter hos numerus Academicorum ne de-
narium excedito.

Noui ſocii electio penes Academiam, confir-
matio penes Principem eſto. Non alius niſi ſecula-
ris, vel eccleſiaſtico-ſecularis eligitor.

Praeſes et Director a laboribus conſuetis immu-
nes, reliqui Academici in legundis audiundisque
commentationibus aſſidui ſunto. Quicquid ſcripſerint
gerintue, placido ſociorum examini et iudicio repe-
tita lectione ſubiiciunto. Digna et ſuo et Academiae
nomine ſinguli commentantor; praeſentium in con-
uentibus praemium, nummus argenteus, in vſum hunc
cuſus, eſto.

Lingua in ſcribendis commentariis ac diſſerta-
tionibus princeps latina; germanica et gallica ſubſi-
diariae ſunto.

In rebus, quae vel ab vniuerſo conuentu, vel a
ſingulis claſſibus decidi poſſunt ac debent, plurium
ſuffragiorum habetor ratio. Sententiae, ſcripta aut
viua voce, prout aptius viſum fuerit, explorantor.
Praeſes eas rogato pronunciatoque; Secretarius
actis inſcribito.

Academiae apud exteros, horumque apud Academiam interpres Secretarius esto. Commentarios et quicquid Academia probauerit iusseritque, idem in lucem publicam edito. Tabulas, priuilegia, litteras, dissertationes praelectas et sigillum seruato. Academicorum fatis functorum elogia scribito.

Conuentus aestiui in bibliotheca Electorali, hiemales in vicino conclaui singulis diebus iouis ab hora tertia pomeridiana ad quintam habentor. Bis quotannis feriae sex hebdomadum sunto, vernales et autumnales.

Primus post vtrasque ferias conuentus publicus atque solemnis esto. In vernali sociorum defunctorum elogia leguntor. In autumnali praemium numismatis aurei 50 ducatorum meliori, quae aliunde ad propositam quaestionem academicam missa fuerit, commentationi rite examinatae tribuitor, nouumque alternis classium vicibus problema in annum sequentem publicator.

Certantes de praemio ante calendas quinctilis opuscula sua Secretario reddi curanto. Nomen suum in schedula obsignata, adiiciunto. Si nullus palmam meruisse videbitur, praemium in sequentem annum seruator. Academici iudices praemii, non participes sunto.

Proximo inde conuentu priuato acceptorum et expensorum rationes annuas Quaestor reddito.

His, quas iam enarrauimus, legibus aliam deinde additam esse accipimus de aliis membris, et honorariis, et extraordinariis dictis, Academiae illi adiungendis.

Insuper praemiorum numerum auxit Serenissimus Elector, duplicis quasi ordinis. Loco enim vnius nummi aurei quinquaginta ducatorum, bini nunc illius pretii quotannis distribuentur, ideoque etiam

etiam binae quaeſtiones ad vtramque Academiae claſſem ſpectantes proponentur. Praeter hos alii duo, quinque et viginti ducatorum ſinguli, deſtinati ſunt explicandis quaeſtionibus, rem phyſicam et oeconomicam Palatinatus in primis attinentibus; ex quibus tamen omnibus ideo expectandis quaeſtionibus earum modo faciemus mentionem, quae inſtituti noſtri fines attingunt.

Phyſica igitur quaeſtio prioris quaſi ordinis, praemio ad annum 1765 exhibendo deſtinata, cupri excoquendi rationem concernit, vt facilior nimirum conſueto minusque tum ratione temporis, cum ligni, pretioſus et experientia confirmatus doceatur modus, ex minera cupri purum ipſius regulum excoquendi.

Altera quaeſtio, ad annum 1766 referenda, lithanthracum vſum cupit determinandum; num illae ad mineras vſtulandas et coquendas, vel certe ad ferri mineras coquendas, adhiberi queant? Vt illarum, eum in finem conquiſitarum, aliqua ſimul copia ad Academiam mittatur, locusque, quo effodiuntur, indicetur, ab ipſa rogatur.

Praemiis porro ſecundi ordinis quatuor ſequentes quaeſtiones praefixae ſunt, quarum binae priores ad annum 1765, poſteriores autem ad annum 1766 pertinent:

Vbinam ſcilicet in Palatinatu illa oeconomorum marga inuenitur, quae ab aliis ad certos quosdam agros fertiliores reddendos adhibetur? Et quibusnam potiſſimum agris illa conuenit?

Num apium cultura copioſius, ac huc vsque factum fuit, locum habere poteſt in Palatinatu? Quidnam in primis illam augendam iuuat? Et quidnam ipſi nociuum atque impedimento eſt.

Quaenam in Palatinatu inueniuntur insecta, cum noxia, tum vtilia? Quaenam ab illis noxa, et ab his expectanda vtilitas? Et quomodo illa auertenda, haec autem amplificanda erit?

Quaenam denique istorum insectorum est natura, quae vernali tempore vitium gemmas pungendo laedunt? Ab ouo ad interitum vsque explicentur ipsorum indoles, externus habitus atque mutationes. Annotetur porro, quanam potissimum in terra et in quibus palmitibus frequentiora sint, et quibusnam auxiliis facillime extinguantur, vel certe vitis ipsa ab illis tuta reddi possit?

Commentarii super omnibus illis quaestionibus conscribendi ad perpetuum Illustris Academiae Secretarium, Cl. LAMEY, qui Electorali simul curandae bibliothecae praefectus est, mitti debent ita, vt illos primi quasi ordinis ante calendas mensis iulii, hos autem secundi ordinis ante finem singuli anni, cui destinati sunt, accipiat.

Regia *Parisiensis*, quae ab agri cultura nomen habet, Societas, postquam in aliarum academiarum exemplum, quouis anno praemium exhibendi consilium cepit, tale sexcentorum pondo gallicorum mense aprili 1765 adiudicabit illi, qui descriptionem, causas, effectus atque curationem morborum epidemicorum et contagiosorum armenta infestantium, atque remedia illis praeuertendi istorumque progressus cohibendi, omnium optime explicauerit.

Aliud argumentum praemio, ad annum quidem 1765 pertinenti, sed 1766 demum exhibendo, octingentorum pondo gallicorum *eadem* obtulit, vt qualitas vsusque stercorationis agris, iisque cerealium in primis culturae destinatis, eorumque indoli conuenientis,

tis, optime inueſtigentur ideoque captis experimentis demonſtrentur, ſiuè noua ſtercorationis genera huc vsque vel incognita, vel certe neglecta, commendentur, vel in fimi locum, eius niſi ſatis adſit, adhibenda, vel ad illius ſimilisue ſtercorationis qualitates perfectiores reddendas apta. Commentationes, vel Cl. DE SAUVIGNY, Conſiliario ſtatus dicto, vel Cl. DE PALERNE, perpetuo ſocietatis ſecretario, ante primum diem ianuarii cuiuslibet anni, quo de exhibendo praemio iudicabitur, tradi debent.

Regia ſcientiarum Academia *Burdigalenſis* quaeſtionem ad annum 1765 propoſuit de indaganda cauſa originis montium, (*quelle eſt la cauſe de la formation des montagnes*)?

Inſuper eodem anno alia duo praemia, e ſuperioribus annis relicta, ſe exhibituram eſſe merentibus, *eadem* promiſit, quorum vnum aliquam praeparationem lanae ab inſectorum morſu tutam reddendam, alterum plantarum nutrimento aptarum inueſtigationem concernit *).

Anno 1766 duo quoque praemia obtulit *eadem* Ill. Academia. Optat nimirum, vt genus atque eſſentialis morborum epidemicorum indoles inueſtigentur, qui ex ſiccatis paludibus in vicinis locis saepius oriri ſolent, vtque doceatur ſimul, quanam cautione et diligentia ad iſtos auertendos opus ſit et qua methodo, per experientiam confirmata, iſti curari poſſint.

Alterius tandem modo dicti praemii argumentum inueſtigandis diuerſarum coagulationum cauſis

 dica-

*) vid. Comment. noſtr. Vol. IX. P. IV. p. 697.

dicatum eſt; (*quelles les cauſes des differentes coagulations?*) Scire licet, ante primum diem menſis maii cuiuslibet anni, quo de ſingulis praemia publice decernet Academia, ad ipſius Secretarium Cl. DE LA MONTAGNE aut bibliopolam BRUN, mitti debere commentarios, gallice vel latine conſcribendos.

Lugdunenſis Gallorum Academia quaeſtionem, hoc anno 1764 dirimendam, olim obtulerat de aere in noſocomiis carceribusque noxio eumque corrigendi optimo remedio *). Quamuis autem quatuordecim ſuper hoc argumento ſcriptos accepiſſet illa commentarios, eorum tamen nullus ipſius expectationi prorſus ſatis fecit, praeſertim quum auxilia in aeris corrigendi vſum inuenta iamque nota, neque tamen adhuc perfecta, ab auctoribus commendata fuerint. Rei igitur grauitate et vtilitate inſigni Ill. Academia permota, idem argumentum diſtulit ad annum 1767, duplicato praemio, optans in primis, vt adminiculum aliquod certum et per experientiam vſu comprobatum inueniatur, quo aer in carceribus atque noſocomiis purior reddi queat.

Diuionenſis Regia ſcientiarum Academia praemio huius anni 1764 ſequentis argumenti quaeſtiones propoſuerat: vt remediorum antiſpaſmodicorum ſtricte ſic dictorum determinaretur natura, agendi eorum modus explicaretur, varia eorum genera diſtinguerentur eorumque vſus in morbis indicaretur. Praemium illud reportauit Cl. GODAR, Med. D. Veruiae medicinam cum laude faciens.

Pariſiis a munere perpetui Regiae Chirurgiae Academiae Secretarii ſeſe abdicauit Cl. MORAND, ideo-

*) vid. Comment. hor. Vol. X. P. IV. p. 718.

ideoque in ipsius locum a primo Ser. Regis chirurgo DE LA MARTINIERE nominatus Regiaque auctoritate confirmatus fuit Cl. LOUIS, variis vtilibus scriptis inter eruditos clarus factus.

Ab eadem Regia Chirurgiae Academia *Parisiensi* praemio iam duplicato ad annum 1766 referendo sequens oblatum fuit argumentum: vt contrafissurarum, in laesionibus capitis accidentium, tradatur theoria, practicis, quae inde fluant, additis animaduersionibus; (*établir la théorie des contrecoups dans les lésions de la tête; et les consequences pratiques qu' on peut en tirer*). Ante finem anni 1765 ad Academiae Secretarium, Cl. LOUIS, mitti debent commentarii, gallice vel latine conscripti, conditionibus iam satis notis vna obseruatis.

Harlemensis scientiarum Societas in conuentu nuper habito ex medicis in sociorum numerum recepit Viros Clarissimos, ALBERTUM DE HALLER, Gottingensis scientiarum societatis Praesidem, IOANNEM OOSTERDYK SCHACHT, M. D. et Prof. Vltraiectinum, A. PELERIN, Med. D. et Prof. Traiectinum ad Mosam, IOANNEM TACK, Med. D. Batauorum Lugdunensem, tandemque SAMUELEM GOTTLIEB GMELIN, Med. D. Tubingensem.

In *Groningensi Omlandica* Academia Medicinae, Theoriae, Anatomes, Chirurgiae et Botanices Professor Publicus Ordinarius constitutus fuit Vir Cl. PETRUS CAMPER, Med. D. Londinensis et Harlemensis scientiarum societatum socius, Franequeranus olim deinque Amstelodamensis Professor Medicinae dignissimus, variis huc vsque editis scriptis, de quorum vno ante aliquod tempus ad lectores nostros

retulimus *), inter viros doctos egregie clarus. Nouum is hoc ſuum munus adiit hoc anno 1764 die nono maii, oratione publice habita *de analogia inter animalia et ſtirpes.*

Mediolani Profeſſor Medicinae nuper nominatus fuit Vir Cl. PAULUS VALCARENGHI, Med. D. olimque iam Profeſſor Medicinae in Academia Ticinenſi Primarius, et adhucdum Bononienſis Academiae Socius, variis editis ſcriptis, *medicina* in primis, quam edidit, *rationali, ad recentiorum mentem, obſeruationibus adaucta* et *epidemicis Cremonenſibus conſtitutionibus* arabicisque commentariis, laudem atque famam inter eruditos diu iam conſecutus. Vnicum iam Mediolani Profeſſorem illum eſſe legimus, cui datum ſit, vt omnem et theoreticae et practicae medicinae ambitum intra binos annos docendo emetiatur, inſigni ideo ſtipendio cohoneſtatus.

In Academiam *Gieſſenſem* Erfordia euocatus fuit Vir Cl. IOANNES GUILIELMUS BAUMER, Med. D. vt Profeſſoris Medicinae Primarii Phyſicique ſic dicti prouincialis munus ibidem ſuſcipiat.

Petropoli abiit ibique a munere Profeſſoris Mechanices ſeſe abdicauit Vir Cl. IOANNES ERNESTUS ZEIHER, Phil. ac Med. D. Academia tamen ſcientiarum Imperialis Petropolitanae Membri honores retinens. *Wittebergam* deinde ſeceſſit ibique Mathematum Inferiorum Profeſſor Publicus Ordinarius nominatus fuit, quod nouum quoque munus auſpicatus eſt nuperrime die trigeſimo octobris habita oratione *de machinarum principiis*, editaque eum in

*) vid. Comment. noſtr. Vol. X. P. III. p. 503.

in finem programmate, quo *miſtionum metallicarum examen hydroſtaticum exponit.*

Ab Academia *Gryphiswaldenſi* in Sueciam rediit Vir Cl. IONAS BOECKMAN, Med. D. et Prof. Reg. et ſucceſſorem in hoc munere nactus fuit Virum Cl. CAROLUM FRIDERICUM REHFELD, Med. D. ordinisque Medicorum Gryphienſium iam huc vsque Adiunctum.

Lubeccae ſub exitum ſuperioris anni 1763, die decimo tertio decembris, praematura nimis morte extinctus fuit HENRICUS BALEMANN, Med. D. trigeſimum modo quintum aetatis annum agens. Translationem germanicam cum hiſtoriae auium KLEINII, tum LEVRETI obſeruationum de partu difficili, ab illo accepimus, pluresque alios ab ipſo laborum vtiles fructus ſine dubio expectare potuiſſemus.

Hoc autem anno 1764 die decimo ſeptimo iunii academia *Aboenſis* morte amiſit Virum Cl. IOANNEM LECHE Med. D. et Profeſſorem et Academiae ſcientiarum Sueciae ſocium.

Florentiae porro nuper die quinto iulii obiit quadrageſimo ſecundo aetatis anno CAROLUS STENDARTI, Patricius Florentinus et collegii ſanitatis Praeſes. Antiquitatum et amantiſſimus et ſtudioſiſſimus, inſignem et gemmarum et inſcriptionum reliquit collectionem. Imperatoris Romani negotiorum procurator olim fuit Algeriae, cum peſtis ibi graſſaretur per biennium, quam igitur quoque deſcripſit.

Baruthi rebus humanis exemtus fuit die ſeptembris duodeuiceſimo CHRISTIANUS SAMUEL

GEBAUER, Med. D. Comes Palatinus, Ser. Marchionis Culmbacenſis Conſiliarius aulae et Archiater et in Academia Erlangenſi Profeſſor Medicinae Primarius, quadraginta ſeptem annorum aetatem conſecutus. A munere illo academico per plures iam annos auocatus fuerat in aulam Byruthinam, vt Ser. Principi a ſanitate tuenda adeſſet.

Bononiae ſub initium octobris grauiſſima apoplexia extinctus fuit PETRUS PAULUS MOLINELLI, Med. D. apud Inſtitutum, quod dicitur, Litterarium Bononienſe Chirurgiae Profeſſor, cuius iacturam eo grauius fert iam dicta Academia, quo maiori ſibi hunc ſocium honori habuit ex merito.

Tandem, dum haec ſcribimus, triſte hoc in relationibus publicis relatum legimus nuncium, quod CHRISTIANUS CAROLUS CRAMER, Med. D. cum ſocietate virorum doctorum Danica, cuius fata nuperrime commemorauimus *), Arabiam per vltimos hosce annos peragrans, die februarii decimo huius anni 1764 ſociorum quoque ſortem expertus, Bombaci (*Bombay*) diem ſuum obierit ſupremum.

Praeter haec, quorum iam mentionem fecimus, ſuperſunt adhuc alia, breuibus commemoranda.

Aboae nimirum et theatrum anatomicum et laboratorium ſic dictum chemicum, quo vtroque Academia, ante centum et viginti annos iam condita, hactenus caruit, hoc anno exſtructa ſunt.

Holmiae,

*) Comment. noſtr. Vol. XI. P. IV. p. 719.

Holmiae, ex Illuſtrium regni ordinum inſtituto, ſeptem aſſeſſoribus collegii medicorum ibidem conſtituti, annuum ſalarium decretum eſſe accipimus, ita vt quisque ſummam quadringentorum circiter thalerorum imperialium (500 *plåtar*) accipiat.

A ſuprema Curia *Pariſienſi* medicorum ordini in mandatis fuiſſe datum, vt ſuum de vtilitate vel noxa inſitionis variolarum ferat iudicium, ſuo tempore retulimus *). Ab vniuerſo deinde illo ordine clariſſimorum virorum delectum fuiſſe conſtitutum accipiebamus, qui ſingulari ſtudio atque diligentia in graue hoc argumentum inquirerent. Illos quoque plus ſimplici vice ea de re iniiſſe conſilia, et ex illis Cl. Viros, ASTRUC, COCHU, BARON aetate minorem, VERDELHAM, MACQUART et LEPINE contra illam methodum, alios autem, Cl. GEOFFROY, LORRY, THIERRY et MALOUET, pro illa admittenda, ſuas tuliſſe ſententias, tandem vero tota hac quaeſtione ad vniuerſum ordinem delata, eoque in ſuffragium vocato, ex illis quinquaginta duos pro toleranda iſta methodo ſtetiſſe, quinque autem et viginti contra illam diſputaſſe legimus. Sine dubio nunc ad Curiam Supremam delatum eſſe illud iudicium, ſententiamque igitur theologorum ordinis breui forſan expectari poſſe coniicimus, tuncque vſum illius operationis, huc vsque interdictum, denuo ab illa Curia ſuprema admiſſum iri, ſperamus.

Quum noſtris temporibus non vniuerſum plantarum ſtudium tantum, ſed etiam agricultura potiſſimum aſſidua perueſtigatione naturae ſcrutatorum

*) vid. Comment. noſtr. Vol. XI. P. III. p. 558.

rum magis magisque perficiatur, tot tamque varii in explicandis rebus, ad has ſcientias pertinentibus, characteres obſeruati ſunt; illique ſingularibus et determinatis vocabulis deſignati, vt nouam quaſi linguam addiſcere neceſſe ſit, eas cognoſcendi cupientibus. Optima inſtruendi vis ineſt dictionariis ſeu lexicis, ſic dictis, ex quibus repeti queat, iubente neceſſitate, vocabulorum vis. Hinc laudabili aeque ac vtiliſſimo conſilio in animum induxerunt, conficere huic ſcopo conuenienter Dictionarium generale, vt vocant, Cl. Viri, Abbas UBALDUS MONTELATICI, Florentinus, qui Academiam Agriculturae, aut *Georgophilorum* Florentiae condidit, nec non XAVERIUS MANETTI, Prof. Botanices in Societate Phyſico-botanica Florentina. Prodibit illud tribus aut quatuor tomis comprehenſum, in forma, quae folii eſt, chartae ac characterum, quantum fieri poteſt, nitore conſpicuum. Primus etiam tomus anno iam huius ſeculi edetur ſexageſimo quarto. Addentur delineationes variae, inuentionem diuerſarum machinarum, plantarum cet. ſiue alibi eae non extent, ſiue ad cognitionem meliorem requirantur. Edita iam eſt ad tomum primum pertinens praefatio, in qua tum de neceſſitate, tum de vtilitate talis laboris diſſeritur, duabus plagulis in folio. Multum faceſſit negotii vocabulorum, ad agriculturam pertinentium, collectio, quorum aliqua ex *Vocabulario della Cruſca*, alia ex codicibus manu-ſcriptis IO. VETTORII SODERINI, qui in bibliotheca CAROLI THOMASII STROZZI, occurrebant, deſumta fuerunt. Latinae voces, quae cum Italicis conſpirant, ex ſcriptoribus rei ruſticae ſelectae, nec latino barbarae praetermiſſae ſunt, gallicae cum ruſticis Italorum plerumque conueniunt. Partem porro huius lexici, ſibi

ſibi vindicat botanica, quippe ſine cuius cognitione nec felicem agricolam fore exiſtimant Cl. Auctores. Hinc de ſingula planta denominatio, praeeunte ill. LINNAEO, diſtributio ſyſtematica, vſus oeconomicus, patria cet referentur, non neglectis tamen aliis etiam celebribus botanicis. Vocabula aliorum idiomatum fideliter adducta et in linguam italicam translata, quaedam etiam triuialia ſunt addita. Praecipua cura in definitionibus fuit adhibita, vt ſint clarae atque diſtinctae, eaque propter loca auctorum, illuſtrandi cauſſa, vbi opus erat, adiecta, reperiuntur. Primo tomo praemittentur generales regulae agriculturae, explicatio prouerbiorum vtiliſſimorum, nec non elementa agriculturae, et in vltimo tandem ſequetur index omnium auctorum. Praeter alia tandem in ipſo opere occurrunt animalium, inſectorumque, quatenus huc ſpectant, deſcriptiones. Ex his autem ipſius operis dignitatem diiudicare licet, de qua plura ſuo dicenda erunt loco. Qui vero hoc opus deſiderant, ſua nomina profiteri poterunt penes *Iacobum Carlieri*, bibliopolam Florentinum, vel penes alios, quorum nomina in ſingulari ſchedula, in bibliopoliis celebrium locorum inuenienda, recenſentur.

Non minori cum animi voluptate nouum iam indicamus in incrementum ſcientiae naturalis directum, inſtitutum, quod ab anonymo quidem Auctore, in edito quodam *de iconibus, animalia ex muſeo academiae Lugduno-Batauae deſumta, picta exprimentibus, monito* ſignificatur, quem vero eundem Cl. ALLEMAND eſſe ſupicamur, cui additamenta ad BRISSONEI Ornithologiam tribuenda eſſe autumauimus *). Icones illae ſiſtent non niſi rara

*) Vid. Comment. noſtr. Vol. XI. Part. IV. p. 611.

rara et quae a paucis videntur, quod eo vtilius esse iudicamus, quo frequentior est sese in vulgaribus disquirendis exercendi occasio, et quo magis inde scientiae augentur. Deinde seliget Cl. Editor, attentione dignissima, quae vel nondum, vel imperfecte descripta habentur, omnia accuratissime delineabuntur, et aeri incisa natiuis coloribus ornabuntur. Ordo seruabitur nullus, rara singula locum inuenient, siue sint aues, quadrupeda, pisces, insectaque. Nulla tamen, nisi breuis subnectetur iconi descriptio characterum. In quadrupedibus et auibus characteres ex BRISSONIO mutuabuntur, latina et gallica lingua. Speciminis loco exhibetur *Hydrocorax indicus*, cuius descriptionem additam inuenimus BRISSONII Ornithologiae. Tom. II. p. 205 edit. Lugd. Batau. de quo in hoc *monito*, aeque ac in *opere Brissoniano* caput et rostrum tantum cognitum fuisse adseritur. Est autem icon nitida et eleganter picta.

Quicquid vero sensus nostri satis ob imbecillitatem in corporibus naturalibus dignoscere nequeunt, illud curatius oculus armatus explicare valet. Quem iam alibi in eiusmodi disquisitionibus feliciter versatum fuisse docuimus, Cl. LEDERMÜLLERUM, nondum a perscrutatione naturae penetralium destitisse iam indicamus. Nouum enim molitur opus, quod plantarum aeque ac aliorum corporum naturalium specimina continebit, delineationes autem aeri incidendas committet *Adamo Ludwig Wirsingio*, celebri Norimbergensium chalcographo, qui etiam ex collectione vernali, *der Frühlings-Sammlung* tres iconismos cum explicatione iam edidit. Sunt illi elegantes, viuis, naturam imitantibus, coloribus elegantissime picti.

Pro-

Proponuntur in his, ramus pyri cum floribus, reseda odorata, et lilii cruenti flos, vbi ſimul florum fructuumque partes omnes diſtinctae ſiſtuntur. Ne amicis nimis pretioſa euadat collectio, ſingula ſectio, tribus tabulis cum textu conſtans, ſua ſubſcribentibus nomina vendetur duobus florenis. Explicatio autem germanica aeque ac gallica addetur. Nec ſine cauſa ſperamus, omnibus hoc inſtitutum gratum fore atque acceptum. Collectio ſingula duodecim complectitur tabulas, et pro anni tempore vernalis, aeſtiua et ſic porro nuncupabitur.

Me-

Memoria IOANNIS GODOFREDI ZINNII, Medicinae Doctoris, eiusdem et Botanices P. P. O. Regiae Societ. Scient. Gottingensis et Berolinensis, Instituti Bononiensis Socii,

Vt despectus ex edito loco camporum valliumque varietate, riuorum meatu et herbarum colore eum necessario delectat, qui improuiso et vno oculorum adspectu illud spatium ambit: sic descensus ad loca singula et diuturnior contemplatio non magis oblectamentum, quam admirationem habet, neque solum ad naturae cognitionem vtilior est, verum etiam ad reminiscendum efficacior. Non mutatur hic mentis humanae sensus cum rebus, quae si modo amplae sint et variae, coniunctim oblectant, separatim vtiles et mirabiles videntur: ipsa adeo doctrina, quem semel incredibili varietate ad adspiciendum allexit, eum certe exhilarat; non autem prodest, nisi partibus quibusque sigillatim consideratis. Sed cum nulla pars in se vtilis sit, omnes autem necessario vinculo sic contineantur, vt altera sine altera vel esse non possit, vel ne vim quidem exserere; tamen in fine ad vniuersam summam redeundum est, vt tandem cognoscatur, vnde quidque profectum sit, quoue debeat praeferri. Quidam enim, etsi res singulares accurate intelligunt, tamen, quia nec cum reliquis nectere ac comparare, nec subtiliter explicare, aut in vsum aliorum convertere didicerunt, docti non appellantur. His de causis non potuisset ZINNIVS sine totius doctrinae medicae intelligentia tam vtiliter quaedam singularia tractare, nec tam illustris fieri laude diligentiae in singularibus, nisi ab vniuersorum oblectatione ad singulorum tenuitatem descendere sustinuisset.

Quare volumus ab iis, qui hanc vitae descriptionem legent, intelligi, nos propterea de vniuersa eius doctrina parcius dixisse, de quarumdam rerum admirabili scientia pluribus, quod hanc vel signum vel effectum omnis doctrinae esse statuimus. Quod signum cum tam illustre sit et admirandum, facile de magnitudine reliquae doctrinae iudicari poterit. Patriam habuit Suabacum, parentes CONRADUM STEPHANUM, agri Suabacensis et redituum ducalium praefectum, matrem SOPHIAM CATHARINAM KOEHLERIAM, a quibus 1727 natus est. Post quindecennalem institutionem domesticam quadriennium exegit in gymnasio Onolzbacensi, in scholis GERETI et STREBELII: inde cum multa spe Gottingensi academiae a. 1742 traditus est. Ibi vero, non omissa audiendi GESNERI occasione, tractatis item duce SEGNERO disciplinis physicis et mathematicis, multo paratior medicinam adgressus est, quam tunc quidem RICHTERUS, HALLERUS et BRENDELIUS profitebantur. Studium seuerius, quod medicae arti impendit, relaxauit quodammodo adeundis lectionibus ACHENWALLI, in quibus de Europae regnis exposuit. Tandem a. 1749 summis medicinae honoribus condecoratus est, edita disputatione *de experimentis circa corpus callosum, cerebellum et duram meningem in viuis animalibus institutis.* Fuit ergo hoc tempus simile illorum oblectationi, qui vno intuitu plenam naturae bonis planiciem animaduertunt: hanc suauitatem si seruandam et augendam putauit, si incensus pulcritudine etiam singula mirari et propius nosse voluit, quid aliud nisi intelligentis et attenti spectatoris officium fecit? Huc pertinet, quod Berolinum inprimis studio anatomiae petiit, vbi, siue cadauera secare, siue nosocomia adire, siue plantas et-

iam colligere et examinare vellet, duces habuit ac comites fidiſſimos SPROEGELIUM, LIEBERKUHNIUM, GLEDITSCHIUM. Praeterea in diſciplinam et amicitiam ELLERI et EULERI receptus, eoque magis iis omnibus probatus, quo doctiorem atque ſtudioſiorem viderant, dignus tandem habitus eſt, qui Societati Scientiarum Berolinenſi a. 1752 adnumeraretur. Detulit autem Berolino tam iucundam temporis ibi vtiliſſime transmiſſi memoriam, vt hanc commorationem ſemper in praecipuis vitae commodis poneret. Quid quod, poſtquam a. 1751 reuerſus Onolzbacum admiratione et amore multo ab omnibus exceptus erat, et inſuper valde commendatus medicorum collegio, ſpeciminibus anatomicae et medicae doctrinae, tamen anno ſequenti Berolinum denuo ſe contulit, et vrbis et literarum amore, perpetuamque ſedem eligere decreuit, Sed interuenit his conſiliis coniunctio cum academia Gottingenſi, quoniam ab inſtituta illo fere tempore Scientiarum ſocietate ZINNIO poteſtas facta eſt per epiſtolas cum Sociis agendi: cui alia neceſſitudinis cauſa acceſſit, cum ad botanicen ibi docendam vocatus, et Societati, accepto Socii Extraordinarii honore, arctius deuinctus eſt. Ab hoc botanico munere, quod a. 1753 d. 13 Ian. adiit, mortuo BRENDELIO, adſcendit Profeſſoris Medicinae Ordinarii gradum, quod vltimum fuit honoris praemium. His autem, quae hucuſque ſine vlla vel admonitione vel laude de vita ZINNII deinceps enarrauimus, antequam ad laudationem pergamus, vnum addi debet, quod a. 1757. inter Socios Inſtituti Bononienſis relatus eſt. Iam ipſa laudatio non de omni eius doctrina exponet, nec orationis ornatu commendabitur; ſed in ſingularibus reique ipſius documentis verſabitur, quae

quo

quo praeſtantiora ſunt, eo paucioribus verbis praedicanda putamus, vt ſua magnitudine emineant. Scripſit ZINNIUS peculiarem librum de oculo, a nemine, id quod iam permagnum eſt, magnopere reprehenſum, ab omnibus laude diligentiae, laboris, vtilitatis et doctrinae ſic ornatum, vt, quidquid diceretur, a vulgari laudantium conſuetudine differret, nec niſi meritum praemium ſcientiae anatomicae ſubtilioris contineret. Nec profecto male iudicabit, qui ornamentum hoc anatomicorum librorum non aetati vni aut ſcholae, ſed ſeculis et doctis hominibus traditum dicet. Non minorem laudem meruit botanica doctrina, cuius collectio in ſe difficilis et operoſa eſt, ſed ad amplificandam diſciplinam multo vtilior videtur eorum opera, qui ipſi ad ſyſtematis leges aliquid elaborant, et in hoc quoque genere ſingula cum vniuerſis examinant. Hoc quomodo ZINNIUS praeſtiterit, melius e deſcriptione horti Gottingenſis, quam noſtro hoc indicio, elucebit. Iam quid vtilitatis potuerit exſpectari, ſi quaedam inchoata, vt libellus *de ſaluiis*, cui ornando iam ad naturam pictae imagines inſtitutae erant, item *de generibus plantarum* et *de oſſibus corporis humani*, perfecta eſſent, iudicare poterit is, qui cognouit ea Zinniana ſcripta, quae in manibus omnium verſantur. Sunt etiam ab eo multa ſine nominis indicio ephemeridibus Gottingenſibus, collectionibus vtilibus Hanoueranis, Promptuario Hamburgenſi et bibliothecae Britannicae inſerta, quorum mentio fieri hoc loco debuit, quoniam praeter doctrinae ſignificationem perſpicuum induſtriae pro vitae ſpatio perquam admirabilis argumentum dederunt. Nos ergo, qui ſaepe iam ZINNIANAM doctrinam mirati eſſemus, ſimulac de morte meritiſſimi Viri, nimis matura et propemodum inuida, cer-

 tio-

tiores facti sumus, Gottingae et literarum iacturam doluimus, et quoties eius recordabimur, eum doctum, diligentem ac posteris etiam vtilem iudicabimus, nec vnquam eius nomen sine multa laude et gratiarum actione commendabimus. Nam profecto largi et vtilissimi fructus exquisitae doctrinae intercepti sunt, quasi hoc in fatis eorum sit, qui celeriter inclarescunt, vt ostensi potius his terris, quam dati, videantur.

Adponamus et indicem scriptorum, quorum editione b. Nostri ZINNII nomen inclaruit:

Diss. inaug. sistens experimenta quaedam circa corpus callosum, cerebellum, duram meningem, in viuis animalibus instituta. Praeside ALB. HALLER Gott. 1749. 4.

Progr. de ligamentis ciliaribus. ib. 1753. 4.

Obseruationes quaedam botanicae et anatomicae de vasis subtilioribus oculi et cochlea auris internae, ad Virum Ill. PAUL GOTTL. WERLHOF. ib. 1753. 4.

Descriptio oculi humani iconibus illustrata. ib. 1755. 4.

Catalogus plantarum horti academici et agri Gottingensis ib. 1757. c. f. aen. 8.

Exstant porro in Commentariis Societatis Reg. Scient. Gotting. ab ipso conscriptae.

Obseruationes V ex corporibus morbosis Tom. II. p. 364. 431.

Obseruationes de tunicis et musculis oculorum. Tom. II. p. 115.

Obser-

Obſeruationes botanicae. Tom eod. p. 425.

Comment. de differentia fabricae oculi humani et brutorum. Tom. IV. p. 191.

Alia adhuc ex latina in gallicam linguam translata commentatio:

De l' Envelope des Nerfs exſtat dans les Memoires de l' Acad. de Berlin. Ann. 1753. p. 130.

Commentationes in Soc. Reg. Scient. praelectae, typis nondum excuſae:

Obſeruationes botanicae. a. 1755.

Comm. de naturalibus et maioribus generibus plantarum. a. eod.

De analogia fabricae monſtroſae animalium et vegetabilium. a. 1756.

Obſeruationes continuatae de differentia fabricae oculi humani et brutorum. a. 1757.

Anatome Salamandrae. a. eod.

De fibris nerueis. a. 1758.

XXIV.

Supplementum alterum ſcriptorum phyſico-medicorum, quae anno 1760 prodierunt.

Opuſculi di Autori Siciliani etc. Tom. III. in Panormo. 4.

Der Koeniglichen Academie der Wiſſenſchaften in Paris Anatomiſch chymiſch und botaniſche Abhandlungen. Aus dem Franzoeſiſchen überſetzt von WOLFG. BALTH. ADOLPH V. STEINWEHR. *9ter Theil. Breslau. 8 m. K.*

L' Art de faire des Garçons par M** Doct. en Med. de l' Univ. de Montpell. Nouvelle edition. à Montpellier. 12.

Catalogus remediorum, quae ad vſus pauperum in noſocomio proſtant. Viennae 8.

SAM. AURIVILLIUS, Diſſ. de expectoratione peripneumonicorum. Reſp. *Georg. Rothman.* Vpſal. 4.

Dell' uſo e dell' abuſo del Coffe: Diſſertazione di I. DELLA BONA. in Verona. 4. (*editio altera aucta et emendata*).

CHRISTOPHOR. CRAMER, Diſſ. inaug. de paralyſi et ſetaceorum aduerſus eam eximio vſu. Goett. 4.

HENR. IOAN. NEP. CRANTZ, Quaeſt. acad. an plantarum officinalium, etiam aliarum, recepta nomina recte mutentur? Neg. Reſp. *Bernard Breiſinger.* Viennae, 4.

Eiusd. Quaeſt. quid veri in ſententia Stahliana ratione animae. Reſp. *Philip Marherr.* ibid. 4.

A min-

Åminnelse-Tal öfwer Framledne Directeuren och Kongl. Vetensk. Acad. Ledamot, Välborne Herr HENRIC. THEOPH. SCHEFFER, på Kongl. Vetensk. Ac. Vägnar, hållit i Stora Riddarehus-Salen af dess Medlem AXEL. FRED. CRONSTEDT. Bårg Mästare. Stockholm. 8.

Gleanings of Natural History — — — by GEORG EDWARD. F. S. S. Part. II. London. 4. c. tab aen. viu. color. pict.

Plantae selectae, quarum imagines ad exemplaria naturalia Londini in hortis curiosorum nutrita manu artificiosa doctaque pinxit GEORG. DIONYS. EHRET, Germanus, occasione haud vulgari collegit, nominibus propriis notisque subinde illustrauit et publico vsui dicauit D. CHRISTOPHOR. IAC. TREW, in aes incidit et viuis color. repraesentauit IO. IAC. HAID, Decuria VI. Norimberg. fol.

Die hohe Würde wahrer Aerzte, deren Kunst eine der alleredelsten, wichtigsten, nöthigsten und einträglichsten vor Könige und Fürsten ist — — beschrieben von C. E. ENDTERO. *Frankf. u. Leipz.* 8.

Memoires historiques, politiques et militaires sur les principaux événemens arrivés dans l'Isle de Corse des l'année 1738 jusques à 1741 avec l'Histoire naturelle de cette Isle et diverses Remarques curieuses sur les Peuples qui l'habitent; par M. IAUSSIN avec une Carte de la Corse de M. ROBERT de VAUGONDI. T. I. II. a Lausann. 12. Voll. 2.

CAR. LINNAEI Diss. Prolepsis plantarum. Resp. *Henr. Ultmark*. Vpsaliae 4.

PETR LUCHTMANS Or. de anatomicis seculi XVIII. incrementis. Traj. ad Rh. 4.

Intrådes-Tal om Astronomien uti dess närvarande tillstånd af FREDRIC MALLET. Stockh. 8.

Tal om de i Landet befinteliga Byggnings-ämnen af GABRIEL POLHELM. *ibid.* 8.

IO. GEORG. ROEDERER, Progr. de febre ex intermittente continua. Goetting. 4.

Eiusd. Progr. sistens obseruationes de infantibus in partu suffocatis ibid. 4.

Eiusd. Progr. sistens obseruationes de submersis aqua ibid. 4.

Dictionaire universel de Commerce, d'Histoire Naturelle et des Arts et Metiers, contenant tout ce, qui concerne le Commerce, qui se fait dans les quatre parties du Monde – – par JACQUES SAVARY DES BRUSLONS. Nouvelle Edition exactement revue, corrigée et considerablement augmentée. Tome II. a Copenhague fol.

IOAN. THOM. SIEGERT, Diss. de flatibus. Pragae, 8.

A Sermon preached before his Grace CHARLES, Duke of Marlborough – – of the Hospitals for the Small-pox, on thursday, March 27, 1760 by SAMUEL SQUIRE, *Cui adiungitur* An Account of the Rise, Progress and State of the Hospital, for relieving poor People afflicted with the Small pox, and for Inoculation: from its first Institution (26 Sept. 1746 to 24 March 1760.) London, 4. c. f.

PUBL. VIRGILII MARONIS opera. Editio nouissima perpolita. Patau. 12.

Eiusd. opera cum notis THOM. FARNABII. ibid. 12.

Tal

Tal om Methoden uti Naturkunnigheten af IOHANN CARL WILKE. Stockholm. 8.

IO. GOTTSCH. WALLERIUS, Diss. om Limstens nytta vid Ienmalms Smältningar. Resp. *Ioh. Dan. Christiernin.* Vpsal. 4.

Eiusd. Diss. an vis aeris prius, quam ferri innotuerit? Resp. *Mart. Wahlberg.* Holm. 4.

Eiusd. Diss. de argilla ad fertilitatem contribuente. Resp. *Paul. Ol. Naesman.* Vpsal. 4.

Eiusd. Diss. Prober-Konsten. Resp. *Matth. Krapp.* ibid. 4.

Eiusd. Diss. de lapide tonitruali. Resp. *Andr. Nic. Grönbergh.* ibid. 4.

Eiusd. Diss. de origine geocosmi ab aqua. Resp. *Iesper Lundborg.* ibid. 4.

Eiusd. Diss. de montibus igniuomis. Resp. *Ioh. Gesdik.* ibid. 4.

Eiusd Diss. de decrementis aquarum. Resp. *Ioh. Lundborg.* ibid. 4.

Eiusd. Diss. de vestigiis diluuii vniuersalis. Resp. *Dan. Ioh. Lagerlöf.* ibid. 4.

Eiusd. Diss. de terra adamica. Resp. *Peter Åhrborg.* Strognesiae. 4.

Eiusd. Diss. de prima vinorum origine casuali. Resp. *Ol. Nordenh. Westman.* Holm. 4.

Supplementum ſcriptorum phyſico-medicorum, quae anno 1761 prodierunt.

Aₒtorum Academiae Electoralis Moguntinae ſcientiarum vtilium, quae Erfordiae eſt. Tomus II. Erfordiae 8. c. f.

Der Arzt; eine mediciniſche Wochenſchrift. 6ter Theil. Hamburg, 8.

Analyſe des qualités et des vertus de la Fontaine minerale de Neuweger, a Nancy.

Raggionamento iſtorico intorno a nuovi Vulcani comparſi nella fine dell' anno ſcorſo 1760 nell territorio della Torre del Greco dal GAETANO DE BOTTIS. in Napoli. 4.

Obſervations pratiques ſur les maladies veneriennes par M. LE COSTE a Berlin, 8.

HENR. IO. NEP. CRANTZ, Quaeſt. phyſiol. de ſyſtemate irritabilitatis cordis. Reſp. *Franc. Petr. Leop. Gennzinger.* Viennae, 4.

Eiusd. Quaeſt. acad. quae ſint cauſae muſculorum motrices, actiones horum, actionum effectus: cordis, auricularum, arteriarum, diaphragmatis, muſculorum abdominalium, veſicae. Reſp. *Philip. Marherr.* ibid.. 4.

IOH. DAN. DENSO *phyſicaliſche Bibliothek. 2ten Bandes 2tes Stück. Butzo u. Wismar.* 8.

DAN. MICH. GROS, Diſſ. inaug. de acrimoniis. Vindobonae. 4.

Recettes pour les Maladies des Chevaux, recueilles de plus habiles Ecuyers et Marechaux ferrans d' Italie par M. HARPUR, Gentil-homme Anglois. a Lauſanne. 8.

HENR. LUBENTIUS HOFFMANN, Diss. inaug. de cholera morbo. Vindob. 4.

LAURENT. HOFFMANN, Diss. inaug. sistens formulas in materiam medicam et chirurgicam celeberrimi CRANTZ. ibid. 8.

Tal om luftens beskaffenhet i A°bo, samt hura Politien, i Samra°d med Medicin, bör tördömma siukdomar af I. LECHE. A°bo. 8.

Binae ex non nullis rariores morborum historiae, quas ex aduersariis suis depromsit iurisque publici, sortem suam experturas, fecit ANTON. LIZZARI, Phil. et Med. D. Venetiis. 8.

Dissertazione epistolare di ANTONIO LIZZARI, Med. ad un amico, relativa a due osservazioni in istampa recentemente pubblicate, in cui coll' autorita di alcune antiche e moderne dottrine e osservazioni, si accredita l' operazione cerusica, detta paracentesi, nell' idropisie ascitiche, cistiche, e del peritoneo. Si tocca ancora di passagio l' altra operazione cerusica detta Nefrotomia. ibid. 8 mai.

De venis lymphaticis valuulosis et de earum in primis origine Auctore ALEX. MONRO. Lausannae. 8.

Las Obras de HIPPOCRATE mas selectas con las observaciones praticas de los antiguos y modernos por ANDR. PIQUER. Tom. II. en Madrid. 4.

Dictionaire universel de Commerce, d'Histoire naturelle et des Arts et Metiers, contenant tout ce, qui concerne le Commerce, qui se fait dans les quatre parties du monde – par M. IACQUES SAVARY DES BRUSLONS: Nouvelle edition exacte-

actement revue, corrigée et considerablement augmentée. Tome III. a Copenhague fol.

EUS. SQUARIO, Dissertazione intorno al rawivar i Sommersi, in Venezia. 8.

I. L. STEINHART *Anweisung, wie der Seidenbau auf die leichteste Art zu treiben. Züllichau.* 8.

ANT. STOERKS *Abhandlung vom Schierling, aus dem Lateinischen übersetzt von* LUDW. IAC. HEYDEN. *Zwey Theile nebst Zugabe. Wien.* 8.

Discorso concernente una Storia di Vajuolo con alcune Riflessioni intorno all' innestarle, letto nell' Accademia delle Scienze di Siena o' sia de' Fisiocritici il di 25 Giugno 176: dal Dott. PIETRO TABARRANI, Prof. P. di Notomia nell' Universita Senese, Soc. della medesima Accadem. etc. in Siena. 4 mai.

CAROLI WITHOFF tractatus physicus et curiosus de castratis. Lausannae. 8.

Con-

Contenta in hac parte.

1. Hiſtoire & Memoires de l' Academie Royale des Sciences de Paris an. 1757. pag. 3

2. DU HAMEL DU MONCEAU et TILLET Hiſtoire d' un Inſecte, qui devore les grains de l'Angoumois cet. 14

3. LAUTTER Hiſtoria medica biennalis morborum ruralium, qui a verno tempore anni 1759 vſque ad finem hyemis anni 1761 Laxemburgi et in vicinia dominati ſunt 20

4. TISSOT de variolis, apoplexia et hydrope 23

5. LOCHER Obſeruationes practicae circa luem veneream, epilepſiam et maniam 31

6. BAUME Elemens de Pharmacie theorique et practique 35

7. DE SAUVAGES Noſologia methodica 37

8. Kongl Wetenskaps Academiens Handlingar för År 1761. Vol. XXII. 58

9. SPIELMANN Inſtitutiones chemiae. 82

10. MURRAY Diſſ. de fatis variolarum inſitionis in Suecia 94

11. SCHAEFFER Fungorum, qui in Bauaria et Palatinatu circa Ratisbonam naſcuntur Icones natiuis coloribus expreſſae 99

12. ROSSI Obſeruationes de nonnullis plantis, quae pro venenatis habentur 101

13. Obſervations ſur l' ecorce de feuilles & petales. 103

14. HAFFNER de hydrope articulorum. 107

15. *Abhandlungen der Naturforſchenden Geſellſchaft in Zürich. 1 Band.* 110

16. QUARIN. Tentamina de cicuta. 119

17 EHRHART Diss. de cicuta p. 122

18. LANGE Diss. sistens dubia cicutae vexata 125

19. DE HAEN. Ratio medendi. Pars V et VI 127

20. GRONOVII Flora Virginica 142

21. Gli Atti dell' Accademia delle Scienze di Siena detta de Fisiocritici dell' ann 1760 Tom. I 145

22. TROSCHEL *Nachricht von dem wahrhaften Böhmischen Bitterwasser* cet. 155

23. Noua physico-medica 158

24. Supplementum alterum scriptorum physico-medicorum, quae anno 1760 prodierunt 182

25. Supplementum scriptorum physico-medicorum, quae 1761 prodierunt 186

